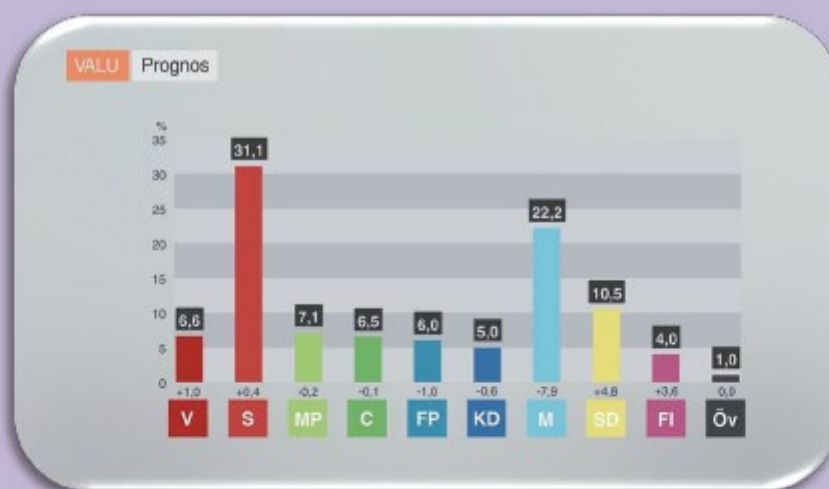

Så tycker väljarna

**Sören Holmberg, Per Näsman
& Torbjörn Gustafsson**

svt Vallokalsundersökning

Så tycker väljarna

Sveriges Televisions
Vallokalsundersökning

Så tycker väljarna

Sveriges Televisions
Vallokalsundersökning

Sören Holmberg

Professor, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Per Näsman

Universitetslektor, KTH Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm

Torbjörn Gustafsson

Redaktör, Sveriges Television (SVT), Stockholm

Så tycker väljarna

Sveriges Televisions
Vallokalsundersökning
© 2015 Författarna

Sveriges Televisions Vallokalsundersökningar (Valu)
har tidigare redovisats i:

Valu – Swedish Exit Polls (2002)

Valu – Sveriges Televisions vallokalsundersökningar (2003)

Valu i allmänhetens tjänst (2006)

författade av:

Hans Hernborn, Sören Holmberg,
Per Näsman och Torbjörn Thedéen

och i:

Valu är public service (2009)

Väljarna i fokus (2010)

författade av:

Sören Holmberg och Per Näsman

och i:

Väljarnas röst (2012)

författad av:

Sören Holmberg, Per Näsman
och Kent Wännström

Sveriges Television AB

105 10 STOCKHOLM

www.svt.se

e-post: torbjorn.gustafsson@svt.se

Valu-data: www.snd.gu.se (Sök: "Valu")

Svensk Nationell Datatjänst

Bohusgatan 15

Box 330, 405 30 GÖTEBORG

Administrativ redaktör: Per Hedberg

Omslag utformat av: Per Hedberg

Omslagsbild: SVT, Valvakan 2014

Innehåll

Kapitel 1. Valu – väljarnas röst
Sidan 7

Kapitel 2. Genomförande
Sidan 11

Kapitel 3. Prognoser
Sidan 21

Kapitel 4. Träffsäkerhet
Sidan 39

Kapitel 5. Röstningsbeteende enligt Valu
Sidan 59

Kapitel 6. Att vikta eller inte vikta
Sidan 95

Kapitel 7. Supervalår gav supervalu
Sidan 103

Appendix

Frågeblanketter 1991-2014
Sidan 115

Kapitel 1

VALU – väljarnas röst

Det började i Amerika som så mycket annat. Den första vallokalsundersökningen – *exit poll* på amerikanska – genomfördes 1967 av CBS News i samband med ett guvernörsval i delstaten Kentucky. Premiären för den första landsomfattande vallokalsundersökningen gjordes också av CBS News fem år senare vid presidentvalet 1972. Mannen som var ansvarig för båda undersökningarna och alltså skall ha äran av att ha uppfunnit vallokalsundersökningarna heter Warren Mitofsky.¹ Han var sedan verksam som ansvarig för olika typer av vallokalsundersökningar i USA och internationellt ända fram till sin bortgång 2006. Den vallokalsundersökning som ledande amerikanska TV-medier och nyhetsbyrån AP gemensamt genomförde under namnet National Election Pool vid presidentvalet 2012 och vid mellanårsvalet 2014 genomfördes av Mitofskys gamla bolag. Cirka 100 000 väljare besvarade enkäter utanför ungefär 1 000 slumpvis utvalda vallokaler över hela USA. Underlag för prognoser och analyser levererades sedan i de olika TV-bolagens valvador på kvällen – efter det att vallokalerna hade stängt i respektive delstat. Den undersökning som användes för resultat gällande hela USA omfattade 2014 cirka 19 500 personer.

¹ Vissa källor ger äran till en holländsk sociolog/TV-medarbetare som genomförde någon form av vallokalsundersökning i samband med ett val på vårvintern 1967. Han namn är Marcel van Dam.

Till Sverige kom vallokalsundersökningarna i början av 1990-talet. Behovet hade Sveriges Television diskuterat under 1980-talet, men det var först när Hans Hernborn fick ansvaret för SVT:s valvaka 1991 som någonting hände konkret. Ett samarbete mellan Sveriges Television och forskare från Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet inleddes som resulterade i att en första mindre vallokalsundersökning genomfördes vid riksdagsvalet 1991. Undersökningen kom att få namnet Valu.

Samarbetet har därefter fortsatt i samma former och vallokalsundersökningar har gjorts vid riksdagsvalen 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 och 2014, vid folkomröstningarna 1994 och 2003 och vid EU-parlamentsvalen 1995, 1999, 2004, 2009 och 2014. Hittills har alltså Sveriges Television genomfört fjorton vallokalsundersökningar och långsiktiga förberedelser pågår redan för de undersökningar som är planerade för riksdagsvalet 2018 och EUP-valet 2019.

Huvudtanken bakom Valu är att väljarna skall vara i fokus under valvakans. Det är väljarnas röstande som skall redovisas och analyseras så snabbt och objektivt som möjligt. Mot den bakgrund är syftet med en vallokalsundersökning tvåfaldigt – att ge underlag för analyser av väljarnas beteende och valutslagen redan på valkvällen och att göra det möjligt att komma med en tidig tendens som visar vart valet är på väg. Tendensen brukar lite pretentiöst kallas prognos, men tendens är ett mer försiktigt och rättvisande ord för vad det är frågan om. Det är normativt viktigt att resultat från vallokalsundersökningar inte tillåts kunna påverka själva valutgången. Därför publicerar aldrig Sveriges Television några tendenser/prognoser byggda på Valu innan alla vallokaler har stängt.

Farhågan att vallokalsundersökningar skall störa valprocessen eller påverka valutgången genom för tidigt publicerade prognoser har gjort att många länder infört olika legala förbud eller begränsningar. Den internationella organisationen för opinionsmätare (WAPOR) genomförde 2012 en studie i 85 länder och fann någon form av lagliga begränsningar vad gäller genomförande av undersökningar i 61 procent av de relevanta länderna. Andelen länder med olika varianter av legala begränsningar för publicering av resultaten var lika stor, 59 procent. Den vanligaste publiceringsbe-

gränsningen var att några valprognoser inte fick offentliggöras innan alla vallokaler har stängts. Sverige är inkluderad i WAPOR:s studie, och vi klassificeras som ett land utan lagliga restriktioner när det gäller hur vallokalsundersökningar får göras och publiceras.

En viktig konsekvens av att Valu:s resultat publiceras redan under valkvällen är att olika politikere och spinndoktorers partiska spekulationer om valutgången begränsas och tvingas bli mer verklighetsnära. Tack vare Valu vet vi idag mer om väljarnas beteende. Det blir därför svårare att i partipolitisk nit bortförklara förluster eller förgylla vinster.

Vallokalsundersökningar enligt Valu-modellen bygger först på slumpmässiga urval av ett antal vallokaler och ställen för förtida röstning och sedan på enkätsvar från de väljare som röstar där. De tillfrågade väljarna får på väg ut från vallokalerna/röstningsställena skriftligen besvara en enkät omfattande cirka 30-40 frågor. Vid riksdagsvalet 2014 ingick sammanlagt 95 vallokaler och 45 förtida röstningslokaler och totalt 12 909 väljare fyllde i Valu:s enkät. Resultaten från de insamlade enkäterna knapptelefoneras in till ett centralt talsvarssystem där materialet statistik- och grafikbehandlas för att sedan förmedlas till SVT:s valvaka och svenska folket – allt inom loppet av något tiotal timmar under valdagen.

Vallokalsundersökningar skall inte sammanblandas med de mindre ambitiösa valdagsundersökningar som många TV-bolag internationellt och TV4 i Sverige genomför via telefonintervjuer under valdagen med slumpvisa urval av röstberättigade. Valdagsundersökningar är oftast minst lika träffsäkra som vallokalsundersökningar och är därför väl användbara för prognoser. Men de är klart mindre användbara för analyser och bakgrundsteckningar eftersom de vanligen omfattar mycket få intervjufrågor utöver hur väljarna har röstat. Valdagsundersökningar är med andra ord i huvudsak ett instrument för valprognoser, men inte ett bra instrument för valanalyser.

Analyser och fördjupning är speciellt viktiga i SVT:s valvaka för det är där den stora publiken finns. Nära tre miljoner såg SVT:s valvaka strax efter klockan 21 i september 2014. I genomsnitt under kvällen var antalet tittare färre, men ändå imponerande 1,9 miljoner. Motsvarande genomsnitt för TV4:s valvaka var cirka

330 000 tittare. Det är alltså extra viktigt att väljarnas röster hörs och tas på allvar i SVT:s valvaka.

I det följande presenteras SVT/Valu mer utförligt. Hur den görs mer praktiskt, hur tendensen/prognosen tas fram, hur precisionen ser ut, vilken bild av svenskt väljarbeteende som Valu ger och hur resultaten presenteras i SVT:s valvaka. Skrivningen är till en del en uppdatering av tidigare bokredovisningar, senast i *Väljarnas röst* (2012) författad av Sören Holmberg, Per Näsman och Kent Wännström.² I föreliggande skrift har resultat från samtliga Valu-studier inkluderats, men fokus är på EUP-valet i maj 2014 och på riksdagsvalet i september 2014.

² Se vidare *Valu. Swedish Exit Polls* (2002) och *Valu – Sveriges Telivisions vallokalsundersökning* (2003) författade av Hans Hernborn, Sören Holmberg, Per Näsman och Torbjörn Thedéen; *Valu i allmänhetens tjänst* i författad av Hans Hernborn, Sören Holmberg, Per Näsman och Torbjörn Thedéen inför riksdagsvalet 2006 och böckerna *Valu är public service* och *Väljarna i fokus* skrivna av Sören Holmberg och Per Näsman inför EUP-valet 2009 och riksdagsvalet 2010.

Kapitel 2

Genomförande

Vid genomförandet av Valu indelas Sverige i ett antal geografiska regioner som främst utgörs av angränsande län. Inom var och en av regionerna är en högskolestad centralort.

Antalet regioner har varierat under Valu-perioden 1991-2014. Vid den första vallokalsundersökningen 1991 var Sverige indelat i fem regioner kring högskoleorterna Lund, Göteborg, Stockholm, Sundsvall och Luleå. Därefter har antalet regioner och centralorter varierat i enlighet med tabell 2.1.

Tabell 2.1 Antal Valu-regioner och de centralorter som har använts vid vallokalsundersökningarna 1991 – 2014

Vallokalsundersökning	Typ av val	Antal regioner	Centralorter
Valu-1991	Riksdagsval	5	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall Luleå
Valu-1994	Riksdagsval	6	Lund Göteborg Växjö Stockholm Sundsvall Luleå
Valu-1994EU	Folkomröstning	6	Lund Göteborg Växjö Stockholm Sundsvall Luleå
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-1998	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2002	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2003	Folkomröstning	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2006	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2010	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2014	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall

Som framgår har antalet regioner från och med Valu-1995 varit fyra med samma centralorter: Lund, Göteborg, Stockholm och Sundsvall. I var och en av de geografiska regionerna har en hög-

skolelärare engagerats som regional undersökningsledare. Hon eller han fungerar på sin centralort som arbetsledare för de upp till 70 fältombud som genomför undersökningen. De regionala undersökningsledarna och fältombuden har rekryterats från respektive högskolas institution för statistik eller närbesläktat ämne. Samtliga undersökningsledare och fältombud har alltså dokumenterade kunskaper och erfarenheter av statistisk metodik och stickprovsundersökningar. Undersökningsledarna har i stort varit desamma över hela den nu aktuella perioden och sedan Valu-2002 exakt desamma med ett undantag (tabell 2.2).

Tabell 2.2 Regionala undersökningsledare i vallokalsundersökningarna 1991-2014

Ort	Regional undersökningsledare	Högskoleinstitution	1991	1994	1994 EU	1995	1998	1999 EU	2002, 2003, 2004EU, 2006, 2009EU, 2010	2014EU, 2014
Lund	Svante Körner	Statistik	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Göteborg	Margareta Westberg	Statistik	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Stockholm	Peter Mattson	Pedagogik	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Sundsvall	Björn Jonsson	Statistik	Ja	M						
	Magnus Arnér	Matematik		Ja	Ja	Ja	M			
	Peter Olsson	Ekonomi					Ja	M	Ja	
	Beatrice Einarsson	Ekonomi						Ja		
	Joachim Dahlin	Ekonomi								Ja
Växjö	Carl-Erik Sjö Dahl	Statistik	X	Ja	Ja	X	X	X	X	X
Luleå	Ulf Westberg	Statistik	Ja	Ja	Ja	X	X	X	X	X

Kommentar: M = mentor; X = orten var inte centralort vid aktuell Valu.

Sedan Valu-1995 har det i Stockholm funnits en central stödfunktion för de regionala undersökningsledarnas arbete.¹ Den främsta uppgiften har varit att hålla kontakt och samordna arbetet med postmästarna och valnämndsordförandena i de av Valu utvalda förtida röstningsställena och vallokalerna.

¹ Ansvarig för stödfunktionen har sedan inrättandet och fram till planeringen av Valu-2014EU varit Conny B. Eriksson. Han avled tyvärr under arbetet med Valu-2014EU och Per Sverne ersatte honom under genomförandefasen av Valu-2014EU. Per Sverne ansvarade sedan för stödfunktionen under Valu-2014.

Val av postkontor² (Valu-1991 - Valu-2004) respektive kommunala förtida röstningslokaler (Valu-2006 - Valu-2014)

Valet av förtida röstningslokaler har förändrats under perioden mellan 1991 och 2014. Europaparlamentsvalet 2004 var det sista allmänna valet då svenska väljare kunde nyttja möjligheten att avlämna sina röster i särskilt upprättade röstningslokaler i AB Postens regi. I den nya vallagen (2005:837) överfördes ansvaret för den förtida röstningen från Posten AB till landets kommuner. I samband med 2006 års allmänna val var det premiär för förtidsröstningen i kommunal regi. I en del kommuner använde man sig då av samma lokaler som i tidigare riksdagsval, i andra kommuner använde man bokbussar, bibliotek, stadshus, medborgarkontor och/eller livsmedelsbutiker.

Att välja ut de förtida röstningslokaler och de valdistrikt som skall ingå i Valu är en synnerligen grannliga uppgift. Ett viktigt underlag vid valet av poströstningsställen under perioden 1991 till 2004 var Postens statistik över poströstning i tidigare val. Utifrån statistiken över avgivna poströster i det senaste valet ordnades postkontoren i storleksordning. Inom respektive Valu-region gjordes därefter ett urval av de postkontor med förhållandevis stort eller mycket stort antal poströster. För de utvalda postkontoren bestämdes först en fältarbetsperiod. Varje postkontor tilldelas sedan en undersökningsdag med fyra timmar vardera fördelade på ett förmiddags- och ett eftermiddagspass. Denna fördelning skedde på ett slumpmässigt sätt men med viss hänsyn till praktiska villkor för respektive postkontor.

Vid Valu-2006, då alltså kommunerna övertog ansvaret för den förtida röstningen, fanns ingen tidigare statistik att utgå från vid valet av förtida röstningslokaler. Valu-2006 fick då mycket god hjälp från Valmyndigheten och kommunerna inför det urval av kommunala förtida röstningslokaler som genomfördes. Samma goda hjälp erhöles också vid Valu-2009 och då fanns dessutom statistik från den faktiskt genomförda förtida röstningen vid riksdagsvalet 2006. Vid Valu-2010 fanns statistik för den faktiskt genomförda förtida röstningen från såväl riksdagsvalet 2006 som

² Med postkontor avses poströstningsställen, d.v.s. platser där poströstning fram t.o.m. EUP-valet 2004 ägde rum under AB Postens tillsynsansvar.

från EU-parlamentsvalet 2009. Vid de båda valen 2014, EU-parlamentsvalet i maj och riksdagsvalet i september fanns statistik för genomförd förtida röstning vid riksdagsvalet 2010. Dessutom fanns vid riksdagsvalet i september 2014 statistiskt över den förtida röstningen vid EU-parlamentsvalet i maj 2014. Det urval av undersökningsperioder som skedde vid respektive Valu-2014EU och Valu-2014 skedde sedan på samma systematiska sätt som vid de tidigare genomförda vallokalsundersökningarna. Antalet förtida röstningslokaler utökades med fem vid riksdagsvalet 2014 i jämförelse med antalet vid de tidigare fyra senast genomförda vallokalsundersökningarna. Respektive storlek på urvalen under perioden 1991 till 2014 redovisas i tabell 2.3.

Tabell 2.3 Antal utvalda förtida röstningslokaler, fältarbetsperioder och antalet undersökningspass i vallokalsundersökningarna 1991 – 2014

Vallokalsundersökning	Typ av val	Valdag	Fältarbetsperiod	Antal utvalda förtida röstningslokaler	Antal undersökningspass
Valu-1991	Riksdagsval	15/9	12/9 – 13/9	10	20
Valu-1994	Riksdagsval	18/9	12/9 – 16/9	18	48
Valu-1994EU	Folkomröstning	13/11	9/11 – 11/11	18	36
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	17/9	11/9 – 15/9	10	28
Valu-1998	Riksdagsval	20/9	14/9 – 18/9	20	48
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	13/6	4/6 – 12/6	40	58
Valu-2002	Riksdagsval	15/9	5/9 – 14/9	40	60
Valu-2003	Folkomröstning	14/9	9/9 - 14/9	40	60
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	13/6	9/6 - 13/6	35	53
Valu-2006	Riksdagsval	17/9	9/9 – 16/9	40	61
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	7/6	28/5 – 6/6	40	70
Valu-2010	Riksdagsval	19/9	11/9 – 18/9	40	73
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	25/5	17/5 – 24/5	40	66
Valu-2014	Riksdagsval	19/9	11/9 – 18/9	45	74

I de förtida röstningslokaler som ingår i Valu genomförs före undersökningen en rekognosering så att ansvariga undersökare får kännedom om de förhållanden som råder. Det gäller öppettider, yta, form, in- och utgångar, antal anställda, antal kassor, röstningsställen och så vidare. Därigenom kan man planera undersökningen så att röstningen inte störs eller påverkas av Valus genomförande.

I Valu-1991, Valu-1994 och Valu-1994EU fick fältombuden fråga varannan eller i vissa fall var tredje av dem som poströstat och var på väg ut från postkontoret. I praktiken visade sig detta vara svårt att genomföra då de röstande ofta kom familjevis eller i större grupper. Från och med Valu-1995 har därför samtliga röstande under tidsperioden givits möjlighet att fylla i Valu-formuläret. Detta förfarande kan dock vid köbildning innebära viss ökad risk för bortfall.

För Valu-1994 och Valu-1994EU användes samma urval av postkontor vilket ledde till problem och en viss felskattning i prognosen vid Valu-1994EU. Vi återkommer till detta i prognoskapitlet. Vid Valu-1999EU användes i stort de postkontor som användes vid Valu-1995EU och/eller Valu-1998. Detta för att öka jämförbarheten i resultaten och förbättra den prognos som beräknas inom Valu. Vid Valu-2002 hade posten förändrat sin organisation, vilket innebar att begreppet postkontor ändrats. Det medförde att jämförelser med tidigare års urval försvårades. Valu-2003 och Valu-2004EU använde sig av de poströstningsställen som varit mest oförändrade under perioden 2002 till 2004 och som tidigare varit utvalda som Valu-distrikt under den aktuella perioden. Vid Valu-2006 var urvalet baserat på den information som erhållits från Valmyndigheten och respektive kommun. Vid Valu-2009EU och Valu-2010 kompletterades den information som erhållits från Valmyndigheten och respektive kommun med den statistik som fanns från den faktiskt genomförda förtida röstningen vid riksdagsvalet 2006. Vid Valu-2010 användes också statistik från EU-parlamentsvalet 2009.

År 2014 genomfördes två val, till EU-parlamentet i maj och riksdagsvalet i september. För att öka jämförbarheten och utnyttja resultatet i EU-parlamentsvalet vid prognos av det kommande resultatet i riksdagsvalet användes i stort samma förtida röstningslokaler i respektive val. Vid Valu-2014 utökades dock antalet för-

tida röstningsställen med fem i förhållande till Valu-2014EU. Detta för att ytterligare försöka förbättra prognosarbetet. Mer om detta finns beskrivet i kapitel 3 där prognosarbetet beskrivs närmare.

Tabell 2.4 Antal insamlade formulär från postkontor i vallokalsundersökningarna 1991 – 2004 respektive från kommunala förtida röstningslokaler 2006 – 2014

Vallokalsundersökning	Typ av val	Antal utvalda lokaler	Antal insamlade formulär	Uppskattat svarsbortfall (%)
Valu-1991	Riksdagsval	10	450	35
Valu-1994	Riksdagsval	18	1 920	30
Valu-1994EU	Folkomröstning	18	1 553	40
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	10	828	40
Valu-1998	Riksdagsval	20	2 555	30
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	40	2 435	25
Valu-2002	Riksdagsval	40	2 525	25
Valu-2003	Folkomröstning	40	3 622	30
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	35	2 335	20
Valu-2006	Riksdagsval	40	3 317	25
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	40	2 642	25
Valu-2010	Riksdagsval	40	3 986	25
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	40	2 465	25
Valu-2014	Riksdagsval	45	4 108	25

Antal insamlade formulär i förtida röstningslokaler vid respektive Valu framgår av tabell 2.4. Andelen bortfall grundas helt på fältombudens bedömningar. Om fältombuden öppet skulle anteckna information om de som inte vill delta i vallokalsundersökningen kan det äventyra acceptansen av Valu, varför några som helst noteringar inte görs.

Insamlade och ifyllda formulär vid de förtida röstningslokalerna överförs till Valu:s centrala databas. Det skedde i Valu-1991 genom faxöverföring och instansning. Därefter fram till och med Valu-2008 har fältombuden registrerat svars-koder från ifyllda blanketter direkt på den ort där undersökningspasset ägt rum. De inregistrerade uppgifterna överfördes därefter via tonsignalering till Valu-basen i Stockholm.

Från och med 2009, det vill säga för Valu-2009EU, Valu-2010, Valu-2014EU och Valu-2014 används direkt dataöverföring av de kodade blanketterna.

Val av valdistrikt

Vid val delas Sverige in i ett antal valdistrikt. Den geografiska storleken på valdistrikten har varierat alltsedan vallokalsundersökningarna startade. Även storleken, det vill säga antalet röstberättigade i valdistrikten, varierar mellan respektive val. Först Riksskatteverket (RSV), som var valmyndighet till och med valet 1998, och därefter den nya Valmyndigheten, har bistått Valu med förteckning över aktuell indelning i valdistrikt. I varje valdistrikt finns en vallokal. Dessa vallokalers ansvariga, adresser och öppentider har tillhört de uppgifter Valu har fått tillgång till.

Vid genomförandet av Valu görs ett urval av ett antal valdistrikt och därigenom väljs även respektive vallokal. Valdistrikt som skall väljas vid respektive Valu fördelas på de olika regionerna efter regionernas storlek. Det innebär att det väljs färre valdistrikt från regioner som innehåller ett mindre antal röstberättigade och fler valdistrikt från regioner med många röstberättigade. Inom respektive region väljs därefter de valdistrikt som skall ingå i Valu.

När valdistrikten har valts ut genomförs en rekognosering i varje utvald vallokal så att undersökarna vet hur vallokalen ser ut vad avser öppettider, yta, form, in- och utgångar, röstningsställen med mera. Därigenom kan undersökningen genomföras utan att störa röstningen. I de utvalda distrikten väljs undersökningspass inom vilka de som röstar får fylla i Valu-formuläret. I Valu-1991 användes två undersökningspass, ett förmiddagspass om två timmar och ett eftermiddagspass om en timma. Vid Valu-1994 användes dessutom, i 16 av de 50 utvalda valdistrikten, ett kvällspass om en halvtimme för att kunna avgöra om de som röstade sent på dagen på något avgörande sätt skilde sig från övriga. Då någon sådan skillnad inte kunde påvisas har kvällspasset utgått i de Valu som genomförts därefter.

Vid Valu-1994EU användes ett förmiddagspass om två timmar och ett eftermiddagspass om en timma. Också vid Valu-1995EU, och alltsedan dess, valdes slumpmässigt ett förmiddagspass och ett eftermiddagspass. Total undersökningstid i respektive vallokal har

varit tre timmar, förutom vid Valu-1994 där den var tre och en halv timma i 16 vallokaler.

Vid Valu-1999EU användes i stort de valdistrikt som användes vid Valu-1995EU och/eller Valu-1998. Detta för att öka jämförbarheten i resultaten och förbättra prognosen. De distrikt som utvalts för Valu-1999EU användes som utgångspunkt för urvalet vid Valu-2002. Vid Valu-2003, Valu-2004EU och Valu-2006 baserades urvalet på de distrikt som varit mest oförändrade sedan tidigare Valu-urval. I Valu-2006 utökades dessutom antalet utvalda distrikt. De tillkommande distrikten utgjordes företrädesvis av "starka fästen" för respektive riksdagsparti. Detta för att ytterligare kunna förutse och följa valvinden i det aktuella riksdagsvalet 2006. Vid Valu-2009EU följdes samma urvalsprincip som för Valu-2006. Denna princip följdes i stort även vid Valu-2010, men vid Valu-2010 användes dessutom resultat från kommunalvalet 2006 eftersom ett parti som tidigare inte funnits i riksdagen, Sverigedemokraterna, av opinionmätningarna ansågs ha en möjlighet att komma in i riksdagen. Vid Valu-2014EU och Valu-2014 användes i stort samma utvalda valdistrikt. Vid Valu-2014EU och Valu-2014 utökades dock antalet med ytterligare fem distrikt jämfört med Valu-2010, valda utifrån den tidigare använda och redovisade principen 'starka fästen'.

Det antal formulär som insamlats i vallokalerna, framgår av tabell 2.5. De i tabellen angivna andelarna vad avser svarsbortfallet baseras på fältombudens bedömningar. Några noteringar om vilka som inte vill delta görs inte.

Data från de insamlade formulären förs över till den centrala Valu-databasen enligt samma metod som tidigare redovisats för poströstningsställena.

Vid genomförandet av Valu har det ibland visat sig svårt att skilja ut röstande vid de vallokaler som skall ingå i Valu. Speciellt svårt har detta varit i Stockholm. Avsevärda hinder har förekommit. Vid exempelvis Valu-1991 var det omöjligt att särskilja de röstande i det utvalda valdistriktet Matteus 1 från de röstande i valdistrikten Matteus 2, 3, 4 och 5 på grund av att dessa distrikts vallokaler fanns i fem näraliggande klassrum i en och samma skolbyggnad. Då det var omöjligt att genomföra undersökningen i korridoren mellan klassrummen fick vi sätta upp ett tält på skolgården och

genomföra undersökningen där. Röstande från samtliga fem distrikt kom att blandas och det var omöjligt att vid undersökningstillfället särskilja dem. Denna typ av problem kan dock lösas med hjälp av statistisk metodik, vilket skett inom Valu.

Tabell 2.5 Antal insamlade enkäter från utvalda valdistrikt i vallokalsundersökningarna 1991 - 2014

Vallokalsundersökning	Typ av val	Antal utvalda valdistrikt	Antal insamlade formulär	Uppskattat svarsbortfall (%)
Valu-1991	Riksdagsval	26	2 279	25
Valu-1994	Riksdagsval	50	5 104	20
Valu-1994EU	Folkomröstning	45	3 961	30
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	30	2 618	25
Valu-1998	Riksdagsval	60	6 351	20
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	80	4 505	15
Valu-2002	Riksdagsval	80	6 411	20
Valu-2003	Folkomröstning	80	7 109	20
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	77	3 757	15
Valu-2006	Riksdagsval	90	8 999	18
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	90	5 131	15
Valu-2010	Riksdagsval	90	7 903	18
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	95	5 803	18
Valu-2014	Riksdagsval	95	8 801	18

Kommentar. I Stockholmsområdets valdistrikt ställdes extra frågor om det regionala så kallade Dennispaketet (trafikpolitiskt beslut) i Valu-1994EU. För att få tillräckligt underlag för analys av dessa frågor utvaldes slumpmässigt ytterligare en undersökningstimme. De 229 formulär som insamlades under denna extra timme ingår inte i de redovisade resultaten, inte heller i underlaget för prognostiseringen av utfallet i folkomröstningen om EU.

Överföring av data från formulären till Valu-systemet

De i postlokalerna/förtida röstningslokalerna respektive vallokaler insamlade formulären måste föras över till Valus databehandlingssystem för analyser och prognoser. I Valu-1991 skedde

överföringen genom att de insamlade formulären efter undersökningspassen faxades, eller i Stockholmsregionen kördes per bil, från insamlingsstället till en stansningscentral. Där överfördes de insamlade uppgifterna till ett datamedium, som lämnades över till Sveriges Television och där lästes in i den centrala Valu-databasen. Vid senare Valu har fältombuden tonsignalerat från undersökningsställena med hjälp av knapptelefoner till ett centralt talsvarssystem. Från detta centrala talsvarssystem har sedan data överförts elektroniskt till Valu-databasen. Från och med 2009, det vill säga för Valu-2009, Valu-2010, Valu2014EU och Valu-2014 används direkt dataöverföring av de blanketter som insamlats vid de förtida röstningslokalerna.

Dataöverföringarna har i regel gått mycket bra, men med ett viktigt undantag – Valu-1994EU. Vad som hände då och effekterna därav redovisas i kapitlet om Valu-prognoserna. Ytterligare en allvarlig händelse inträffade när en av våra undersökare hade avslutat undersökningspasset vid en postlokal och begav sig till det ställe där enkätsvaren skulle överföras till Valu:s databas i Stockholm. Plötsligt uppenbarade sig en väskryckare som stal alla formulären – och de är tyvärr fortfarande borta!

Kapitel 3

Prognoser

Väl inne i Valu-systemet används data från de insamlade formulären för att ge bakgrundsmaterial till de analyser som sker under Sveriges Televisions valvaker. Med hjälp av Valu har omfattande analyser av respektive valresultat kunnat ske direkt i TV-sändningen. Syftet med Valu är i första hand att möjliggöra sådana analyser och inte att göra prognoser över valresultaten. Det hindrar inte att även sådana har publicerats för alla Valu utom den första, Valu-1991.¹

De tabeller, diagram och andra figurer som skall produceras ur Valu fastställs av Sveriges Television². Samtligt material som publiceras i valvakorna förbereds av SVT:s kommentatorer, redaktörer, producenter, grafiker m fl. Huvuddelen av materialet används av Sveriges Televisions expertkommentatorer i valvakan på valkvällen.³

Hur väl stämmer Valu?

För att kontrollera tillförlitligheten i Valu jämförs de faktiska valresultaten i de av Valu utvalda valdistrikten med det resultat respektive valdistrikt fick vid enkätundersökningen i Valu. De förtida

¹ Ansvariga för Valu-datasystemet är Per Näsman samt Anders Ljungström och Lennart Claesson. Per Näsman och Anders Ljungström har deltagit i samtliga Valu och Lennart Claesson alltsedan Valu-1994.

² Ansvarig inom SVT för Valuprojektet var Hans Hernborn från starten fram till och med Valu-2006. För Valu-2009EU och Valu-2010 var Kent Wännström ansvarig. Torbjörn Gustafsson ansvarade för Valu-2014EU och Valu-2014.

³ SVT:s expertkommentatorer har alltsedan Valu introducerades 1991 till och med Valu-2003 varit Sören Holmberg och Torbjörn Thedéen. Vid efterföljande Valu-2004EU till Valu-2010 har Sören Holmberg varit ensam expertkommentator. Vid Valu-2014EU och Valu-2014 var Henrik Oscarsson och Sören Holmberg expertkommentatorer.

röstande som deltar i Valu kan inte kontrolleras på ett liknande sätt då något faktiskt valresultat inte finns att jämföra med. De jämförelser som kan göras har givit vid handen att resultaten i de utvalda valdistrikten i Valu i huvudsak stämmer väl överens med det faktiska valresultatet i motsvarande valdistrikt.

Tabell 3.1 Faktisk andel förtida röster och andel bland Valu:s insamlade frågeformulär

Vallokalsundersökning	Typ av val	Faktisk andel förtida röster (%)	Andel i Valu insamlade formulär vid utvalda förtida röstningslokaler (%)	Skillnad mellan andel i Valu och faktisk andel
Valu-1991	Riksdagsval	36,8	16,5	-20,3
Valu-1994	Riksdagsval	35,6	27,3	-8,3
Valu-1994EU	Folkomröstning	34,6	28,2	-6,4
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	22,9	24,0	+1,1
Valu-1998	Riksdagsval	31,2	28,7	-2,5
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	32,4	35,1	+2,7
Valu-2002	Riksdagsval	29,8	28,3	-1,5
Valu-2003	Folkomröstning	31,5	33,8	+2,3
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	25,3	38,3	+13,0
Valu-2006	Riksdagsval	31,8	26,9	-4,9
Valu-2009	EU-parlamentsval	29,9	34,0	+4,1
Valu-2010	Riksdagsval	39,4	33,5	-5,9
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	35,8	29,8	-6,0
Valu-2014	Riksdagsval	42,5	31,8	-10,7

Den faktiska andelen förtida röster vid aktuellt val är okänd på valkvällen. Kontroll mot den förtida röstningsandelen kan alltså bara ske i efterhand via historiska data. Under de hittillsvarande Valu-studierna har andelen formulär från de förtida röstningslokaler överensstämt någorlunda väl med den faktiska andelen förtida röster, utom vid den första undersökningen 1991 (se tabell 3.1). Den åtgärd som vidtogs efter Valu-1991 var att öka antalet förtida röstningslokaler i urvalet, vilket alltså har givit önskat resultat. Vid Valu-2004EU blev dock den erhållna andelen förtida röster "för stor". Vid Valu-2006 då kommunerna övertagit ansvaret

för den förtida röstningen var skillnaden återigen tillbaka till en rimlig storlek. Detta blev sedan också fallet i Valu-2009EU och Valu-2010. Vid Valu2014EU och Valu-2014 ökade sedan avvikel- sen igen och var vid Valu-2014 över 10 procentenheter. Vid riks- dagsvalet 2014 var för övrigt den faktiska andelen förtida röster rekordstort (42,5 procent). Uppenbart är tendensen att fler och fler väljare väljer att lägga sin röst under den förtida valperioden, något som kommande Valu måste beakta.

För de förtida röster som samlats in kan motsvarande jämförelse som för valdistrikten inte göras. Här försöker vi istället bedöma tillförlitligheten genom att se på resultaten bland de Valu-enkäter som lämnats in. Får vi förväntat antal och hur ser partifördelning- en respektive bytarmatrisen ut? Vi kan med hjälp av vad de röst- tande uppgivit om vilket parti de röstade på i tidigare val få en uppfattning om *swingen*⁴ ibland väljarna. En svårighet är att avgöra om den erhållna andelen förtida röster kommer att stämma med den faktiska andelen förtida röster eftersom denna andel inte kan fastställas på förhand.

Problemet kan illustreras med partiet Ny Demokrati vid Valu-1991. Partiet var nybildat inför riksdagsvalet 1991 och det fanns inga jämförelsesiffror från tidigare val att tillgå. När rimligheten i det resultat vi fått vid de förtida röstningslokalerna skulle kontroll- eras visade det sig att partiet fått en mycket stor andel av de röster som insamlats från postkontoret i Sala. Partiet hade i Valu-1991 en röstandel på 23,6 procent på postkontoret i fråga, något som först verkade helt orimligt. Det visade sig dock att partiet hade haft ett valmöte intill postlokalen alldeles före Valu:s undersökningspass. Åtskilliga som varit och lyssnat på valmötet hade uppenbarligen genast gått och röstat i postlokalen vilket förklarade den höga andelen för Ny Demokrati.

I valvakan senare visade dock Valu-1991 korrekt total storleks- ordning för Ny Demokratisk andel av rikets väljarkår. Samtliga ge- nomförda Valu har också senare på ett framgångsrikt sätt prognos- ticerat partiandelarna för nytillträdande partier, där det funnits sådana. Ett undantag är Valu-2014 där Feministiskt Initiativ (FI)

⁴ Swing, ursprungligen ett engelskt uttryck för förändringar jämfört med senast jämför- bara val; svensk synonym är valvind.

överskattades i Valu-prognosen och där fick 4,0 procent det vill säga på riksdagsspärren, men de kom sedan enligt valresultatet inte in i riksdagen utan slutade på 3,1 procent.

Metodiken bakom Valu-prognosen

Som tidigare betonats är huvudsyftet med Valu att ge analysunderlag under valkvällen och för eftervalsdebatten. Med Valu kan man dock också producera en prognos över valresultatet. En sådan prognos har vid de flesta Valu publicerats i Sveriges Televisions valvaka. Det är enbart vid Valu-1991 som detta inte skedde. Prognoserna som publiceras är vanligtvis statistiskt vägda, men ovägda prognoser har även förekommit vilket framgår av de presenterade tabellerna i detta kapitel.

Valu-prognosen baseras på jämförelser mellan de utvalda valdistriktens valresultat vid tidigare val och vad de utvalda personerna i valdistriktet uppger sig ha röstat på i det aktuella valet. Jämförelsen ger möjlighet att skatta den aktuella swingen i respektive valdistrikt. Fler möjligheter att beräkna swingen finns. Det faktiska valresultatet i tidigare val samt vad de utvalda personerna i Valu säger sig ha röstat på i det senast föregående valet är då utgångspunkter för jämförelsen.

På detta sätt får man också en kontroll av om urvalet av individer i respektive valdistrikt är representativt för distriktet genom att jämföra vad de har angivit att de röstat på i det senast föregående valet med det faktiska valresultatet i valdistriktet. Metoden ger också swingen för varje individ och därigenom för hela urvalet.

Valu-systemet beräknar alltså två mått på swingen för de utvalda valdistrikten. Ett där de utvalda personernas uppgivna partival i det aktuella valet jämförs med det faktiska valresultatet vid det föregående valet och ett annat där jämförelsen i stället sker mot vad svarspersonerna själva uppger att de röstat på i det föregående valet. De mått på swingen som erhålls vägs upp till riksnivå med hjälp av vikter svarande mot valdistriktets- och Valu-regionens storlek.

Swingen i valdistrikten vägs ihop med den skattade valvinden bland rösterna avgivna i de förtida röstningslokalerna. Denna swing kan endast baseras på vad de utvalda personerna sagt om hur de röstat i senast föregående val och i det nu aktuella valet.

Ingen knytning till resultat i något valdistrikt kan göras för Valu-formulär som insamlats i de förtida röstningslokalerna. Vid ihopvägning av de swingar som beräknats i valdistrikt respektive i förtida i röstningslokaler har olika viktfunktioner använts baserade på det antal Valu-formulär som insamlats i respektive typ av lokal.

Vad den beskrivna viktningen innebär för Valu-prognoserna framgår av de följande tabellerna där den ovägda partifördelningen val för val jämförs med prognosresultatet respektive aktuellt valresultat. Vid viktningen tas också hänsyn till den erfarenhet som tidigare Valu givit. Valun har förnärvarande genomförts vid 14 tillfällen vilket naturligtvis givit kunskap och beprövad erfarenhet när prognosen skall göras.

Valu-1991

Valu-1991 var den första vallokalsundersökningen någonsin i Sverige. Eftersom inga erfarenheter fanns fick Valu-systemet byggas från grunden. Någon prognos över valresultatet publicerades inte i valvakan i Sveriges Television. Internt inom Valu-1991 beräknades dock en viktad prognos över partifördelningen. En jämförelse mellan de ovägda partiandelarna, de viktade partiandelarna och det faktiskt erhållna valresultatet redovisas i tabell 3.2.

Tabell 3.2 Ovägd andel röster, viktad andel röster och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 1991

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	ÖVR
Ovägd andel	6,2	35,8	3,9	7,0	9,8	6,4	24,0	6,1	0,8
Viktad andel	5,8	32,3	4,1	6,6	10,1	6,5	26,8	6,9	0,9
Faktiskt valresultat	4,5	37,7	3,4	8,5	9,1	7,2	21,9	6,7	1,0

Det kan noteras att vägningen ger ett sämre resultat i jämförelse med de ovägda partiandelarna. Det var alltså tur att ingen Valu-prognos presenterades i valvakan. I stället publicerades en skattning av förändringen från föregående val, den så kallade swingtendensen. Den presenterade tendensen och den faktiska swingen framgår av tabell 3.3.

Alla tendenser återfanns korrekt men viktsystemet fungerade inte så bra vid Valu-1991. De stora avvikelserna fanns företrädesvis

bland de borgerliga partierna. Valu-1991 lyckades inte tillräckligt bra prognostisera den stora rörligheten inom det borgerliga blocket.

Tabell 3.3 Prognostiserad swingtendens och faktisk swing vid riksdagsvalet 1991 i jämförelse med riksdagsvalet 1988

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD
Valu-tendens	-0,6	-6,2	-1,2	-0,6	-2,0	+4,0	+0,5	+6,1
Faktisk swing	-1,3	-5,5	-2,1	-2,8	-3,1	+4,2	+3,6	+6,7

Valu-1994

Inför Valu-1994 utökades antalet undersökningsplatser och de fördelades över riket på ett bättre sätt än vid Valu-1991. Vid Valu-1994 valde Sveriges Television att vid vallokaler stängning publicera en prognos över röstandelar för partierna. Den presenterade viktade Valu-prognosen visade sig också vara klart bättre än de ovägda partiandelarna i rådata (tabell 3.4).

Tabell 3.4 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 1994

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	ÖVR
Ovägd andel	7,1	42,4	5,8	6,0	8,4	4,2	24,4	1,0	0,7
Valu-prognos	6,5	43,7	5,4	8,4	8,4	4,2	22,0	0,9	0,5
Faktiskt valresultat	6,2	45,2	5,0	7,7	7,2	4,1	22,4	1,2	1,0

Valu-1994EU

Valu-1994EU avsåg folkomröstningen om Sveriges inträde i Europeiska unionen. Här fanns tre alternativ att lägga sin röst på: Ja, Nej respektive Blankt. Jämförelsen mellan ovägd andel röster, vägd Valu-prognos och faktiskt erhållet valresultat visas i tabell 3.5. Som framgår fanns en missvisning i Valu-1994EU. Andelen Ja-röster överskattades. Den genomförda viktningen medförde heller inte någon förbättring jämfört med de faktiskt erhållna andelarna.

Tabell 3.5 Ovägd andel röster, andel röster i den viktade Valu-prognosen och faktiskt valresultat vid folkomröstningen om EU 1994

	Ja	Nej	Blankt
Ovägd andel	57,7	40,9	1,4
Valu-prognos	57,6	41,0	1,4
Faktiskt valresultat	52,3	46,8	0,9

En av orsakerna var att Valu-systemet vid överföring av data drabbades av ett teletekniskt bortfall som inte kunde pareras i tid. En av de datorer som samlade upp formulärsvår för vidare överföring till Valu-systemet drabbades av stillestånd när överföringen skulle ske. På detta sätt kom 788 formulär insamlade i valdistrikt från norra Sverige och 25 formulär insamlade på ett postkontor i Luleå inte att överföras till den centrala Valu-databasen. Formulären kom därför inte att ingå i prognosunderlaget.

Den ovägd andelen Ja-röster sjönk med 1,5 procentenheter när de "borttappade" formulären så småningom dök upp och kunde läggas in i Valu-systemet. Den viktade prognosen hade påverkats i ännu större utsträckning.

Valu-1994EU var den första vallokalsundersökningen i Sverige där man försökte prognostisera valresultatet i en folkomröstning. Val där man saknar jämförelsebakgrund, är betydligt svårare att prognostisera än riksdagsval där man utgår från partiernas förändringar från föregående val.

Valu-1995EU

Med anledning av det teletekniska bortfallet i Valu-1994EU förbättrades kontrollsystemet inför Valu-1995EU (det första svenska EU-parlamentsvalet), och inga problem med överföring av formulär uppstod. En svårighet inför Valu-1995EU var dock att försöka uppskatta valdeltagandet och hur den gjorda uppskattningen skulle påverka Valu:s prognosystem.

Prognosystemet visade sig dock fungera väl vid Valu-1995EU (se tabell 3.6). Vallokalsundersökningen klarade av att prognostisera det faktiska valresultatet på ett mycket bra sätt trots att fördel-

ningen av partiandelar i EU-parlamentsvalet 1995 kom att skilja sig kraftigt från de partiandelar som erhållits vid riksdagsvalet 1994.

Tabell 3.6 **Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 1995**

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	14,3	26,1	17,7	5,4	6,5	3,3	23,9	2,8
Valu-prognos	11,9	29,9	17,2	7,3	5,2	3,8	21,8	2,9
Faktiskt valresultat	12,9	28,1	17,2	7,2	4,8	3,9	23,2	2,7

Valu-1998

Vid Valu-1998 insamlades över 8 900 formulär. Cirka 6 000 av dem samlades in utanför vallokaler på valdagen. På grund av den stora mängden formulär försenades överföringen av formulär till Valu-systemet och 401 formulär som insamlats på valdagen kunde inte överföras till Stockholm i tid för att ingå i prognosystemet. Det påverkade dock inte prognosens utfall.

Tabell 3.7 **Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 1998**

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	13,8	32,0	5,4	4,6	6,3	11,2	24,6	2,1
Valu-prognos	13,3	35,4	4,9	6,0	5,6	10,5	21,8	2,5
Faktiskt valresultat	12,0	36,4	4,5	5,1	4,7	11,8	22,9	2,6

Valet 1998 var ett normalt riksdagsval och Valu-systemet fungerade bra. Viktfunktionen som användes vägde in förändring dels från riksdagsvalet 1994, dels från EU-parlamentsvalet 1995 (se tabell 3.7).

Valu-1999EU

Inför EU-parlamentsvalet 1999 diskuterades det förväntade valdeltagandet i medierna och man var i stort överens om att det skulle bli högre än vid det tidigare EU-parlamentsvalet 1995. De av undersökningsinstituterna gjorda opinionsundersökningarna tydde

också på det. Men det blev tvärtom. En större andel väljare valde också att rösta på posten vid detta EU-parlamentsval jämfört med vad som skett vid EU-parlamentsvalet 1995. Det hade vi räknat med och även anpassat fältarbetsperioden efter. Valu och dess prognosystem fungerade också mycket väl, vilket framgår av tabell 3.8.

Tabell 3.8 Övägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 1999

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	17,2	23,9	10,1	5,1	15,2	7,6	20,4	0,5
Valu-prognos	16,6	25,3	9,7	5,4	14,7	8,1	19,6	0,5
Faktiskt valresultat	15,8	26,0	9,5	6,0	13,9	7,6	20,7	0,5

Valet blev en stor framgång för speciellt Folkpartiet och listettan Marit Paulsen. Partiet ökade från 4,8 procent 1995 till hela 13,9 procent 1999. Den stora FP-svingen fick vi med i Valu-prognosen.

Valu-2002

I vallokalsundersökningen vid riksdagsvalet 2002 ägnades stor möda åt urvalet av postlokaler och valdistrikt. Posten hade förändrat sin organisation vilket påverkade poströstningen och urvalet. Valu-2002 fungerade mycket väl vad avser fältarbetet och de skillnader som uppmättes mellan det faktiska slutgiltiga valresultatet och Valu-prognosen var godtagbara (se tabell 3.9).

Tabell 3.9 Övägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2002

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	11,1	38,2	6,0	6,4	14,6	7,9	13,3	2,5
Valu-prognos	10,0	37,3	5,1	6,8	13,0	9,3	15,2	3,3
Faktiskt valresultat	8,4	39,9	4,6	6,2	13,4	9,1	15,3	3,1

Valu-2003

Valu-2003 avsåg folkomröstningen om Sveriges införande av Euro. De alternativ väljarna hade att lägga sin röst på var: Ja, Nej respektive Blankt. Valu-2003 baserades sig starkt på de resultat som fanns från folkomröstningen 1994 om Sveriges inträde i EU respektive det senast hållna riksdagsvalet 2002. Valu-2003 blev den största vallokalsundersökningen dittills med 10 731 enkätsvar från 40 postlokaler och 80 valdistrikt.

Valu-2003 var den andra vallokalsundersökningen i Sverige där Valu-metodiken användes för att ge underlag till analyser av resultatet från en folkomröstning. Mot bakgrund av de erfarenheter som fanns från Valu-1994EU gjordes ingen vägd Valu-prognos vid Valu-2003 utan alla analyser utgick från de ovägd siffrorna. Som framgår av tabell 3.10 kunde Valu-2003 förutsäga slutresultatet av folkomröstningen, men med en överskattning av andelen Ja-röster.

Tabell 3.10 **Ovägd andel röster i Valu-2003 och faktiskt valresultat vid folkomröstningen 2003**

	Ja	Nej	Blankt
Ovägd andel	46,2	51,8	2,0
Faktiskt valresultat	42,0	55,9	2,1

Valu-2004EU

Valu-2004EU avsåg EU-parlamentsvalet 2004. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare EU-parlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande och mycket tydde på att så skulle bli fallet även vid Valu-2004EU. Det blev också fallet men på grund av de noggranna förberedelserna påverkades inte prognosarbetet.

I EU-parlamentsvalet 2004 ställde också ett nytt parti upp, Junilistan (JL). De av undersökningsinstitutet gjorda opinionsundersökningarna tydde på att partiet skulle ha chans att komma in i EU-parlamentet. Dessutom visade opinionsundersökningarna på att några partier som redan var med i EU-parlamentet kunde riskera att åka ur.

Prognosarbetet vid Valu-2004 baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, starkt på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Resultatet av prognosarbetet blev gott. Tabell 3.11 redovisar den ovägd andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.11 **Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2004**

	V	S	MP	C	FP	KD	M	JL	ÖVR
Ovägd andel	16,4	22,9	7,3	6,2	11,0	5,6	14,1	14,8	1,7
Valu-prognos	15,0	24,9	7,0	6,5	10,0	5,6	14,5	14,8	1,7
Faktiskt valresultat	12,8	24,6	5,9	6,3	9,9	5,7	18,2	14,5	2,1

Som framgår lyckades Valu-2004 väl. Junilistans spektakulära framgång prickades in nästan på tiondelen när. Det fanns dock en överrepresentation av V-väljare, och motsvarande underrepresentation av M-väljare i urvalet som inte vägningsförfarandet lyckades rätta till. Förklaringen till det kan ligga utanför prognossystemet. Bortfallet, det vill säga andelen som av olika skäl inte fyller i enkäten, kan variera mellan de politiska partierna. Dessutom hade ett valdistrikt i Stockholm där Moderaterna var starka vid riksdagsvalet 2002 och som ingick i urvalet 2002 och 2003 utgått ur det urval som gjordes 2004 vilket kan ha drabbat prognosen negativt. Hypotesen om bortfallets påverkan på prognosystemet är svår att belägga eftersom det av etiska skäl inte sker någon systematisk kartläggning av bortfallet.

Valu-2006

I Valu-2006 som avsåg riksdagsvalet 2006 ägnades stor uppmärksamhet åt den ändring i vallagen som just genomförts. Ansvaret för den förtida röstningen överfördes från Posten AB till landets kommuner. Vad detta skulle kunna innebära för Valu diskuterades mycket och urvalet av de förtida röstningslokaler ägnades extra uppmärksamhet och stor hjälp erhöles vid dessa diskussioner från Vivan Nilsson på Valmyndigheten. Fyrtio förtida röstningslokaler valdes slutgiltigen ut att ingå i Valu-2006. Antalet vallokaler utö-

kades till nittio. Totalt genomfördes Valu-2006 alltså vid 130 platser. Om och hur den genomförda förtidsröstningsreformen verkligen påverkade röstbenägenheten har inte undersökts inom Valu-projektet men en studie av frågan har gjorts vid Göteborgs universitet⁵.

Vid framtagandet av den Valu-prognos som presenterades base-rade vi oss, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, starkt på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Röstandelen på Socialdemokraterna hade underskattats i tidigare Valu och en vikt-funktion som förhoppningsvis skulle åtgärda detta kom att användas. Resultatet av arbetet med prognosen blev gott. Tabell 3.12 redovisar den ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.12 Övägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2006

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	7,2	30,8	6,9	8,5	8,3	6,7	26,8	4,9
Valu-prognos	5,8	34,3	5,5	8,2	7,3	7,6	26,6	4,7
Faktiskt valresultat	5,8	35,0	5,2	7,9	7,5	6,6	26,2	5,7

I tabellen kan konstateras att Valu-prognosen blev mycket bra, dock lyckades inte Valu-2006 helt förutse Socialdemokraternas partiandel trots att den nya viktningsprincipen användes. Avvikelsen på 0,7 procentenheter mellan Valu-prognosen och det faktiska slutresultatet för Socialdemokraterna är dock mindre än vid tidigare riksdagsval.

Valu-2009EU

Valu-2009EU avsåg EU-parlamentsvalet 2009. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades ånyo mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare EU-parlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande och mycket tydde på att så skulle bli

⁵ Stefan Dahlberg, Henrik Oscarsson och Richard Öhrvall. *Förtida röstning i Sverige*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen 2008.

fallet även vid Valu-2009EU. Det blev också så, även om valdeltagandet gick upp jämfört med EU-parlamentsvalet 2004.

I EU-parlamentsvalet 2009 ställde också ett nytt parti upp, Piratpartiet (PP). De av undersökningsinstitutens gjorda opinionsundersökningarna tydde på att partiet skulle ha chans att komma in i EU-parlamentet. Dessutom visade opinionsundersökningarna på att några partier som redan var med i EU-parlamentet kunde riskera att åka ur. Junilistan (JL), som kom in i EU-parlamentet vid valet 2004, var ett av de partier som enligt opinionsinstitutet nu riskerade att åka ur.

Prognosarbetet vid Valu-2009EU baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Speciellt ägnades mycket tid åt de viktningfunktioner som skulle användas och mycket tid lades ner på att försöka prognostisera Socialdemokraternas resultat med en ännu mindre avvikelser än vad som hade blivit resultatet vid Valu-2006. Resultatet av prognosarbetet blev mycket gott. Tabell 3.13 redovisar den ovägd andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.13 **Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2009**

	V	S	MP	C	FP	KD	M	JL	PP	ÖVR
Ovägd andel	6,4	22,6	13,3	5,8	12,9	5,1	17,0	3,6	7,4	5,9
Valu-prognos	5,7	25,1	11,5	5,8	11,4	5,1	18,5	3,6	7,4	5,9
Faktiskt valresultat	5,7	24,4	11,0	5,5	13,6	4,7	18,8	3,5	7,1	5,7

Som framgår lyckades Valu-2009EU väl. Piratpartiets framgång prickades in och Junilistans svaga resultat mättes rätt på en tiondel när. Junilistans avsked från Europaparlamentet förutskickades korrekt i Valu.

De viktningfunktioner som utarbetats i enlighet med vad som beskrivits tidigare fungerade mycket bra och Socialdemokraternas partiandel skattades nu med en rimlig avvikelse (0,7); dock inte bättre än i Valu-2006 där också Socialdemokraternas avvikelse var 0,7 procentenheter.

Valu-2010

Vid Valu-2010 som avsåg riksdagsvalet 2010 fokuserades bland annat på att ytterligare ett parti, Sverigedemokraterna (SD), enligt genomförda opinionsundersökningar innan valet hade möjlighet att nå över fyraprocent spärren och därigenom komma in i riksdagen. Mycket tid ägnades också frågan om hur det förtida röstandet skulle utvecklas. Vid planeringen av Valu-2010 räknade vi med att andelen förtida röster skulle öka, vilket också visade sig vara riktigt. Mycket stor hjälp vid diskussionerna om de förtida röstningslokaler och den förtida röstningen erhöles från Valmyndigheten (Vivian Nilsson och Lars Siljedahl) som bland annat bistod med information om hur den förtida röstningen utfallit i tid och rum vid riksdagsvalet 2006 och EU-parlamentsvalet 2009.

Arbetet med prognosen vid Valu-2010 baserades som vid tidigare Valu på den redan beskrivna swingen samt på de erfarenheter som tidigare Valu givit. Speciellt ägnades mycket tid och kraft åt de viktningfunktioner som skulle användas. Resultatet av prognosarbetet blev gott och Valu-2010 prognosticerade det slutgiltiga valresultatet på ett bra sätt. I tabell 3.14 redovisas den i Valu-2010 erhållna ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.14 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2010

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	ÖVR
Ovägd andel	7,5	27,8	10,2	7,1	7,9	5,4	28,4	4,0	1,7
Valu-prognos	6,1	30,0	9,0	7,1	7,2	5,7	29,1	4,6	1,2
Faktiskt valresultat	5,6	30,7	7,3	6,6	7,0	5,6	30,1	5,7	1,4

Sverigedemokraternas inträde i riksdagen prickades in och inget av de övriga riksdagspartierna prognosticerades att åka ur, vilket också var helt rätt. Inför riksdagsvalet hade genomförda opinionsundersökningar tytt på att några av de övriga riksdagspartierna löpte risken att inte klara fyraprocentsspärren. Störst avvikelse mellan Valu-prognosen och det faktiska valresultatet uppvisas för Miljöpartiet (MP). Något som delvis kan förklaras av åldersfördelningen bland de som deltog i Valu-2010. Unga väljare – MP:s

starkaste väljargrupp – var något överrepresenterad bland Valudeltagarna. Bortfallet var som alltid störst i de äldre åldersgrupperna där MP inte har sitt starkaste väljarstöd.

Sammantaget fungerade de viktningsfunktioner som utarbetats väl och den erfarenhet som tidigare Valu givit visade sig ge ett bra tillskott i arbetet med att ta fram viktsfördelningarna. Den genomsnittliga avvikelsen per parti mellan Valu-prognosen och det faktiska valresultatet blev 0,66 procentenheter, vilket får anses vara godkänt, men inte rekordbra.

Supervalåret 2014

År 2014 var det två val i Sverige, EU-parlamentsvalet i maj och riksdagsvalet i september. På grund av detta och det i media beskrivna politiska läget myntades snabbt begreppet Supervalåret om 2014.

Det spekulerades bland annat om Piratpartiet, som kom in i EU-parlamentet vid EU-parlamentsvalet 2009, skulle komma att sitta kvar eller inte? Skulle Sverigedemokraterna som inte tidigare varit representerade komma in i EU-parlamentet och skulle det som nytt parti i riksdagen 2010, minska, behålla eller öka sin partiandel i riksdagsvalet 2014? Hur skulle det gå för Feministiskt Initiativ, ett tidigare inte representerat parti i EU-parlamentet respektive riksdagen, vid de två valen? Skulle Alliansen behålla regeringsmakten efter riksdagsvalet eller skulle den gå över till oppositionen? Hur skulle det bli med valdeltagandet i respektive val; ner, upp eller oförändrat? Frågorna och spekulationerna var många när Valu-2014EU och Valu-2014 planerades.

Valu-2014EU

Valu-2014EU avsåg alltså EU-parlamentsvalet 2014. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades ånyo mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare EU-parlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande, mindre än 50 procent, och en del tydde på att valdeltagandet skulle bli lågt även vid EU-parlamentsvalet 2014. Det blev också så, även om valdeltagandet för första gången gick över femtio procent och slutade på 51.1

procent, en ökning med hela 5,5 procentenheter från EU-parlamentsvalet 2009.

I EU-parlamentsvalet 2014 ställde ett för EU-parlamentet nytt parti upp, Sverigedemokraterna (SD). Partiet kom in riksdagen efter valet 2010 och de av undersökningsinstitutens gjorda opinionsundersökningarna tydde på att partiet nu också skulle komma in i EU-parlamentet. Dessutom visade opinionsundersökningarna på att några partier som redan var med i EU-parlamentet kunde riskera att åka ur. Piratpartiet (PP), som kom in i EU-parlamentet vid valet 2009, var ett av de partier som enligt opinionsinstitutet nu riskerade att åka ur. Ett ytterligare parti som enligt de gjorda opinionsundersökningarna hade chans att komma in i EU-parlamentet var Feministiskt Initiativ (FI).

Tabell 3.15 Övägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2014

	V	S	MP	C	FP	KD	M	PP	SD	FI	ÖVR
Övägd andel	8,6	22,7	18,6	6,2	9,5	5,1	11,0	2,5	7,0	8,0	0,8
Valu-prognos	8,1	23,7	17,1	6,2	9,5	5,1	13,0	2,5	7,0	7,0	0,8
Faktiskt valresultat	6,3	24,2	15,4	6,5	9,9	5,9	13,7	2,2	9,7	5,5	0,7

Vid genomförandet av Valu-2014EU utökades antalet utvalda vallokaler med fem för att försöka fånga upp de rörelser som fanns i valmanskåren. Valu kom att genomföras i 40 förtida lokaler och 95 vallokaler. Prognosarbetet baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Speciellt ägnades mycket tid åt de viktningsfunktioner som skulle användas och mycket tid lades ner på att försöka prognostisera de partier som antingen hade chansen att för första gången komma in eller åka ut ur EU-parlamentet. Resultatet av prognosarbetet blev godtagbart, samtliga nya partier som kom in i EU-parlamentet prognosticerades att göra så och prognosen för det parti som åke ur var att det skulle åka ur. Noterbart är dock att Valu-prognosen klart underskattade Sverigedemokraterna och överskattade Feministiskt Initiativ, båda partierna nyttillträdde i EU-parlamentet. Tabell 3.15 redovisar den övägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Valu-2014

Vid Valu-2014 som avsåg riksdagsvalet 2014 fokuserades bland annat på att ytterligare ett parti, Feministiskt Initiativ (FI), som enligt de gjorda opinionsundersökningarna innan valet hade möjlighet att nå över fyraprocentsspärren och därigenom komma in i riksdagen. Sverigedemokraterna uppvisade också en förväntad uppgång i partiandel i opinionsundersökningarna. Dessutom förutspåddes att något eller några av de partier som redan var inne i riksdagen kunde löpa risken att åka ur. Mycket tid ägnades också frågan om hur det förtida röstandet skulle utvecklas. Vid planeringen av Valu-2014 räknade vi med att andelen förtida röster skulle öka, vilket också visade sig vara riktigt.

Mycket stor hjälp vid diskussionerna om de förtida röstningslokaler och den förtida röstningen erhöles från Valmyndigheten (Lars Siljedahl) som bland annat bistod med information om hur den förtida röstningen utfallit i tid och rum vid tidigare riksdagsval och EU-parlamentsval. Den förväntade uppgången av förtida röster innebar att antalet förtida röstningslokaler utökades med fem vilket innebar att Valu-2014 utfördes i 45 förtida röstningslokaler och 95 vallokaler, totalt alltså på 140 platser. Detta är det högsta antal platser som använts i något Valu. Totalt samlades 12 909 enkätsvar in.

Tabell 3.16 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2014

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	ÖVR
Ovägd andel	8,0	28,7	8,8	6,5	6,4	5,0	21,8	8,0	5,8	1,0
Valu-prognos	6,6	31,1	7,1	6,5	6,0	5,0	22,2	10,5	4,0	1,0
Faktiskt valresultat	5,7	31,0	6,9	6,1	5,4	4,6	23,3	12,9	3,1	1,0

Arbetet med prognosen vid Valu-2014 baserades som vid tidigare Valu på den redan beskrivna swingen samt på de erfarenheter som tidigare Valu givit. Valu-2014 var den fjortonde vallokalsundersökningen som genomfördes, så mycket kunskap och beprövad erfarenhet fanns som kunde utnyttjas vid prognosarbetet. Speciellt ägnades mycket tid och kraft åt de viktningfunktioner som skulle användas. Resultatet av prognosarbetet redovisas i tabell 3.16 där

den i Valu-2014 erhållna ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet presenteras.

Som framgår finns framför allt två större avvikelser mellan prognosen och det faktiska valresultatet. Sverigedemokraterna (SD) underskattades och Feministiskt Initiativ (FI) överskattades på samma sätt som vid Valu-2014EU. Feministiskt Initiativ var också på riksdagsspärren enligt prognosen men kom sedan enligt valresultatet inte in i riksdagen.

Överskattningen av Feministiskt Initiativ beror till stor del på att Stockholmsdistrikt var överrepresenterade i Valu-2014 och i Stockholm fick FI i riksdagsvalet 2014 en högre andel röster än i övriga landet. Underskattningen av Sverigedemokraterna beror på att de som röstat på partiet i riksdagsvalet i högre utsträckning än andra inte velat delta i Valu-2014 och svara på frågorna i enkäten. En jämförelse mellan resultaten i Valu-2014 och faktiskt valresultat för Sverigedemokraterna i de av Valu utvalda starka fästen för Sverigedemokraterna tyder på detta.

Prognosmodellen vägde upp den ovägda andelen med 2,5 procentenheter men detta var alltså inte tillräckligt. Ytterligare 2,4 procentenheter hade behövts för att pricka valresultatet. Svårigheten med att rätt skatta Sverigedemokraternas partiandel kvarstår till kommande Valu.

Kapitel 4

Träffsäkerhet

Svarsbortfall på enskilda frågor är ett problem i alla frågeundersökningar. Svarspersoner hoppar över och besvarar inte alla frågor som ingår i en studie. Problemet kan misstänkas vara speciellt stort när vi har att göra med Valustudierna som kräver snabba svar på stående fot av svarspersonerna. Tiden för eftertanke blir begränsad. Vid tveksamhet kan det vara lätt att hoppa över en besvärlig eller närgående fråga. Erfarenheterna från våra tolv Valustudier visar dock att det är ett litet problem. Svarsbortfallet i form av att deltagare i Valu inte besvarar enskilda frågor är mycket litet när det gäller politiska frågor som t ex hur man röstar, grad av politikerförtroende, ideologisk position på vänsterhögerskalan eller åsikter om EU eller EMU. Andelen personer som hoppar över politiska frågor av detta slag har i alla undersökningarna hållit sig kring beskedliga 3-4 procent. Det är ungefär samma storleksordning på bortfallet som vi har på motsvarande frågor i Valundersökningarna¹ och i SOM-mätningarna.²

¹ Valundersökningarna genomförs sedan 1950-talet av Statistiska centralbyrån och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. De omfattar urval om cirka 3 000 – 4 000 röstberättigade personer som intervjuas vid hembesök. Sören Holmberg är huvudansvarig för Valundersökningarna sedan riksdagsvalet 1979, tillsammans med Henrik Oscarsson sedan 2002. År 2011 tog Henrik Oscarsson över som huvudansvarig för Valundersökningarna

² SOM-undersökningarna, med bas vid Göteborgs universitet, startade 1986 och genomförs årligen som enkätstudier med personurval omfattande 6 000/9 000 personer från hela Sverige i åldrarna 16 – 85 år. Ansvariga för de nationella SOM-undersökningarna 1986 – 2010 har varit Sören Holmberg och Lennart Weibull, tillsammans med Henrik Oscarsson 2010. Sedan 2011 är Henrik Oscarsson huvudansvarig för SOM-institutet.

När det däremot gäller så kallade bakgrundsfrågor om exempelvis de svarandes kön, ålder och yrke visar sig svarsbortfallet i Valustudierna ibland vara relativt stort, upp emot tio procent (se tabell 4.1). I SOM-undersökningarna, som liksom Valu bygger på enkät-svar, brukar svarsbortfallet hålla sig under en procentenhet vad gäller uppgifter om kön och ålder. Det stora svarsbortfallet för åldersuppgiften i Valustudierna kan eventuellt till en del förklaras av att vi när det gäller ålder har bett svarspersonerna själva fylla i de två sista siffrorna på det år när de föddes, alltså ”När är Du född ? 19 - - ”. Svarsbortfallet när det gäller könstillhörigheten är något lägre i Valu än för ålder och yrke, men ändå relativt stort, fem procent i genomsnitt. Frågan om könstillhörigheten var några år i början placerad som första fråga i Valuenkäterna, och det kan ha varit ett problem. Från och med Valu 2002 placeras köns- och åldersfrågorna längre in i enkäten, och då blev svarsbortfallet lägre.

Tabell 4.1 Internbortfall. Andel uppgift saknas för kön, ålder samt yrkesgrupp i Valumätningarna (procent)

	Riksdagsval						Folkom-röstning			Europa-parlamentsval				
	91	94	98	02	06	10	14	94	03	95	99	04	09	14
Kön	6	4	4	2	3	4	2	4	3	4	7	3	12	4
Ålder	8	4	6	2	2	2	2	6	5	10	10	4	11	2
Yrkesgrupp	11	9	6	6	5	6	6	8	6	8	5	5	6	5

Kommentar: Resultaten bygger på Valumätningar respektive valår. ”Uppgift saknas” betyder att svarspersonerna har hoppat över och inte besvarat den relevanta enkätfrågan. Andel personer som angav ”aldrig yrkesarbetat” bland personer som besvarade yrkesgruppsfrågan var 4 procent 1991, 6 1994 (riksdagsval), 7 1994 (folkomröstning), 5 procent 1999, 4 procent 2002, 4 procent 2003, 5 procent 2004, 4 procent 2006, 3 procent 2009, 5 procent 2010, 3 procent EUP 2014 och 4 procent Rd 2014.

Men i Valu 2009 gjorde vi misstaget att redigeringsmässigt placera kön- och åldersfrågorna i en speciell dubbelspalt i enkäten. Och det visade sig vara en placering som ledde till att relativt många svarande missade frågorna. Internbortfallet steg till 11 – 12 procent. Misstaget upprepades inte i Valu 2014. Bortfallet på ålders- och könsfrågorna återgick till jämförelsevis låga 2 – 4 procent. Det förhållandevis stora svarsbortfallet när det gäller yrkesuppgiften i Valu - i genomsnitt sju procent - är mindre anmärkningsvärt.

Motsvarande bortfall brukar hålla sig kring 5-6 procent i SOMs enkätundersökningar. I Valundersökningarna som inte bygger på självifyllda enkäter utan på intervjudata är svarsbortfallet på yrkesfrågan däremot oftast mycket lägre, kring 1 procent.

Svarsbortfallet på de flesta politiska frågor i Valu är så begränsat att det inte kan åstadkomma några nämnvärda skevheter i resultaten. Bortfallet när det gäller de sociala bakgrundsfrågorna är större och kan i princip bidra till att smärre skevheter uppstår om det är vissa grupper, som t ex äldre eller arbetare, som i första hand hoppar över och inte besvarar ålders- och yrkesfrågorna. Skevheter av detta slag drabbar dock i så fall enbart de sociala variablerna och inte marginalfördelningarna för de viktiga politiska variablerna där internbortfallet är ringa.

Den största potentiella felkällan i Valu är emellertid inte internbortfallet för olika frågor. De största felvisningarna riskerar vi att få via själva urvalet av röstlokaler och svarande, och via det relativt omfattande bortfallet av svarande utanför vallokalerna. Har vi otur kan ett snett urval och det 25 - 30 procentiga bortfallet av svarande ge upphov till mycket större snedvridningar i Valuresultaten än det i sammanhanget begränsade internbortfallet. Det bör vi hålla i minnet när vi nu övergår till att studera träffsäkerheten i Valu.

Vi skall undersöka hur representativa Valudeltagarna är när det gäller att avspegla den bakomliggande väljarkåren med avseende på tre sociala variabler – kön, ålder och yrkesgrupp – och fyra politiska variabler – partival, personröstning, politikerförtroende och ideologisk vänster-högerposition.

Sociala variabler

Vi börjar med de sociala variablerna. Resultaten i tabell 4.2 visar Valudeltagarnas sammansättning när det gäller kön, ålder och yrkesgrupp i de tolv Valustudier som genomförts. Jämförelsematerialet hämtar vi från Statistiska centralbyråns omfattande valdeltagandeundersökningar (kön och ålder) och från Val- och SOMundersökningarna (yrkesgrupp). Frågorna om yrkesgruppstillhörighet är utformade på samma sätt i Val- och SOMundersökningarna som i Valustudierna. Svarspersonerna har presenterats en lista med ett antal preciserade yrkesgrupper och om-

betts ange vilken av dem hon eller han tillhör, alternativt tillhörde när det gäller pensionerade personer.

Tabell 4.2 Fördelning av Valudeltagare efter kön, ålder och yrkesgrupp (procent)

Social grupp	Riksdagsval						Folkom- röstning			Europa- parlamentsval				
	91	94	98	02	06	10	14	94	03	95	99	04	09	14
Kön														
kvinnor	47	50	51	52	51	51	52	48	51	51	51	52	51	51
män	53	50	49	48	49	49	48	52	49	49	49	48	49	49
Ålder														
18-30	27	29	24	24	23	25	23	30	27	25	21	19	21	21
31-50	40	38	37	37	37	37	35	38	38	38	34	29	32	32
51-65	21	21	24	26	26	25	23	20	24	21	27	31	25	23
65+	12	12	15	13	14	13	19	12	11	16	18	21	22	24
Yrkesgrupp														
tjänsteman	52	48	52	51	53	54	55	51	50	62	61	59	59	59
arbetare	38	42	38	40	37	37	37	41	40	30	29	31	31	33
företagare	8	9	9	8	9	8	8	7	9	7	9	8	9	7
jordbrukare	2	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	2	1	1

Kommentar: Resultaten bygger på Valumätningarna respektive valår. Frågan om yrkesgrupp innehöll sammanlagt elva olika yrkeskategorier åren 1991-2002, tio 2003-2010 och därefter åtta yrkesgrupper. De har lagts samman till fyra grupper. I Rd-Valu 2014 återfinns 53 jordbrukare (0,5 procent),

När det gäller könstillhörighet visar Valuresultaten på jämn fördelning med som max en avvikelse på ± 3 procentenheter från en exakt 50/50-fördelning. SCB:s studier visar också på en jämn könsfördelning bland röstande väljare, men med en svag övervikt för kvinnor eftersom det dels finns fler kvinnor bland röstberättigade svenskar, och att kvinnor sedan valet 1976 tenderar att ha ett högre valdeltagande än män i riksdagsvalen.

Valustudierna uppvisar ingen systematisk snedrekrytering av män eller kvinnor. Det är slutsatsen av de hittillsvarande fjorton undersökningarna.

Resultaten när det gäller åldersfördelningen bland Valudeltagarna visar på en systematisk skevhet i så måtto att andelen yngre röstande är överrepresenterade i Valu medan de äldsta väljarna är underrepresenterade. SCB:s data visar att andelen unga röstande (18-30 år) brukar utgöra 16-20 procent i riksdagsvalen; i Valu vid

riksdagsvalen utgör de mellan 23-29 procent. Andelen äldre väljare (65 år och uppåt) omfattar enligt SCB:s studier 22-23 procent av de röstande i riksdagsvalen; i Valu utgör de enbart 12-15 procent i studierna fram till 2014 då andelen 65+ ökar till 20 procent i Rd-Valu. Samma mönster med en överrepresentation av yngre röstande och en underrepresentation av äldre kan också iakttagas i Valustudierna i samband med folkomröstningarna 1994 och 2003 och i Europaparlamentsvalen.

Andelen unga röstande överskattas i Valu med 6-10 procentenheter samtidigt som andelen äldre röstande underskattas med 8-11 procentenheter under åren 1991-2010, men enbart med 3 procentenheter i 2014 års Rd-Valu. En förklaring kan vara att skevheten i huvudsak åstadkommits via bortfall utanför vallokalerna. Äldre väljare finner det jobbigare att stanna och eventuellt leta efter glasögonen och sedan fylla i en enkät än yngre väljare som dessutom inte lika ofta behöver använda glasögon.

Utfallet när det gäller yrkesgrupp visar också på en systematisk snedhet i Valuresultaten. Väljare som uppger att de tillhör tjänstemannagruppen tenderar att vara något överrepresenterade medan arbetare är underrepresenterade. Företagare och jordbrukare däremot är representerade i ungefär riktiga proportioner. Vad som är riktiga proportioner kan naturligtvis diskuteras. Vi rör oss med ett subjektivt mått där svarspersonerna själva avgör vilken yrkesgrupp de anser att de tillhör. Resultaten från Valundersökningarna 2006, 2010 och 2014 visar att andelen tjänstemän bland röstande var 46, 49 respektive 51 procent i riksdagsvalen medan andelen röstande som själva klassificerade sig som arbetare var 43, 42 respektive 40 procent. I Valu-studierna har andelen tjänstemän varit mellan 48-55 procent i riksdagsvalen och andelen arbetare mellan 37-42 procent.

Resultaten från Europaparlamentsvalen visar på samma tendens, dvs en överrepresentation av tjänstemän och en underrepresentation av arbetare – även om andelen röstande tjänstemän är högre och andelen röstande arbetare är lägre jämfört med resultaten vid riksdagsvalen i såväl Valustudierna som i Val- och SOM-undersökningarna. Den extra höga andelen tjänstemän och den motsvarande extra låga andelen arbetare i undersökningarna i samband med Europaparlamentsvalen speglar en verklighet. Valdeltat-

gandet i Europaparlamentsvalen är lägre i jämförelse med riksdagsvalen både bland tjänstemän och arbetare men klart mest bland arbetare.

Tendensen till överrepresentation av tjänstemän och underrepresentation av arbetare finns också i Valustudierna i samband med folkomröstningarna. Andelen självklassificerade tjänstemän var till exempel 46 procent bland röstande i både SOM- och Valundersökningen 2003. I Valu 2003 var motsvarande andel något högre, 50 procent. Andelen arbetare, som var 44 procent i såväl Valundersökningen som i SOM, var lägre i Valu, 40 procent.

En tänkbar orsak till att tjänstemän har en något större tendens än arbetare att ställa upp i Valustudierna har förmodligen att göra med utbildningsnivå och vanan/självsäkerheten i att på stort uttrycka sina åsikter med hjälp av papper och penna. Att faktorer av det slaget kan spela en roll underbyggs av att andelen röstande tjänstemän brukar vara något högre och andelen röstande arbetare något lägre i SOM-studierna, som bygger på enkäter, än i Valundersökningarna som bygger på besöksintervjuer. Enkättekniken tycks, speciellt i en pressad situation med ont om tid som i Valufallet, leda till en något större underrepresentation av arbetare och en något större överrepresentation av tjänstemän än vad som är fallet vid besöksintervjuer.

Partival

Den absolut mest centrala frågan i Valu är dock frågan om vilket parti svarspersonerna röstar på: ”Vilket parti har Du röstat på idag i riksdagsvalet?” Den lägger grunden för den viktigaste politiska variabeln i Valu – frågan om partivalet. Justerad och på olika sätt viktad, för att minimera kända felkällor, utgör den basen för den valprognos som publiceras i början av varje valvaka. Hur pricksäkra Valus prognoser varit redovisas i kapitel 3. Här skall vi studera hur träffsäkra resultaten från Valus partifråga har varit i sin oviktade och råa form - först i samband med riksdagsvalen (tabell 4.3) och sedan i samband med Europaparlamentsvalen (tabell 4.4). I tabell 4.5 redovisas för fullständighetens skull även motsvarande information från Valumätningarna vid folkomröstningarna om EU-medlemskapet 1994 och Euron 2003. Valustudierna vid folkomröstningarna är de klart minst träffsäkra som Sveriges Televis-

ion genomfört. En analys av bakgrund och orsaker till de relativt dåliga folkomröstningsmätningarna återfinns i kapitel 3. Här koncentrerar vi oss på Valumätningarna av väljarnas partival. Kontrollen av hur träffsäkra partivalsmätningarna är i oviktad form är central därför att den säger någonting om hur användbara Valustudierna är i rådataform utan olika vägningar. I valvakorna och i eftervalsdebatten har Valudata oftast använts oviktat när det gäller olika typer av analyser utöver de raka prognoserna.

Vi kan börja med att konstatera att svarsbortfall inte är något problem när det gäller partivalsfrågan. Andelen personer som inte uppgivit vilket parti de röstat på har genomgående varit låg i Valustudierna, mellan 1-4 procent. Om vi sedan jämför de råa Valusiffrorna med det verkliga valresultatet blir träffsäkerheten hyfsat god. Träffsäkerheten har enkelt mätts som den absoluta genomsnittliga procentavvikelsen per parti mellan Valu-utfallen och valresultaten. Resultaten visar att den råa snittavvikelsen har varierat mellan som bäst 0,8 i Europaparlamentsvalet 1999 till som sämst 1,7 i riksdagsvalet 2014.

Valu:s ovägda felvisning har alltså genom åren hållit sig kring 1-1,5 procentenhet per parti. En acceptabel men inte särskilt märkvärdig precision. Motsvarande värden för genomsnittsavvikelsen per parti brukar till exempel hålla sig kring strax under en procentenhet i både SOM-studierna och i Valundersökningarna i samband med riksdagsval. När det gäller Europaparlamentsvalen har Valundersökningarna uppvisat något större avvikelser per parti, kring 1 procentenhet i genomsnitt, dvs ungefär samma precisionsnivå som Valustudierna har uppnått vid EU-parlamentsvalen.

När man funderar över vilka faktorer som kan ligga bakom felvisningarna i Valu:s partisiffror är det användbart att studera utfallen för de olika partierna. Det visar sig då att det finns vissa genomgående tendenser. Socialdemokraternas valresultat har t ex underskattats i rådata i varje Valu, som mest i riksdagsvalet 1998

Tabell 4.3 Övägd partifördelning i Valu jämförd med valresultaten vid riksdagsvalen 1991-2014 (procent)

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	SD	FI	Övr	Snitt avvikelse	Max av- vikelse
Valu övägt 1991	6,2	35,8	3,9	7,0	9,8	6,4	24,0	6,1	-	-	0,8		
Valresultat 1991 avvikelse	4,5	37,7	3,4	8,5	9,1	7,2	21,9	6,7	-	-	1,0		
Valu övägt 1994	+1,7	-1,9	+0,5	-1,5	+0,7	-0,8	+2,1	-0,6	-	-	-0,2	1,1	+2,1 (M)
Valresultat 1994 avvikelse	7,1	42,1	6,0	6,3	8,4	4,3	24,0	1,1	-	-	0,7		
Valu övägt 1998	6,2	45,2	5,0	7,7	7,2	4,1	22,4	1,2	-	-	1,0	1,1	-3,1 (S)
Valresultat 1998 avvikelse	+0,9	-3,1	+1,0	-1,4	+1,2	+0,2	+1,6	-0,1	-	-	-0,3		
Valu övägt 2002	13,8	32,0	5,4	4,6	6,3	11,2	24,6	-	-	-	2,1	1,5	-4,4 (S)
Valresultat 2002 avvikelse	12,0	36,4	4,5	5,1	4,7	11,8	22,9	-	-	-	2,6		
Valu övägt 2006	+1,8	-4,4	+0,9	-0,5	+1,6	-0,6	+1,7	-	-	-	-0,5	1,5	-4,4 (S)
Valresultat 2006 avvikelse	11,1	38,2	6,0	6,4	14,6	7,9	13,3	-	-	-	2,5	1,4	+2,7 (V)
Valu övägt 2010	8,4	39,9	4,6	6,2	13,4	9,1	15,3	-	-	-	3,1	1,2	-4,2 (S)
Valresultat 2010 avvikelse	+2,7	-1,7	+1,4	+0,2	+1,2	-1,2	-2,0	-	-	-	-0,6		
Valu övägt 2014	7,2	30,8	6,9	8,5	8,3	6,7	26,8	-	1,9	-	2,9	1,4	-2,9 (S)
Valresultat 2014 avvikelse	5,9	35,0	5,2	7,9	7,5	6,6	26,2	-	2,9	-	2,8	1,7	-4,9 (SD)
Valu övägt 2014	+1,3	-4,2	+1,7	+0,6	+0,8	+0,1	+0,6	-	-1,0	-	+0,1	1,4	-2,9 (S)
Valresultat 2014 avvikelse	7,5	27,8	10,2	7,1	7,9	5,4	28,4	-	4,0	-	1,7	1,4	-2,9 (S)
Valu övägt 2014	5,6	30,7	7,3	6,6	7,0	5,6	30,1	-	5,7	-	1,4	1,4	-2,9 (S)
Valresultat 2014 avvikelse	+1,9	-2,9	+2,9	+0,5	+0,9	-0,2	-1,7	-	-1,7	-	+0,3	1,4	-2,9 (S)
Valu övägt 2014	8,0	28,7	8,8	6,5	6,4	5,0	21,8	-	8,0	5,8	1,0	1,7	-4,9 (SD)
Valresultat 2014 avvikelse	5,7	31,0	6,9	6,1	5,4	4,6	23,3	-	12,9	3,1	1,0	1,7	-4,9 (SD)
Valu övägt 2014	+2,3	-2,3	+1,9	+0,4	+1,0	+0,4	-1,5	-	-4,8	+2,7	±0	1,7	-4,9 (SD)

Kommentar. Andelen Valudeltagare som ej besvarade partivalfrågan var 4 procent 1991, 2 procent 1994, 3 procent 1998 och 2 procent 2002, 2006 och 2010. Den genomsnittliga absoluta avvikelsen mellan övägda Valu-andelar och valresultaten har beräknats för åtta partier plus gruppen övriga 1991, 1994, 2006 och 2010. I valen 1998 och 2002 var antalet partier sju plus gruppen övriga. I valet 2014 var antalet partier nio plus gruppen övriga partier.

Tabell 4.4 Övägd partifördelning i Valu jämförd med valresultaten vid Europaparlamentsvalen 1995, 1999, 2004, 2009 och 2014 (procent)

	V	S	MP	C	FP	KD	M	JL	FI	PP	SD	Övr	Snitt avvikelse	Max avvikelse
Valu övägt 1995	14,3	26,1	17,7	5,4	6,5	3,3	23,9	-	-	-	-	2,8		
Valresultat 1995 avvikelse	+1,4	-2,0	+0,5	-1,8	+1,7	-0,6	+0,7	-	-	-	-	+0,1	1,1	-2,0 (S)
Valu övägt 1999	17,2	23,9	10,1	5,1	15,2	7,6	20,4	-	-	-	-	0,5		
Valresultat 1999 avvikelse	+1,4	-2,1	+0,6	-0,9	+1,3	±0,0	-0,3	-	-	-	-	±0,0	0,8	-2,1 (S)
Valu övägt 2004	16,4	22,9	7,3	6,2	11,0	5,6	14,1	14,8	-	-	-	1,7		
Valresultat 2004 avvikelse	+3,6	-1,7	+1,4	-0,1	+1,1	-0,1	-4,1	+0,3	-	-	-	-0,4	1,4	-4,1 (M)
Valu övägt 2009	6,4	22,6	13,3	5,8	12,9	5,1	17,0	3,6	3,2	7,4	2,4	0,3		
Valresultat 2009 avvikelse	+0,7	-2,8	+2,3	+0,3	-0,7	+0,4	-1,8	+0,1	+1,0	+0,3	-0,9	+0,1	0,9	+2,3 (MP)
Valu övägt 2014	8,6	22,7	18,6	6,2	9,5	5,1	11,0	--	8,0	2,5	7,0	0,8		
Valresultat 2014 avvikelse	+2,3	-1,5	+3,2	-0,3	-0,4	-0,8	-2,7	--	+2,5	+0,3	-2,7	+0,1	1,5	+3,2 (MP)

Kommentar: Andelen svarande i Valu som ej besvarade partivalfrågan var 2 procent 1995, 1 procent 1999, 2 procent 2004, 1 procent 2009 och 1 procent 2014. Snittavvikelsen (se tabell 4.3) har beräknats för sju partier plus gruppen övriga 1995 och 1999, för åtta partier plus gruppen övriga 2004, för elva partier plus gruppen övriga 2009 och för tio partier plus gruppen övriga 2014. Snittavvikelsen 2009 blir 1,0 om vi beräknar den för åtta invalda partier plus gruppen övriga, och 1,7 2014 för nio invalda partier plus gruppen övriga.

Tabell 4.5 **Ovägd röstfördelning i Valu jämförd med resultatet i folkomröstningen om EU-medlemskap 1994 och om införande av euro 2003 (procent)**

	ovägt resultat i Valu vid folk- omröstningen		officiellt resultat i folkomröst- ningen		avvikelse	
	1994	2003	1994	2003	1994	2003
ja	57,1	46,2	52,3	42,0	+4,8	+4,2
nej	41,7	51,8	46,8	55,9	-5,1	-4,1
blankt	1,2	2,0	0,9	2,1	+0,3	-0,1
summa procent	100,0	100,0	100,0	100,0		
andel uppgift saknas	2	1				
genomsnittlig avvikelse					3,4	2,8
max avvikelse					-5,1 (nej)	+4,2 (ja)

med hela $-4,4$ procentenheter. Även Centerpartiets röstandelar underskattas ofta i Valu, dock mindre så i sentida mätningar. Störst avvikelse noterades i Europaparlamentsvalet 1995 med $-1,8$ procentenheter. De partier som främst brukar att få för höga siffror i Valus ovägda resultat är tre – Folkpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Utfallet för Moderaterna har varit mer varierat. Partiets valresultat har överskattats i fem Valu och underskattats i sju. Underskattning har tenderat att inträffa oftare i de senaste valen (EUP 1999, 2004, 2009 och 2014, Rd 2002, 2010 och 2014). Underskattningen av Moderaterna i EUP-valet 2004 var på hela $-4,1$ procentenheter. Folkpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har fått något för höga råsiffror i alla Valustudier, med två undantag – Folkpartiet i EUP-valen 2009 och 2014 då partiet underskattades med $-0,7$ procentenheter respektive $0,4$ procentenheter. I genomsnitt har Valu i rådata överskattat valresultatet med cirka två procentenheter för V och med omkring en procentenhet vardera för FP och MP. Över tid finns en tendens att överskattningen av Miljöpartiet ökar något.

De största genomsnittliga partiavvikelsen mellan rådata och valresultatet hittar vi i Valu-studien 2014. Huvudorsaken är en stor underskattning av Sverigedemokraterna; den största i Valu:s historia ($-4,9$ procentenheter). Underskattningen av SD var dock ingen

nyhet för Rd-Valu 2014. Sverigedemokraternas röstandel i Valu:s rådata har alltid varit för låg – i riksdagsvalen 2006 och 2010, liksom i EUP-valen 2009 och 2014.

Orsaken tror vi oss veta *inte* är en enkel skämfaktor – att SD-väljare undviker att uppge vilket parti de röstar på. Orsaken är i stället att SD-väljare har en större tendens än andra väljare att överhuvudtaget inte ställa upp i opinionsundersökningar. Det var inte bara Valu som grovt underskattade SD i riksdagsvalet 2014. Det gjorde också alla andra opinionsundersökningar, speciellt de som gjordes via telefon.

Ett annat ”nytt” partis väljare tenderar att tvärtom bli klart över-skattade i Valu:s mätningar. Det partiet är Feministiskt Initiativ som alla gånger de varit representerat i Valu-studierna fått något för höga röstandelar i rådata, som mest 2,7 procentenheter i riksdagsvalet 2014.

Systematiken i felvisningarna antyder att ett fåtal iakttagbara faktorer kan ligga bakom. Underskattningen av Centerpartiet kan exempelvis till en del förklaras av att Valus urval av valdistrikt och förtida röstlokaler leder till en viss underrepresentation av röstande på landsbygden. En underrepresentation som dock minskat i de senaste studierna. Underrepresentationen av äldre väljare i Valu kan också vara en faktor bakom de låga C-siffrorna. Centerpartiet har sitt starkaste röststöd bland äldre väljare. Den systematiska underskattningen av Socialdemokraterna har förmodligen också att göra med att äldre väljare är underrepresenterade i Valu. Även Socialdemokraterna har i de studerade valen haft sitt starkaste stöd bland äldre väljare. Dessutom är naturligtvis underrepresentationen av arbetare i Valu-studierna en viktig faktor. Klassröstningen har minskat i Sverige, men arbetare är fortfarande Socialdemokraternas klart starkaste stödgrupp i väljarkåren.

Även SD:s underrepresentation kan ha en viss koppling till underrepresentationen av arbetare. SD har relativt sett ett extra starkt röststöd bland arbetare och i LO-kollektivet.

De fyra partier (FP, V, MP och FI) vars valresultat brukar över-skattas i Valus ovägda siffror har alla det gemensamt att det ofta under senare år haft sitt starkaste röststöd bland unga väljare och ett svagare stöd bland äldre. Det gäller dock inte för Folkpartiet 2009 och 2010 då partiet hade starkast stöd bland äldre väljare.

Och typiskt nog underskattades Folkpartiet också för första gången i Valu:s rådata 2009, men dock inte 2010. Unga väljare tenderar att vara överrepresenterade i Valu-studierna medan äldre är underrepresenterade. Ett av partierna (FP) har också ett relativt sett starkt röststöd i tjänstemannagruppen, och tjänstemän liksom yngre väljare tenderar att vara överrepresenterade i Valu.

Vi talar inte om några dramatiska effekter eller om några stora felvisningar, men de sociala skevheterna i sammansättningen av Valudeltagarna har fått vissa konsekvenser. Underrepresentationen av äldre och arbetare och överrepresentationen av yngre och tjänstemän leder till att Socialdemokraterna och Centerpartiet underskattas något medan Folkpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet överskattas.

Moderaterna överskattades också i flera av de tidiga Valustudierna. En av orsakerna kan vara att tyngdpunkten i Valu:s urval av valdistrikt i några val var något mindre storstadstungt (där M är starkt) och något tyngre på landsbygden och i Norrland (där M är svagt). En annan möjlig orsak är att Moderaterna i några av de senaste valen gjort klart sämre ifrån sig bland unga väljare än under 1990-talet; och unga väljare är som framgått alltid något överrepresenterade i Valu.

Men det förtjänar ånyo att betonas att vi överlag talar om förhållandevis små partiavvikelser, i genomsnitt endast 1,34 procentenheter per parti vid riksdagsvalen. Och den felvisningen sjunker sedan ytterligare till i genomsnitt 0,68 när siffrorna slutvägs för prognosen.³ Att ett medelfel på 0,68 procentenheter är ett minst sagt godkänt resultat framgår väl av sammanställningen i tabell 4.6 där vi jämför träffsäkerheten hos nordiska valdagsundersökningar under perioden 1991 – 2014. Alla prognoserna har på olika sätt vägts.

Bästa mätningen hittills har gjorts av norska NRK i samarbete med opinionsmätninginstitutet MMI vid valet 1997. Studien gjordes som en telefonundersökning och snittfelet per parti blev låga 0,35. SVT:s Valuprognoser har som bäst uppvisat en genomsnittlig partiavvikelse på 0,44. Det var i riksdagsvalet 2006. Sämsta prognoserna har åstadkommit av svenska TV4 och institutet Gfk vid

³ Beräkningen omfattar prognoserna i riksdagsvalen 1994 till 2014. Vid valet 1991 publicerades inte någon Valuprognos.

Tabell 4.6 Träffsäkerheten hos nordiska vallokals- och valdagsundersökningar 1991 – 2014

	Valår	Genomsnittlig procentavvikelse från det rätta valresultatet	Datainsamlingsmetod
Norge MMI/NRK	1997	0,35	Telefon
Danmark Gallup/TV1	1994	0,37	Telefon
Danmark Megafon/TV2	2005	0,39	Telefon
Sverige Valu/SVT	2006	0,44	Enkät utanför vallokal
Norge MMI/NRK	2001	0,47	Telefon
Sverige Valu/SVT	2009	0,50	Enkät utanför vallokal
Danmark Gallup/TV1	1998	0,55	Telefon
Sverige Sifo/TV4	1994	0,60	Telefon
Sverige Demoskop/TV4	1998	0,60	Telefon
Sverige Valu/SVT	1999	0,61	Enkät utanför vallokal
Sverige Valu/SVT	1994	0,61	Enkät utanför vallokal
Norge Gallup/TV2	2009	0,62	Telefon
Sverige Valu/SVT	1995	0,63	Enkät utanför vallokal
Norge Feedback/TV2	1993	0,63	Telefon
Danmark Epinion/DR	2011	0,66	Telefon
Sverige Valu/SVT	2010	0,67	Enkät utanför vallokal
Sverige RD-Valu/SVT	2014	0,70	Enkät utanför vallokal
Danmark Gallup/TV 1	2001	0,73	Telefon
Danmark AIM/TV2	1998	0,76	Telefon
Sverige Valu/SVT	2002	0,78	Enkät utanför vallokal
Norge Gallup/TV2	2001	0,80	Telefon
Norge Gallup/TV2	1997	0,88	Telefon
Sverige Valu/SVT	1998	0,88	Enkät utanför vallokal
Norge MMI/NRK	1993	0,89	Enkät utanför vallokal
Sverige Demoskop/TV4	2006	0,91	Telefon
Sverige Valu/SVT	2004	0,93	Enkät utanför vallokal
Sverige EUP-Valu/SVT	2014	0,98	Enkät utanför vallokal
Norge Gallup/TV2	2005	1,03	Telefon
Sverige Novus/TV4	2010	1,08	Telefon
Sverige Valu/SVT	1991	1,11	Enkät utanför vallokal
Sverige Demoskop/TV4	2002	1,13	Telefon
Norge MMI/NRK	2005	1,18	Telefon
Sverige Gfk/TV4	1991	1,24	Enkät utanför vallokal
Sverige Novus/TV4	2014	1,33	Telefon
Norge Synovate/NRK	2009	1,54	Telefon

Kommentar: Resultaten gäller prognoser i samband med parlamentsval. Snittfelelen har beräknats som den genomsnittliga absoluta avvikelsen per parti jämfört med det faktiska valresultatet. Antalet partier, inklusive en grupp övriga partier, som ingått i beräkningarna har varierat mellan 8 och 11. Resultaten för Valu 1991 bygger på ovägda rådata. Någon Valuprognos gjordes inte i SVT:s valvaka 1991.

valet 1991 och institutet Novus 2014, och norska NRK och institutet Synovate vid stortingsvalet 2009. Medelfelen blev 1,24, 1,33 respektive 1,54. Valu:s sämsta prognos gjordes i EUP-valet 2014 med en snittavvikelse per parti på 0,98 procentenheter.

Personkryss

Personröstning, liksom partival, är också ett beteende som kan jämföras mellan Valu och verkligheten. Och då kan överrepresentationen av tjänstemän och yngre väljare i Valu vara en av förklaringarna till att Valustudierna hittills uppvisat något för höga siffror för andelen personer som personröstat. Skillnaderna är inte stora, men tjänstemän och yngre väljare personkryssar något flitigare än arbetare och äldre väljare. Internbortfall på frågan om personröstning är inte något större problem i Valumätningarna. Andelen svarspersoner som hoppat över att besvara frågan om personröstning i Valu har varit mellan 5 till 7 procent vid riksdagsvalen, och endast 1 till 3 procent vid Europaparlamentsvalen.

Någon annan faktor måste vara huvudorsaken till att andelen personröstare tenderar att överskattats i Valu:s rådata. Överskattningen har i genomsnitt varit +7,8 procentenheter när det gäller andelen personkryss i riksdagsvalet, +6,3 procentenheter i kommunval och 3,8 procentenheter i EUP-val (se tabell 4.7). Någon motsvarande överrepresentation återfinns inte i Valundersökningarna eller i SOM-studierna. En enkel förklaring till att andelen personröstare överskattas något i Valu:s rådata skulle kunna vara att det är lättare att fortsätta och kryssa i Valurutor utanför vallokalen om man redan kryssat i en ruta inne i vallokalen. Personkryssare är mer komfortabla med att använda penna – såväl inne i vallokalen som utanför – därför blir de något överrepresenterade i Valu.

Större delen av överskattningen av andelen personkryss elimineras när SVT/Valu publicerar en prognos för andelen personkryss. Den genomsnittliga avvikelsen från den korrekta andelen personkryss minskar till +1,8 procentenheter i riksdagsvalen och till +0,9 procentenheter i EUP-valen (se tabell 4.8). Helt acceptabla resultat, men observera dock att avvikelserna tenderar till att öka något i de senare Valu-studierna – både i rådata och i prognoserna.

Tabell 4.7 Andel personkruss i riksdags-/kommunal-/EUP-val enligt officiella valresultat jämfört med andel uppgivna personkruss i Valu-studierna (procent)

	Riksdagsval			Kommunval			EUP-val		
	i Valu rådata	i valet	diff	i Valu rådata	i valet	diff	i Valu rådata	i valet	diff
EUP 1995	--	--	--	--	--	--	50,2	46,5	+3,7
Rd/K 1998	37,2	29,9	+7,3	41,4	34,5	+6,9	--	--	--
EUP 1999	--	--	--	--	--	--	67,7	66,2	+1,5
Rd/K 2002	33,9	26,0	+7,9	37,1	30,8	+6,3	--	--	--
EUP 2004	--	--	--	--	--	--	61,3	59,0	+2,3
Rd/K 2006	28,7	22,0	+6,7	32,6	28,2	+4,4	--	--	--
EUP 2009	--	--	--	--	--	--	64,2	59,2	+5,0
Rd/K 2010	33,1	25,1	+8,0	37,0	31,2	+5,8	--	--	--
EUP 2014	--	--	--	--	--	--	56,4	50,0	+6,4
Rd/K 2014	33,6	24,6	+9,0	37,1	28,9	+8,2	--	--	--
Genomsnitt avvikelse			+7,8			+6,3			+3,8

Kommentar: Valu-frågan löd: ”Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kruss för någon kandidat på Din valsedel i ...riksdagsvalet? ...kommunalvalet? (EUP-valet)” med svarsalternativen Ja respektive Nej.

Tabell 4.8 Valu:s prognoser av andel personkruss (procent)

	Riksdagsval			EUP-val		
	i Valu prognos	i valet	diff	i Valu prognos	i valet	diff
EUP 2004	--	--	--	59,0	59,0	±0,0
Rd 2006	23,0	22,0	+1,0	--	--	--
EUP 2009	--	--	--	60,0	59,2	+0,8
Rd 2010	27,0	25,1	+1,9	--	--	--
EUP 2014	--	--	--	52,0	50,0	+2,0
Rd 2014	27,0	24,6	+2,4	--	--	--
Genomsnitt avvikelse			+1,8			+0,9

Kommentar: Vid valen före 2004 gjordes inga prognoser av andelen personröster. Några prognoser av andelen personröster i kommunvalen har inte gjorts.

Misstro och ideologi

Resultaten i tabellerna 4.9 och 4.10 visar hur Valu har fungerat när det gäller mätningen av två centrala politiska attitydvariabler – väl-

jarnas grad av förtroende för svenska politiker och väljarnas placering på den ideologiska vänster-högerdimensionen.

Tabell 4.9 Politikerförtroende (procent)

fråga: ”Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?”

Politikerförtroende	Riksdagsval						Folkomröstning		EU-parlamentsval				
	91	94	98	02	06	10	14	03	95	99	04	09	14
mycket stort	5	4	3	5	4	11	10	6	4	3	4	6	7
ganska stort	40	42	38	49	50	59	57	49	41	40	45	55	57
ganska litet	42	42	44	37	37	24	27	34	41	43	39	31	30
mycket litet	13	12	15	9	9	6	6	11	14	14	12	8	6
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% uppgift saknas	4	5	2	2	1	2	2	2	2	3	2	1	1

Kommentar: Resultaten bygger på Valumätningar respektive valår. Förtroendefrågan fanns inte med i Valu-studien vid folkomröstningen 1994. Resultaten för folkomröstningsstudien 2003 är vägda för Euro-rösten.

Andelen personer som hoppar över förtroendefrågan eller ideologifrågan utan att kryssa för något svarsalternativ är liten, endast mellan 1-5 procent. Här är det egentligen inte korrekt och tala om internbortfall, eftersom det är helt naturligt att undvika att besvara frågorna om man inte har någon åsikt när det gäller politikerförtroende eller någon uppfattning om var man står på vänster-högerskalan. Frågorna omfattar inte några explicita vet inte-alternativ, alltså kan svarspersoner utan åsikter inte göra annat än att inte besvara dem.

Någon sann verklighet finns heller inte att jämföra resultaten emot. Förtroende och vänster-högerposition är attityder i människors huvuden, inte beteenden som kan registreras externt. Vad som emellertid kan göras är att jämföra Valuresultaten med motsvarande resultat från Valundersökningarna och SOM-studierna. I Valundersökningarna och i SOM-studierna har förtroendefrågan ställts på samma sätt som i Valu. I SOM-studierna ingår dessutom Valu:s vänster-högerfråga i exakt likalydande form.

Resultaten är mycket uppmuntrande, speciellt när det gäller mätningen av väljarnas ideologiska vänster-högerposition. De ovägda utfallen i Valu med en högerövertikt i riksdagsvalen 1991, 2006

och 2010 och en vänsterövertikt vid valen 1994, 1998 och 2002 återfinns också i SOM-studierna. Dock, i valet 2014 visar Valu ovägt på en vänsterövertikt medan SOM-studien har en högerövertikt. I de flesta fall har alltså Valu och SOM kommit fram till samma resultat när undersökningarna har genomförts ungefär samtidigt i samband med riksdagsvalen. Större delen av SOM-enkäterna besvaras under oktober månad efter valen.

Tabell 4.10 Ideologisk vänster-högerposition (procent)

fråga: ”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?”

ideologisk position	Riksdagsval						Folkomröstning		Europaparlamentsval					
	91	94	98	02	06	10	14	94	03	95	99	04	09	14
klart till vänster	14	16	17	19	17	19	21	13	14	17	16	19	19	24
något till vänster	20	24	24	25	20	19	22	25	24	26	25	24	22	24
varken eller	26	26	21	22	22	20	20	29	32	22	21	23	20	21
något till höger	25	21	25	22	25	25	23	22	22	23	24	23	25	21
klart till höger	15	13	14	12	16	17	14	11	8	12	14	11	14	10
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% uppgift saknas	4	5	2	2	3	4	4	1	1	2	3	2	2	2

Kommentar: Resultaten bygger på Valumätningar respektive valår. Resultaten för folkomröstningsstudierna 1994 och 2003 är vägda för EU- respektive Euro-rösten.

Överensstämmelsen mellan Valu:s och Valundersökningens respektive SOM:s resultat när det gäller politikerförtroendet är också någorlunda bra, men inte lika bra. Det finns en systematisk skillnad för alla undersökningstillfällen som innebär att graden av politikerförtroende är genomsnittligt +9 procentenheter *högre* i Valu än i Valundersökningarna vid riksdagsvalen (andel mycket eller ganska stort förtroende sammanslaget). När förtroendefrågan mätts i SOM riksdagsvalåren blir resultaten också en klart lägre andel väljare med ett stort förtroende för politiker än i Valu.⁴ Valumätningarna

⁴ Politikerförtroende har mätts sedan 1998 i SOM-studierna. Jämfört med SOM-resultaten är andelen svarande med ett mycket/ganska stort politikerförtroende i genomsnitt +17 procentenheter i Valu-mätningarna.

ger alltså upphov till en högre andel väljare med ett stort politikerförtroende än i Valundersökningarna och SOM-studierna.

En mycket enkel men rimlig förklaring till att denna skillnad uppstår kan vara att det är svårare att uttrycka politikertilltro någon eller några veckor efter valdagen, som är fallet när det gäller Val- och SOM-undersökningarna, än på själva valdagen utanför vallokalen när man just har röstat, som är fallet i Valu. Skillnaden i andelen väljare som uttrycker politikerförtroende i Valu respektive i Val- och SOM-undersökningarna skall alltså inte tolkas som om något resultat är mest riktigt. Med stor sannolikhet är båda uppsättningarna resultat riktiga vid respektive mättillfälle.

Vi vet från andra studier att graden av förtroende för partier och politiker tenderar att var högre valår än under mellanvalsperioderna. Det är mycket troligt att väljarnas förtroende för politiker är högre på själva valdagen än någon eller några veckor senare när eftervalsdebatten pågår och eftertankens kranka blekhet satt in. Men sett över tid visar Valu:s förtroendemätningar samma tendens som Val- och SOM-undersökningarna. Förtroendet för politiker och politiska institutioner har ökat i Sverige under 2000-talet, speciellt i samband med de två senaste riksdagsvalen. Politik som en förtroendebransch har gjort comeback i Sverige.

Fullt acceptabel precision

Sammanfattningen kan göras mycket enkel. Precisionen i Valu:s mätningar av politiska attityder och beteenden är fullt acceptabel och i flera fall överraskande bra. När det gäller sociala bakgrundsförhållanden har Valu vissa problem. Svartsbortfallen är ibland något höga och det finns en systematisk underrepresentation av äldre väljare och arbetare och en systematisk överrepresentation av yngre väljare och tjänstemän. En konsekvens av denna skevhet är att Socialdemokraterna och Centerpartiet tenderar att bli något underrepresenterade i Valu:s ovägda rådata medan Folkpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tenderar att vara något överrepresenterade. Vi talar dock inte om några dramatiska felvisningar, i genomsnitt är det fråga om 1-3 procentenheters avvikelser från valresultaten. Det är något vi kan leva med i oviktade råsiffror, speciellt som vi kan ta hänsyn till det i slutsatser och analyser.

Det nya partiet Sverigedemokraterna är mer problematiskt mät-
mässigt. Partiets väljarandel har hittills alltid underskattats relativt
mycket i Valu-studierna – med hela -4,9 procentandelar i riksdags-
valet 2014. Speciell hänsyn måste tas till det om man analyserar
rådata och gör nivåskattningar.

Kapitel 5

Röstningsbeteende enligt Valu

Anno dazumal, i de gamla valvakorna innan vi hade tillgång till vallokalsundersökningar, visste vi i stort sett inte mer än hur rösterna fördelade sig geografiskt. Vi kunde visa och spekulera kring hur valvinden blåste i Norrland, i storstäderna eller i området drabbade av stor arbetslöshet. Analystekniken var en förklarad variant av ekologisk valanalys. I brist på bättre ägnade vi mycket tid och tankemöda åt annat än väljarnas beteende, t ex åt de oräknade söndagspoströsterna som kunde förändra valutgången med någon eller några tiondelar.

Faktorer som verkligen spelade en roll för väljarnas röstande och för hur valen gick talade vi om mer principiellt och teoretiskt, men ofta i tomme eftersom vi inte hade någon aktuell information. På valkvällen visste vi inte hur olika sociala grupper röstat, hur parti-bytarströmmarna gått, vilken roll partiledarna spelat eller vilka som varit de viktiga valfrågorna för väljarna. Vi famlade naturligtvis inte i ett totalt mörker. Opinionsinstitutens mätningar före valen fanns att tillgå och kunskap om väljarnas beteende i tidigare val var användbar. Många mönster i väljarnas beteende går igen i val efter val. Men det är ingen tvekan om att introduktionen av Valustudierna innebar en smärre revolution för oss som hade i uppdrag att kommentera hur och varför valen gick som de gick. Bara att kunna veta och kunna berätta sådana enkla saker som hur män och kvinnor, unga och gamla, arbetare och företagare röstat och eventuellt förändrat sitt partival, och vilka frågor de pekade ut som viktiga, är en radikal förbättring. Konkretionen i kommentarerna ökar samtidigt som utrymmet för önsketänkande och spekulatio-

er minskar. Partiernas representanter och andra förståsigpåare kan inte lika okontrollerat tolka väljarnas utslag och därigenom förgylla valframgångar eller bortförklara förluster. Valusiffrorna sätter vissa bestämda ramar och begränsar därmed möjligheterna att torgföra propagandistiska eller godtyckliga uppfattningar om valresultaten.

I det följande skall vi presentera lite resultat från Valustudierna som illustrerar hur användbara de är både när det gäller att analysera svenskt väljarbeteende och för att ge underlag för valkommentarer. Vi koncentrerar oss på fem centrala fenomen – rörligheten i valmanskåren, sambandet mellan social gruppstillhörighet och partival, åsiktsröstning och viktiga sakfrågor för väljarna, partiledarnas betydelse samt regeringsfrågan. Resultaten hämtas från alla Valustudierna, inklusive EUP-valen, men med en tonvikt på riksdagsvalen. I flera fall kommer tidsserier att redovisas som täcker hela perioden sedan 1991.¹ Analyserna görs genomgående utifrån rådata. Betydelsen av eventuella vägningar kommer att illustreras i det nästkommande kapitlet.

Rörlighet

Den ökade rörligheten i valmanskåren är en av de mest betydelsefulla förändringar som har inträffat bland svenska väljare. Valundersökningarnas mätserie som går tillbaka till 1950-talet visar på en långsiktig tendens till en klart ökande rörlighet när det t ex gäller partibytten mellan valen; en tendens som accelererat under 1990-talet och in på 2000-talet. Parat med denna utveckling finns en tendens till att valrörelsernas betydelse vuxit, manifesterat bland annat genom att allt fler väljare skjuter upp sitt partivalsbeslut till valspurten. På 1950- och 1960-talen bytte cirka 10-15 procent av röstande väljare parti och de allra flesta (75-80 procent) hade bestämt sitt partival långt innan valrörelserna drog igång. Idag är bilden helt annorlunda. Valuresultaten i tabellerna 5.1 och 5.2 och i figur 5.1 visar - precis som Valundersökningarna - på mycket mer rörliga och senbeslutande väljare idag.

Och intressant nog – och även här precis som i Valundersökningen 2014 – uppvisar Valu 2014 en fortsatt ökad rörlighet och

¹ En utförlig tabellredovisning av resultaten från Valu 2014 (EUP-valet) och Valu 2014 (riksdagsvalet) återfinns på SVT:s hemsida.

fortsatt ökad andel senbeslutande i riksdagsvalet 2014. Andelen röstande som i Valu uppger att de bestämt sitt partival idag eller under senaste veckan har i riksdagsvalen ökat från 27 procent 1991 till 34 procent 2014. Motsvarande andel senbeslutare brukar vara högre i EUP-valen, kring 40-45 procent. Men här kan ingen ökning iakttas över tid.

Tabell 5.1 Tidpunkt för partivalsbeslut i riksdags- och Europaparlamentsvalen 1991-2014 (procent)

fråga: "När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval/i EU-parlamentsvalet?"

Tidpunkt	Riksdagsval							Europaparlamentsval				
	91	94	98	02	06	10	14	95	99	04	09	14
idag	11	12	12	12	13	12	13	19	18	20	19	16
under senaste veckan	16	16	20	20	21	18	21	24	24	25	24	24
tidigare under valrörelsen	18	16	18	20	21	21	21	16	18	18	20	22
visste sedan länge hur jag skulle rösta	55	55	50	48	45	49	45	41	40	37	37	30
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
andel uppgift saknas	4	1	2	2	2	1	1	2	1	2	1	1

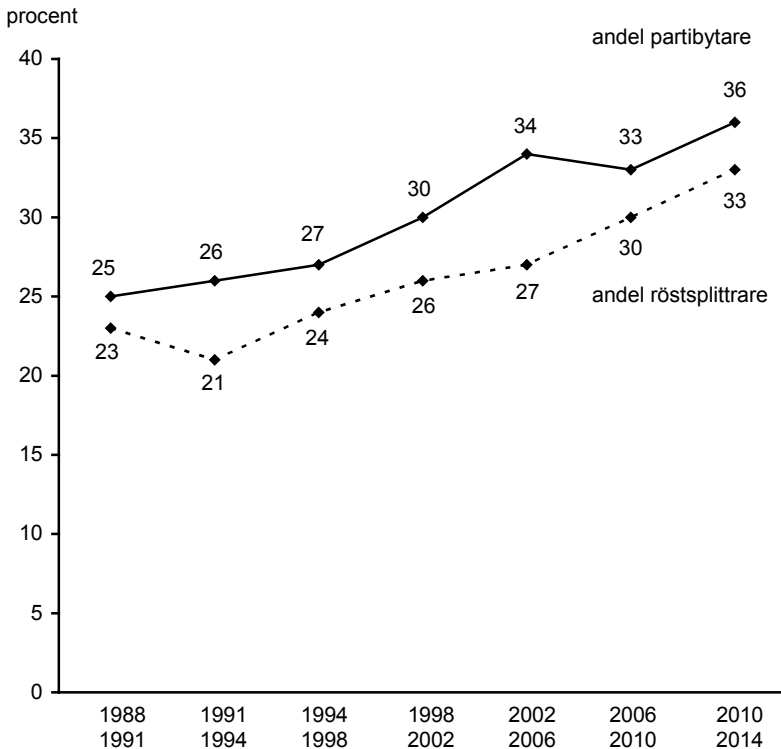
Tabell 5.2 Tidpunkt för röstningsbeslut i folkomröstningarna 1994 och 2003 (procent)

fråga: "När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i folkomröstningen?"

tidpunkt	Folkomröstning 1994	Folkomröstning 2003
idag	10	8
under senaste veckan	21	13
tidigare under folkomröstningskampanjen (efter riksdagsvalet den 18 september/sedan 1 augusti)	13	15
tidigare under 1994/2003	20	21
visste sedan länge hur jag skulle rösta	36	43
summa procent	100	100
andel uppgift saknas	1	1

Det är främst unga väljare som tenderar att fatta sitt röstningsbeslut sent. Pensionärer vet oftare sedan länge hur de skall rösta. Men andelen som beslutar sig sent ökar långsiktigt även bland de äldsta väljarna. Skillnaden mellan män och kvinnor är liten, men andelen kvinnor som bestämmer sig sent är något högre än bland män. Nya och mindre partier tenderar att ha en större andel av sina väljare som bestämmer sig sent (NYD, MP, KD, FP, C, JL, FI). De lever farligt under valrörelserna, mellan hopp och förtvivlan. Valspurten kan avgöra om det blir succé eller fiasko.

Figur 5.1 Andel partibytare respektive röstsplitrare i riksdagsvalen 1991 – 2014 (procent)

Kommentar: Röstsplitrare har röstat på olika partier i riksdags- respektive kommunvalen.

Men för nya partier som Junilistan 2004 kan naturligtvis den ökade andelen senbeslutande väljare också vara ett gyllene tillfälle. Hela 61 procent av Junilistans väljare 2004 uppgav att de bestämde sitt paritval först sista veckan eller under valdagen. Den största sensationen i svensk valhistoria inträffade under en snabb tre till fyra dagars slutspurt.

Piratpartiets framgång i Europaparlamentsvalet 2009 blev inte en lika stor sensation, även om ett stöd på 7,1 procent är imponerande för ett nytt parti. Andelen väljare som uppgav att de bestämde sig sent (idag/senaste veckan) var något lägre för Piratpartiet (34 procent) än för valmanskåren som helhet (43 procent). Piratpartiets framgång 2009 var alltså inte ett spurtfenomen.

Sverigedemokraterna som ett ”nytt” mindre parti 2006, 2009, 2010 och 2014 visade sig inte heller ha en stor andel väljare som bestämde sig sent (endast 34 procent 2006, 29 procent 2009, 23 procent 2010 och 24 procent 2014). Framgångarna för SD i de senaste riksdagsvalen var inte sena spurtfenomen.

Genombrottet för Feministiskt Initiativ i EUP-valet och riksdagsvalet 2014 var däremot till en del en spurteffekt. FI hade i båda valen en hög andel senbeslutare – 44 procent i EUP-valet och 46 procent i riksdagsvalet.

Den nya väljarrörligheten mätt som andel partibytare eller som andel röstsplittrare syns också tydligt i Valumaterialet. Mellan 25-36 procent av väljarna i Valu anger att de röstat på ett annat parti än vid föregående riksdagsval. Och trenden är uppåtgående. Partibytan har blivit vanligare. Partitrohet är fortfarande majoritetsbeteendet, men inte lika självklart som tidigare.

Andelen personer som anger att de röstat på olika partier i riksdags- respektive kommunvalen är något lägre, mellan 21-33 procent. När systemet med gemensam valdag infördes i Sverige vid valet 1970 var det endast 6 procent av väljarna som på detta sätt delade sina röster. Röstsplittringen har ökat markant bland svenska väljare, inklusive en fortsatt ökning i valet 2014. En tolkning kan vara att väljarna medvetet börjat tillvarata chansen att sända skilda signaler, som den gemensamma valdagen möjliggör.

Valuresultaten ger också besked om vart de rörliga partiväljarna går – från vilka partier bytena sker och till vilka partier bytarna går. Resultaten i tabell 5.3 sammanfattar hur väljarströmmarna mellan

partierna såg ut vid riksdagsvalet 2014. Analysen bygger på väljarnas uppgifter om hur de röstade i de båda riksdagsvalen 2006 respektive 2010. Vi kan studera partiernas vinster och förluster till varandra och hur partierna lyckades bland förstagångsväljarna (ej röstberättigade 2010) respektive bland icke-röstare i förra valet (ej röstande 2010). Det bör kanske påminnas om att en viktig information som vi inte kan få fram via Valu är hur mycket de olika partierna förlorar till soffan, dvs till icke-röstning. Personer som inte röstar ingår ju inte i vallokalsundersökningar, därför kan vi inte studera partiernas olika tapp till soffan med hjälp av Valudata.

Tabell 5.3 Partibyten mellan riksdagsvalen 2010 och 2014 (procent)

parti riksdags- valet 2010	parti i riksdagsvalet 2014										summa procent
	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	ÖVR	
V	57	14	5	1	0	0	0	2	20	1	100
S	6	78	4	1	1	0	2	5	3	0	100
MP	10	13	50	2	1	1	3	1	18	1	100
C	1	7	7	55	7	6	12	3	2	0	100
FP	1	11	4	11	43	5	17	5	2	1	100
KD	1	7	4	6	6	58	13	4	1	0	100
M	1	8	3	6	7	4	63	7	1	0	100
SD	1	13	0	0	1	1	3	79	1	1	100
FI	9	6	9	0	1	0	2	2	69	2	100
Övriga	9	12	7	6	3	1	2	9	9	42	100
Blankt	13	36	8	5	8	4	12	8	5	1	100
Ej röstande 2010	7	37	7	3	4	4	15	14	4	5	100
Ej röstberät- tigade 2010	9	20	15	7	7	4	18	8	10	2	100

Kommentar: Resultaten kommer från Rd Valu 2014. Uppgifterna om partival 2010 bygger på en minnesfråga: ”Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 2010?” Andel uppgift saknas var 2 procent. Partivalet 2014 fastställdes med hjälp av följande fråga: ” Vilket parti har Du röstat på idag i riksdagsvalet?” Observera att resultaten är ovägda.

Moderaterna är det stora förlorarpartiet 2014. Valu:s bytarsiffror visar att M:s största tapp går till Socialdemokraterna. Folkpartiet gör också ett historiskt dåligt val 2014. Partiet brukar alltid ha mycket ”otrogena” väljare. I valet 2014 lyckas FP inte ens behålla hälften av sina väljare från 2010.

Valets stora framgångsparti är Sverigedemokraterna. Partiet vinner relativt mest nya väljare bland personer som inte röstade 2010, bland förstagångsväljare och bland tidigare moderater. Men en inte negligabel överströmning från Socialdemokraterna kan också noteras. Dock byter få personer från V och MP till Sverigedemokraterna.

Valets andra vinnarparti är Feministiskt Initiativ, även om partiet snubblade på 4 procentströskeln in till riksdagen. Valu:s bytarsiffror avslöjar att FI:s röstökning 2014 i allt väsentligt kommer från tre håll – från Vänsterpartiet, från Miljöpartiet och från unga förstagångsväljare.

Social tillhörighet

När det gäller att förstå varför svenska väljare röstar som de gör är yrkestillhörighet fortfarande en av de viktigaste faktorerna. Klassröstningen har visserligen minskat i Sverige men den existerar alltfört och nivån har minskat obetydligt under senare år.

Valuresultaten i tabell 5.4 understryker slutsatsen att klassröstningen fortfarande är betydande i Sverige och att den inte minskat mycket under det senaste decenniet. Analysen visar hur medlemmar i olika fackliga organisationer röstat men också vilka partier företagare har stött.

Kontrasten mellan hur LO-medlemmar och företagare röstar illustrerar mycket påtagligt den svenska klassröstningen. En klar majoritet av LOs medlemmar röstar på Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet (73 procent 2002, 65 procent 2006, 60 procent 2010, 61 procent 2014) medan en lika stor majoritet bland företagare röstar borgerligt (65 procent 2002, 72 procent 2006, 65 procent 2010, 58 procent 2014). Företagare är en av Moderaternas allra starkaste väljargrupper; cirka hälften av Sveriges företagare brukar rösta på Moderaterna, dock inte i förlustvalen 2002 och 2014 då endast 25 respektive 36 procent av företagarna stödde Moderaterna.

LO-medlemmar har på ett liknande sätt varit bland Socialdemokraternas mest trogna väljare, där över 50 procent röstar på S. Och det gäller fortfarande i valen 2010 och 2014, om än nått och jämnt. Vänsterpartiet har ibland utmanat Socialdemokraterna bland LOs medlemmar. Enligt Valu röstade hela 21 procent av medlemmarna

i LO på Vänsterpartiet 1998 – en rekordhög andel, men 2014 sjönk den andelen till 10 procent. Det näst starkaste partiet bland LO-medlemmarna 2014 är Sverigedemokraterna med ett stöd på 11 procent.²

Tabell 5.4 Hur röstar fackmedlemmar respektive företagare? (procent)

fack- medlemskap	parti i riksdagsvalen											summa procent
	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	SD	FI	ÖVR	
LO-medlem												
1991	9	56	2	6	5	4	9	7	-	-	2	100
1994	10	66	4	4	3	2	9	1	-	-	1	100
1998	21	53	4	4	2	7	8	-	-	-	2	100
2002	14	59	4	4	6	6	4	-	-	-	3	100
2006	11	54	5	5	4	4	11	-	3	-	3	100
2010	9	51	7	4	4	2	16	-	6	-	1	100
2014	10	51	6	3	3	2	10	-	11	3	1	100
TCO-medlem												
1991	7	32	3	7	11	7	26	6	-	-	1	100
1994	7	43	7	6	10	4	22	0	-	-	1	100
1998	14	33	6	5	7	12	22	-	-	-	1	100
2002	12	39	6	7	17	8	10	-	-	-	1	100
2006	8	31	6	10	11	7	24	-	1	-	2	100
2010	8	26	11	6	10	6	29	-	2	-	2	100
2014	9	29	9	7	7	5	22	-	6	6	1	100
SACO-medlem												
1991	6	14	8	5	24	6	33	4	-	-	0	100
1994	9	25	8	4	18	5	30	1	-	-	0	100
1998	13	20	7	4	12	12	30	-	-	-	1	100
2002	12	26	11	5	23	7	15	-	-	-	1	100
2006	7	19	11	12	13	7	27	-	1	-	3	100
2010	8	18	16	8	11	7	28	-	2	-	2	100
2014	8	20	13	8	11	7	20	-	4	9	0	100
Företagare												
1991	2	15	4	5	11	7	44	11	-	-	1	100
1994	5	18	5	5	11	5	50	1	-	-	0	100
1998	6	14	5	6	7	15	45	-	-	-	2	100
2002	6	21	5	13	17	10	25	-	-	-	3	100
2006	3	14	6	10	8	8	46	-	2	-	3	100
2010	5	16	8	11	8	6	40	-	4	-	2	100
2014	5	15	8	10	7	5	36	-	8	5	1	100

Kommentar: Frågan om fackmedlemskap löd: ”Är Du medlem i någon fackförening?” med svarsalternativen: ”Ja, LO-förbund; Ja, TCO-förbund; Ja, SACO-förbund; Nej.”

² Resultatet blir 17 procent om man väger och tar hänsyn till att SD-väljare är kraftigt underrepresenterade i Valu, se vidare nästa kapitel.

Folkpartiets förhållandevis starka stöd bland SACO-medlemmar är värt att notera (23 procent 2002 och 11 procent 2014). Man kan alltfört kalla Folkpartiet för docentpartiet. Och man kan fortfarande kalla Folkpartiet för partiernas Hallsberg – en väntsal för partibytare. Folkpartiet brukar ha en mycket rörlig väljarkår och både tappa och vinna relativt många väljare i valen. Och så också 2014 även om det då blev mest tapp. Över hälften av FP:s väljare 2010 lämnade partiet 2014 (se tabell 5.3).

Tabell 5.5 Partival i riksdagsvalen bland väljare verksamma i offentlig respektive privat sektor (procent)

fråga: ”Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?”

sektor	parti i riksdagsvalen											summa procent
	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	SD	FI	ÖVR	
offentlig												
1991	7	34	5	7	12	7	20	6	-	-	2	100
1994	9	47	7	6	8	4	18	1	-	-	0	100
1998	18	35	6	4	7	11	17	-	-	-	2	100
2002	14	40	7	6	14	8	9	-	-	-	2	100
2006	9	34	8	9	8	8	19	-	2	-	3	100
2010	10	32	18	6	8	5	22	-	4	-	1	100
2014	10	34	9	6	6	5	16	-	7	6	1	100
privat												
1991	5	31	3	6	9	5	32	8	-	-	1	100
1994	6	41	5	5	9	3	30	1	-	-	0	100
1998	11	61	4	4	6	11	31	-	-	-	2	100
2002	8	36	5	6	16	9	17	-	-	-	3	100
2006	6	27	6	8	8	6	34	-	2	-	3	100
2010	6	23	9	8	8	6	34	-	4	-	2	100
2014	6	25	8	7	7	5	27	-	9	5	1	100

Kommentar: Antal svars personer som uppgivit att de ”aldrig yrkesarbetat” var 1991 fyra procent, 1994 sju procent, 1998 sju procent, 2002 fyra procent, 2006 fyra procent, 2010 fem procent och 2014 4 procent. Andel uppgift saknas var elva procent 1991, tretton procent 1994, sju procent 1998, sju procent 2002, sex procent 2006, sju procent 2010 och 6 procent 2014.

Att dela in människor i sociala grupper och klasser härstammar från 1800-tals sociologi och från marxistisk teoribildning. Public Choice-skolan är en mer modern företeelse men även den delar in människor i olika grupper. Men indelning i olika sociala klasser är inte det centrala. Det viktiga är istället vilken sektor människor verkar i – den offentliga eller den privata. När det gäller röstning är

teorin att sektorstillhörighet, inte klasstillhörighet, påverkar väljares partival. Offentligt anställda röstar socialistiskt för att rädda sina jobb medan verksamma i privat sektor röstar borgerligt för att få ned skatterna och minska den offentliga sektorn. Empiriska data har dock inte givit något starkare stöd åt en hypotes av detta slag. Offentligt respektive privat verksamma väljare röstar än så länge inte speciellt olika. Röstningsskillnader efter klasslinjer är fortfarande klart större än röstningsskillnader efter sektorstillhörighet.

Resultaten i tabell 5.5 visar dock att det ligger någonting i hypotesen om sektorsröstning. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tenderar att få ett något starkare stöd bland offentligtanställda medan det är tvärtom för framförallt Moderaterna som har ett klart starkare röststöd bland väljare verksamma i privat sektor än bland väljare som arbetar i den offentliga sektorn. Sverigedemokraterna har också ett något starkare röststöd bland väljare i privat än i offentlig sektor.

En faktor som oftast glöms bort när man diskuterar vad som påverkar svenska väljares röstning är religionen. Kyrksamheten har visserligen avtagit. Sverige har blivit ett av världens mest sekulariserade länder. Men sambandet mellan religiöst engagemang och röstning har inte försvunnit. Den gamla sanningen att kyrksamma väljare röstar mer borgerligt än väljare som aldrig går i kyrkan gäller fortfarande. Sambandet har försvagats över tid, och tydligt så 2014.

Resultaten i tabell 5.6 visar tydligt att framförallt Kristdemokraterna men också till en del Centerpartiet får ett klart starkare stöd bland kyrkfolket än bland människor som aldrig går i kyrkan. För Vänsterpartiet men också för Miljöpartiet är det tvärtom – mer stöd bland väljare som inte går i kyrkan än bland väljare som regelbundet besöker gudstjänster. Kristdemokraterna är speciellt starka, men klart avtagande, bland de allra mest regelbundna kyrkobesökarna (39 procent röstade KD 1998, 37 procent 2002, 32 procent 2006, 28 procent 2010 och 24 procent 2014); här konkurrerar fortfarande partiet framgångsrikt ut Moderaterna som endast stöds av 14 procent bland regelbundna kyrkobesökare 2014.

Valu frågar inte om vilken kyrka människor går till. Från andra undersökning vet vi dock att Kristdemokraternas absolut starkaste väljargrupp är frikyrkobesökare. Enligt Valundersökningen röstade

70 procent av regelbundna frikyrkobesökare på Kristdemokraterna 2002. Motsvarande andel är 48 procent 2006 och 36 procent 2010.³ Kyrkan och religionen spelar fortfarande en roll för hur svenska väljare röstar.

Tabell 5.6 Kyrkogång och partival i riksdagsvalet 2014 (procent)

fråga: ”Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller möte i någon kyrka/religiöst samfund?”

kyrkogång	parti i riksdagsvalet 2014										summa procent
	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	ÖVR	
minst en gång i månaden	5	26	9	8	5	24	14	4	4	1	100
några gånger om året	5	29	7	9	8	7	23	8	4	0	100
mera sällan	6	32	7	7	7	4	23	8	5	1	100
aldrig	11	27	10	5	6	2	22	8	8	1	100

Kommentar: Resultaten kommer från Rd-Valu 2014. Andelen som ej besvarar frågan är 1 procent.

Invandrare som blivit svenska medborgare och därmed fått rösträtt i riksdagsvalen har numera blivit så många att deras röstningsbeteende kan studeras i Valu. De första resultaten från sådana analyser för valen sedan 2002 återfinns i tabell 5.7. Vi har frågat var någonstans Valudeltagarna och deras fäder respektive mödrar vuxit upp – i Sverige, i Norden, i Europa utanför Norden eller utanför Europa – och på den grunden klassificerat dem som ej invandrade svenskar eller som första eller andra generationens invandrare.

Resultaten visar att invandrare tenderar att rösta klart mer på Vänsterpartiet och Socialdemokraterna än övriga väljare. Det gäller framförallt första generationens invandrare från utomeuropeiska länder. I valet 2002 stödde 80 procent av röstande invandrare från länder utanför Europa Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet. Motsvarande andel var 68 procent 2006, 70 procent 2010 och 61 procent 2014. Speciellt Folkpartiet och Centerpartiet har ett mycket svagt röststöd bland första generationens utomeuropeiska invandrare. Endast 1-3 procent bland dem har röstat på Centerpar-

³ Frågan om frikyrkobesök ingår inte i Valundersökningen 2014.

tiet respektive Folkpartiet i valen sedan 2002. Föga överraskande röstar få utomeuropeiska invandrare på Sverigedemokraterna – 0 respektive 1 procent i valen 2006 och 2010, men upp till 3 procent 2014.

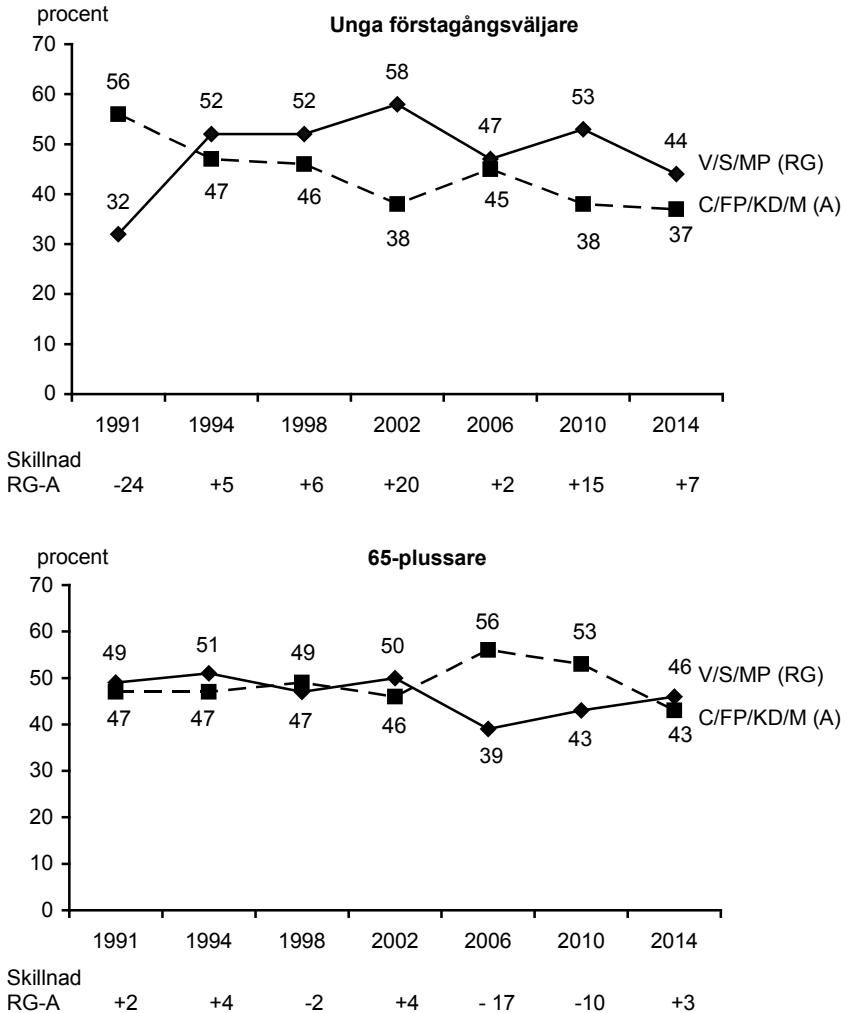
**Tabell 5.7 Hur röstar första generationens invandrare?
(procent)**

fråga: ”Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?”

själv uppväxt	parti i riksdagsvalen										summa	antal
	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	ÖV	procent	personer
i Sverige												
2002	11	37	6	6	15	8	14	-		3	100	7 824
2006	7	30	7	9	8	7	27	2		3	100	10 917
2010	7	26	10	8	8	6	29	4		2	100	10 586
2014	8	28	9	7	6	5	22	8	6	1	100	11 605
i Norden utanför Sverige												
2002	21	34	8	9	9	12	7	-		0	100	90
2006	5	36	4	8	7	9	28	1		4	100	130
2010	6	38	6	6	6	4	23	6		5	100	108
2014	9	28	7	3	8	2	24	9	8	2	100	116
i Europa utanför Norden												
2002	11	54	5	1	11	4	13	-		1	100	130
2006	8	41	5	4	10	4	21	2		5	100	169
2010	5	46	8	2	4	4	28	1		2	100	190
2014	8	41	5	2	8	2	20	8	4	2	100	226
utanför Europa												
2002	33	47	4	2	2	7	5	-		0	100	138
2006	19	49	6	2	3	4	15	0		2	100	182
2010	16	54	7	2	3	4	13	1		0	100	272
2014	18	43	10	3	1	3	14	3	4	1	100	280
samtliga personer som själva är uppväxta utanför Sverige												
2002	22	46	5	3	7	8	9	-		0	100	358
2006	11	43	5	4	6	5	20	1		5	100	481
2010	11	48	7	3	4	4	20	2		1	100	570
2014	13	39	7	3	5	2	18	6	5	2	100	622

Kommentar: Första generationens invandrare har definierats som personer som själva angivit att de vuxit upp utanför Sverige. Resultatet för personer uppväxta i Sverige är medtagna som jämförelsedata.

Figur 5.2 De Rödgrönas och Alliansens röststöd bland unga förstagsångsväljare respektive bland 65-plussare (procent)

Åsiktsröstning

Vad valen handlar om, vilka frågor partierna tar upp i valrörelserna, spelar självklart en roll för hur väljare röstar. Åsiktsröstningen

har långsiktigt ökat bland svenska väljare. När vi i Valu frågar väljarna om vilka sakfrågor som betytt mest för valet av parti har de allra flesta inga problem med att avge ett svar. Vid riksdagsvalet 2014 presenterades Valudeltagarna för en lista med nitton olika sakområden, och tillfrågades för vart och ett vilken betydelse det haft för valet av parti. Antalet svarsalternativ var fem från mycket stor betydelse till mycket liten betydelse.

Tabell 5.8 Viktiga frågor inför valet av parti i riksdagsvalen 1998-2014 (procent)

fråga: "Och vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?" *Svarsalternativ:* "mycket stor betydelse; ganska stor betydelse; varken stor eller liten betydelse; ganska liten betydelse; mycket liten betydelse."

Fråga	1998	2002	2006	2010	2014
1. Skola och utbildning	59	67	54	54	60
2. Sjukvården	55	64	51	49	54
3. Svenska ekonomin	57	56	50	53	52
4. Sociala välfärden	-	-	-	46	51
5. Sysselsättning	58	51	56	53	50
6. Äldreomsorg	46	53	45	40	47
7. Jämställdheten mellan kvinnor och män	36	44	37	37	40
8. Pensionerna	-	-	-	33	38
9. Egen ekonomi	-	-	44	41	37
10. Miljön	27	34	31	34	36
11. Frågor om vinster i välfärden	-	-	-	-	35
12. Skatter	36	36	32	34	34
13. Bostadsfrågan	-	-	-	-	33
14. Flyktingar/invandring	19	32	25	26	33
15. Lag och ordning	40	47	41	32	32
16. Energi och kärnkraft	30	29	35	30	29
17. Företagens villkor	32	32	35	30	28
18. EU/Euro	28	28	20	16	19
19. Försvarsfrågan	-	-	-	-	19

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Procenten är beräknad bland personer som besvarat respektive fråga i respektive års Valu.

Resultaten i tabell 5.8 visar att mycket få personer inte kunde eller ville besvara frågorna – mellan 10-13 procent – och att de sakfrågor som väljarna angav som viktiga för partivalet i mycket hög grad var samma frågor som dominerade valdebatten. Skolan/utbildning följt av sjukvården och Sveriges ekonomi var de

frågor som toppade väljarnas lista över 2014 års viktigaste valfrågor. Frågor som var mindre relevanta 2014, som hamnade i botten på väljarnas lista, handlade om försvarsfrågan och EU/Euro.

De frågor som blev viktigare för väljarna 2014 jämfört med 2010, var i första hand flyktingar/invandring, äldreomsorg och skolan. Nedåt på väljarnas dagordning gick framförallt ekonomi, sysselsättning och företagens villkor.

Tabell 5.9 Viktiga frågor bland partiernas väljare inför valet av parti i riksdagsvalet 2014 (procent)

fråga: "Och vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?" *Svarsalternativ:* "mycket stor betydelse; ganska stor betydelse; varken stor eller liten betydelse; ganska liten betydelse; mycket liten betydelse."

Fråga	rangposition 2014 bland väljare som röstade på:								
	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI
1. Skola och utbildning	4	3	2	2	1	2	3	7	4
2. Sjukvården	3	1	5	6	4	4	7	3	7
3. Svenska ekonomin	13	7	11	1	2	1	1	5	14
4. Sociala välfärden	2	2	4	11	9	9	10	8	2
5. Sysselsättning	8	5	10	3	3	3	2	10	9
6. Äldreomsorg	6	4	7	8	5	5	9	4	8
7. Jämställdheten mellan kvinnor och män	5	10	3	9	8	16	13	18	1
8. Pensionerna	10	6	13	15	14	11	11	6	13
9. Egen ekonomi	16	11	14	7	6	7	4	9	16
10. Miljön	7	14	1	4	18	15	18	19	3
11. Frågor om vinster i välfärden	1	9	8	17	19	18	17	15	5
12. Skatter	12	12	16	13	15	8	6	12	12
13. Bostadsfrågan	9	8	12	16	17	13	12	11	10
14. Flyktingar/invandring	11	15	9	14	12	12	15	1	6
15. Lag och ordning	17	13	15	12	10	10	8	2	15
16. Energi och kärnkraft	14	16	6	10	11	14	14	17	11
17. Företagens villkor	18	17	18	5	7	6	5	16	19
18. EU/Euro	15	18	17	18	16	19	19	14	17
19. Försvarsfrågan	19	19	19	19	13	17	16	13	18

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu vid riksdagsvalet 2014.

I många fall är väljare från olika partier överens om vilka som är de viktiga respektive mindre viktiga frågorna. Väljare från alla partier tenderar t ex att ange skolan som betydelsefull för valet av parti, SD-väljare dock minst så och EU/Euro och försvarsfrågan som

mindre viktiga. Men i de flesta fall utpekar väljare från skilda partier olika frågor som viktiga för hur de röstat. De frågor som motiverat väljarnas partival skiljer sig förhållandevis mycket åt mellan de olika partierna (se tabell 5.9). Skatterna är exempelvis en relativt viktig fråga för många moderater (rangplats 6). För väljare som röstade på något annat parti än Moderaterna och Kristdemokraterna (rangplats 8) är skatterna däremot inte bland de centrala frågorna (rangplats mellan 12 och 16 i de olika partierna). På ett motsvarande sätt är miljön och energi/kärnkraften mycket centrala för personer som röstade på Miljöpartiet (rangplats 1 och 6) men inte lika mycket för övriga väljare. Väljare som röstade på Sverigedemokraterna sätter flyktingar/invandring på plats 1 och lag och ordning som nummer 2. För övriga partiers väljare kommer de frågorna mycket längre ned på viktighetslistan (rangplats 8 till 17).

Jämställdheten mellan män och kvinnor anges relativt ofta som en viktig valfråga bland väljare som röstade på Vänsterpartiet (plats 5) och Feministiskt Initiativ (plats 1) eller på Miljöpartiet (plats 3). Väljare som röstade på något av de övriga partierna uppger mer sällan jämställdheten som en viktig röstfråga (rangplats mellan 8 till 18). Företagens villkor anges som en viktig röstfråga av relativt många Centerpartister (plats 5). Bland väljare som röstade på Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet hamnar företagens villkor på plats 17 till 18. Det finns med andra ord ett relativt klart samband mellan vilka frågor/problem som uppfattas som viktiga och hur man röstar.

Sakfrågeägarskap

Att få upp de egna profilfrågorna högt på väljarnas dagordning är centralt för partierna. Man vinner inte val på sakfrågor som väljarna tycker är oviktiga. Men minst lika viktigt är att övertyga många väljare om att det egna partiets politik är den bästa i de olika omstridda sakområdena. Det gäller att erövra sakfrågeägarskapet i de frågor som väljarna tycker är viktigast – att uppfattas som det parti eller block som har de bästa lösningarna.

I Valu 2014 frågade vi om vilket parti som svarspersonerna tyckte hade bäst politik inom tolv olika sakområden. Socialdemokraterna får tydligt bäst betyg, och med svag konkurrens från öv-

riga partier, på tre områden – sjukvården, sociala välfärden och pensionerna. Moderaterna uppskattas mest som nummer 1 när det gäller Sveriges ekonomi, den egna ekonomin och skatterna. Vi känner igen resultaten sedan tidigare. Socialdemokraterna har sakfrågeägar-skapet i välfärdsfrågor, Moderaterna i ekonomiska frågor. Ironiskt nog är sakfrågeägarskapet delat 2014 mellan S och M i den viktiga ekonomiska välfärdsfrågan som handlar om arbetslöshet.

Tabell 5.10 Vilket parti har bäst politik? (procent)

fråga: "Vilket parti tycker du har bäst politik när det gäller.....?"

Sakområden	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	Ingen uppfattning	Summa procent
Skatterna	9	27	3	3	4	2	33	3	1	15	100
Miljön	4	10	42	20	2	1	6	2	1	12	100
Sysselsättningen	7	31	3	4	4	2	30	3	1	15	100
Svenska ekonomin	6	26	3	2	3	1	39	3	1	16	100
Din egen ekonomi	7	24	3	3	4	2	34	3	1	19	100
Flyktingar/invandring	9	20	6	4	8	4	12	17	4	16	100
Sjukvården	12	31	3	4	7	10	12	4	2	16	100
Jämställdheten mellan kvinnor och män	9	18	5	6	9	5	9	3	18	18	100
Skola och utbildning	10	26	7	3	22	3	11	3	2	13	100
Sociala välfärden	12	31	3	4	7	6	15	4	2	16	100
Pensionerna	9	29	2	3	5	5	14	5	1	26	100
Frågan om vinster i välfärden	21	20	3	4	6	3	17	3	1	21	100

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu i samband med riksdagsvalet 2014.

Fyra andra sakområden utmärks också av delat/oklart partiägarskap. När det gäller skola/utbildning vinner Socialdemokraterna mycket nätt före Folkpartiet. Mycket jämnt om topplaceringarna är det också när det gäller invandring/flyktingar (mellan S och SD), vinster i välfärden (mellan S, V och M) och jämställdheten (mellan S och FI).

Ett område utmärks av en helt obestridd sakfrågeägare. Det området är miljön och ägaren är Miljöpartiet. En av orsakerna till Miljöpartiets dåliga valresultat 2014 är att partiets profilfråga, miljön, inte kom högre upp på väljarnas viktighetsagenda än på plats 10.

Vänster-höger

Men väljarna är inte rön för vinden som enbart röstar utifrån de frågor som råkar vara aktuella i ett val. Svenska väljares röstande påverkas också av mer långsiktiga faktorer som exempelvis ideologi. Partivalet i Sverige struktureras i själva verket i en mycket hög utsträckning av en grundläggande ideologisk konfliktlinje som dominerat svensk politik under hela 1900-talet. Och fortsätter att dominera under 2000-talet. Den konfliktlinjen är vänster-högerdimensionen. Innehållsligt har vänster-höger-konflikten gällt många olika frågor men med fokus på ekonomiska maktfrågor, på välfärdens organisering och finansiering och på social och ekonomisk jämlikhet. Väljarnas åsikter i frågor av detta slag brukar oftast vara mycket klart kopplade till hur de röstar. Det allra starkaste sambandet med partivalet återfinns med väljarnas egna subjektiva uppfattningar om var de står ideologiskt på vänster-högerskalan. Väljare som uppfattar att de står till vänster tenderar i mycket stor utsträckning att rösta på Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna medan väljare som ser sig själva som stående till höger oftast röstar borgerligt.

Det starka sambandet mellan subjektiv vänster-högerposition och val av parti återfinns också i Valumaterialet. Uttryckt statistiskt, med hjälp av ett mått kallat *eta* som kan variera mellan 0,00 och 1,00, visar sig sambandet mellan väljarnas vänster-högerplacering och valet av parti i riksdagsvalen 2010 och 2014 vara imponerande 0,79 respektive 0,80. Motsvarande resultat från Valundersökningen är i samma storleksordning. Detsamma gäller SOM-undersökningen.

Resultaten i tabell 5.11 illustrerar med hjälp av Valudata och procentanalys hur klara sambanden är och hur lite de förändrats sedan 1991. Analysen visar vilken ideologisk hemvist de olika partiernas väljare har haft i riksdagsvalen sedan 1991.

Moderaternas väljare har oftast till 90 procent placerat sig till höger. Dock inte de nya Moderaterna sedan 2006 som ”endast” positionerar sig till höger till 84 procent. Vänsterpartister har på ett motsvarande sätt varit ideologiskt homogena på vänsterkanten. Cirka 95 procent av Vänsterpartiets väljare har i varje val sagt att de uppfattar sig som vänster.

**Tabell 5.11 Väljarnas ideologiska hemvist på vänster-
högerskalan i riksdagsvalen 1991 – 2014 (procent)**

fråga: ”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera Dig själv?”. Svartalernativ: ”Klart till vänster; något till vänster; varken till vänster eller höger; något till höger; klart till höger”.

parti	valår	vänster	varken eller	höger	summa procent
V	1991	94	6	0	100
	1994	90	9	1	100
	1998	92	7	1	100
	2002	94	6	0	100
	2006	95	5	0	100
	2010	96	3	1	100
	2014	96	3	1	100
S	1991	67	29	4	100
	1994	69	27	4	100
	1998	72	23	5	100
	2002	71	24	5	100
	2006	70	25	5	100
	2010	75	21	4	100
	2014	74	22	4	100
MP	1991	43	43	14	100
	1994	45	46	9	100
	1998	54	38	8	100
	2002	64	32	4	100
	2006	73	23	4	100
	2010	72	24	4	100
	2014	69	26	5	100
C	1991	7	51	42	100
	1994	7	48	45	100
	1998	13	50	37	100
	2002	9	37	54	100
	2006	9	34	57	100
	2010	5	24	71	100
	2014	6	29	65	100
FP	1991	9	31	60	100
	1994	13	37	50	100
	1998	10	28	62	100
	2002	8	25	67	100
	2006	7	23	70	100
	2010	4	20	76	100
	2014	5	22	73	100

Fortsättning

parti	valår	vänster	varken eller	höger	summa procent
KD	1991	6	38	56	100
	1994	3	34	63	100
	1998	5	30	65	100
	2002	6	29	65	100
	2006	4	26	70	100
	2010	4	25	71	100
	2014	5	18	77	100
M	1991	1	9	90	100
	1994	1	11	88	100
	1998	1	8	91	100
	2002	2	7	91	100
	2006	3	23	84	100
	2010	2	14	84	100
	2014	2	14	84	100
SD	2006	12	46	42	100
	2010	18	34	48	100
	2014	17	39	44	100
FI	2006	77	18	5	100
	2010	71	24	5	100
	2014	91	7	2	100
samtliga	1991	34	26	40	100
	1994	40	26	34	100
	1998	41	21	38	100
	2002	44	22	34	100
	2006	37	22	41	100
	2010	38	20	42	100
	2014	43	21	36	100

Kommentar: Resultaten kommer från Valu 1991 – 2014 vid riksdagsvalen. Nyd hade 1991 8 procent vänster, 41 procent varken eller och 51 procent höger. Junilistan hade i EUP-valet 2004 37 procent vänster, 28 procent varken eller och 35 procent höger. Piratpartiet hade i EUP-valet 2009 38 procent vänster, 31 procent varken eller och 31 procent höger. Motsvarande andelar var i riksdagsvalet 2010 24, 51 respektive 26 procent.

Feministiskt Initiativs väljare har också en tydlig ideologisk hemvist. Hela 94 procent placerar sig till vänster i riksdagsvalet 2014, upp från 77 och 71 procent i valen 2006 och 2010. FI-väljarnas vänsterprägel har snarast förstärkts.

Övriga partiers väljare är ideologiskt något mer splittrade, även om en klar majoritet av Folkpartiets (50-73 procent) och Kristdemokraternas väljare (56-77 procent) uppfattar sig som ideologiskt till höger och en ännu klarare majoritet av socialdemokrater ser sig själva som hemmahörande till vänster (67-75 procent). Väljare som

röstar på Centerpartiet eller Miljöpartiet tenderar att uppfatta sig själva som tillhörande mitten eller höger (centerpartister) respektive mitten eller vänster (miljöpartister). I valen 2010 och 2014 placerar sig dock C-väljare mer till höger och MP-väljare mer till vänster än i tidigare Valustudier. Sverigedemokraternas väljare är ideologiskt delade mellan cirka 42-48 procent som uppfattar sig till höger i valen 2006, 2010 och 2014 34-46 procent som placerar sig i mitten.

Den ideologiska polariseringen i valen 2006, 2010 och 2014 framträder tydligt i resultaten. I Valu var andelen väljare som placerar sig till vänster högst någonsin bland vänsterpartister och miljöpartister, men också bland socialdemokrater. På samma sätt var också andelen folkpartister, centerpartister och kristdemokrater som placerar sig till höger högst någonsin i Valu. Alla rykten om vänster-högerdimensionens död är högst överdrivna. Och vänster-högerdimensionen är relevant också när det gäller EUP-val eftersom sambandet mellan vänster-högerideologi och åsikter i EU-frågor hittills varit mycket påtagligt i Sverige, om än avtagande.

EU-dimensionen

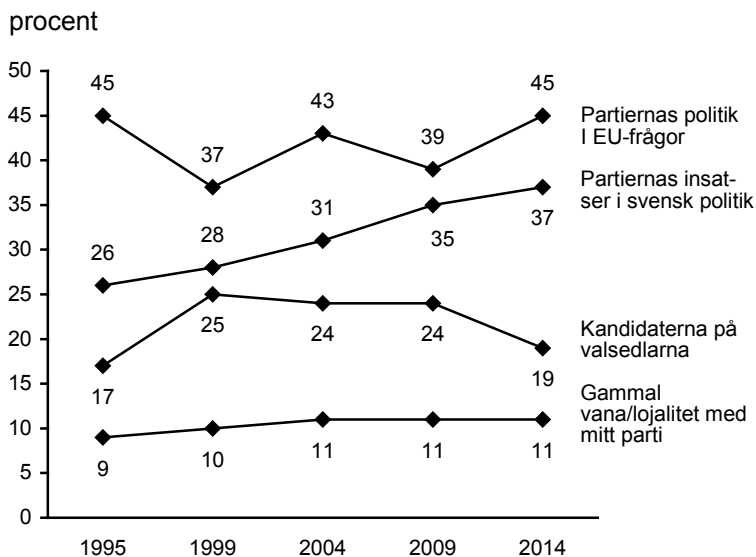
Sveriges inträde i EU har inte inneburit att EU-frågor kommit att bli tunga valfrågor bland väljarna i riksdagsvalen. När väljarna själva i Valu anger viktiga frågor för partivalet hamnar alltid EU-frågor lågt. I valet 2014 placerades EU/Euro först på plats aderton och näst sist med 19 procent av väljarna som angav att EU-frågorna var mycket betydelsefulla för deras partival. I topp hamnade istället skolan och sjukvården med 60 respektive 54 procent (se tabell 5.8).

Läget är annorlunda i EU-parlamentsvalen. Då vart femte år spelar EU-frågorna en klart större roll. Och det märks även bland väljarna trots att nationell politik tar mycket plats också i EUP-valen – i Sverige likväl som i andra EU-länder. När vi i Valu har frågat väljarna om olika skäl bakom partirösten i EU-parlamentsvalen pekas ”partiernas politik i EU-frågor” ut som av mycket stor betydelse av cirka 40 procent av svarspersonerna, 45 procent 2014. Men nationell politik kommer inte långt efter med omkring 30 procent som anger att ”partiernas insatser i svensk

politik” är mycket betydelsefull för hur de röstar (se figur 5.3). Den svenska politiken som röstningsskäl är dessutom på uppgång i EUP-valen (nämnt av 37 procent 2014) medan EU-frågorna står still kring 40-45 procent.

Figur 5.3 Betydelsefulla skäl för valet av parti i EU-parlamentsvalen (procent)

fråga: ”Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?”

Kommentar: Resultaten visar andelen svarande som angav ”mycket stor betydelse” på var och en av de fyra delfrågorna. Frågorna omfattade också svarsalternativen ”ganska stor betydelse, varken eller, ganska lite betydelse och mycket liten betydelse”. Procenten har beräknats bland personer som besvarat enkätfrågan. Procenten behöver inte summera till hundra för respektive valår.

Den relativt starka ställningen för EU-frågor som röstningsskäl bland svenska väljare i EUP-val är naturligtvis någonting positivt. EU-parlamentsval bör handla om EU-frågor och inte om vad den egna regeringen och oppositionen gjort i nationella frågor. I den

komparativa valforskningen kring EU-valen har det visat sig att sambandet mellan olika EU-åsikter och partivalet är tydligare i Sverige än i de flesta andra EU-länder. På väljarnivå är Sverige ett av de länder som leder utvecklingen mot mer *enfierade* Europaparlamentsval.

Tabell 5.12 Viktiga frågor för valet av parti i EU-parlamentsvalen (procent)

fråga	procent mycket stor betydelse				
	1995	1999	2004	2009	2014
1. Freden i Europa	66	66	61	55	59
2. Miljön	56	45	47	53	53
3. Demokratin i EU	59	53	55	50	51
4. Sociala välfärden	-	48	50	44	48
5. Jämställdhet	-	37	42	42	47
6. Sysselsättningen	53	50	46	47	46
7. Matkvaliteten	-	-	-	-	46
8. Ekonomin	54	47	46	47	43
9. Energi och kärnkraft	-	-	-	38	39
10. Brottsbekämpning	-	-	-	42	38
11. Nationell självständighet	48	43	47	38	38
12. Flyktingar/invandring	-	19	26	26	38
13. Drogpolitiken	46	-	47	32	29
14. Rörligheten på arbetsmarknaden	-	-	-	-	29
15. Om Euro i Sverige	33	29	36	32	28
16. EU:s utrikespolitik	-	-	-	31	27
17. Försvarsfrågan i EU	34	31	30	26	25
18. Företagens villkor	-	27	29	22	24
19. Jordbruksstöd i EU	23	21	25	22	21
20. Rovdjurspolitiken	-	-	-	-	20

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Procenten är beräknad bland de som besvarat respektive fråga i respektive års Valu. Valufrågan innehåller också svarsalternativen ”ganska stor betydelse, varken eller, ganska liten betydelse, mycket liten betydelse”.

Resultaten i tabell 5.12 visar vilka mer konkreta sakfrågor som väljarna bedömde var viktiga för partivalet i EU-parlamentsvalen sedan 1995. Svaren visar på en stor stabilitet när det gäller vilka frågor som utpekas som betydelsefulla. Freden i Europa och demokratin i EU ligger högt på listan i alla valen. Strax därunder återfinns frågor som social välfärd, ekonomi, sysselsättning och miljön.

Mot botten av listan över viktiga valfrågor hittar vi jordbruksstödet, företagens villkor och rovdjurspolitiken.

De frågor som ökar i betydelse på väljarnas viktighetslista 2014 jämfört med förra EUP-valet 2009 är främst flyktingar/invandring och jämställdhet, men också freden och sociala välfärden. Bland de frågor som tappar något i relevans för väljarna 2014 återfinns ekonomin.

Tabell 5.13 Viktiga frågor för valet av parti i EUP-valet 2014 bland de olika partiernas väljare (rangposition)

rangposition samtliga/fråga	rangposition 2014 bland väljare som röstade på:									
	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	PP
1. Freden i Europa	3	1	2	2	1	1	2	6	6	4
2. Miljön	4	7	1	1	5	11	11	19	5	5
3. Demokratin i EU	5	4	6	6	2	2	4	9	4	1
4. Sociala välfärden	1	3	7	14	9	9	12	8	2	9
5. Jämställdhet	2	5	5	7	10	10	13	14	1	2
6. Sysselsättningen	6	2	8	4	8	5	3	4	9	6
7. Matkvaliteten	11	9	4	3	3	8	8	10	7	7
8. Ekonomin	9	6	10	5	4	6	1	5	10	14
9. Energi och kärnkraft	12	12	3	10	7	14	10	13	8	12
10. Brottsbekämpning	13	8	17	12	6	3	5	2	14	8
11. Nationell självständighet	8	10	11	8	13	4	9	3	13	3
12. Flyktingar/invandring	10	13	9	16	12	12	18	1	3	15
13. Drogpolitiken	14	11	18	18	18	7	15	11	15	18
14. Rörligheten på arbetsmarknaden	16	15	13	11	11	17	7	15	12	10
15. Om Euro i Sverige	7	16	15	13	19	13	17	7	17	17
16. EU:s utrikespolitik	15	14	14	19	14	18	14	17	11	13
17. Försvarsfrågan i EU	17	17	19	20	15	15	16	12	16	19
18. Företagens villkor	20	18	20	9	16	16	6	18	19	11
19. Jordbruksstöd i EU	18	20	16	15	17	19	19	20	20	20
20. Roddjurspolitiken	19	19	12	17	20	20	20	16	18	16

Kommentar: Se tabell 5.12. Rangposition är beräknad bland personer som besvarat respektive fråga.

I många fall är partiernas väljare i huvudsak överens om vilka som är de viktiga respektive mindre viktiga frågorna. Freden till exempel är alla partiers väljare ense om är en betydelsefull fråga, liksom att försvarsfrågan i EU eller rovdjurspolitiken inte är bland de viktigaste valfrågorna. Men i de flesta fall pekar de olika partiernas

väljare ut klart olika frågor som viktiga för röstandet, vilket indikerar att åsiktsröstning är ett viktigt fenomen även i EUP-val (se tabell 5.13).

I valet 2014 var miljön exempelvis en topprangordnad fråga bland Miljöpartiets (1:a) och Centerpartiets (1:a) väljare, men inte bland övriga partiers väljare; endast på plats 11 t ex bland Moderata väljare och på plats 19 bland SD-väljare. Socialdemokratiska väljare satte den sociala välfärden högt (plats 3). Bland Moderata väljare hamnade den sociala välfärden först på plats 12. Å andra sidan, M-väljare angav företagens villkor som en viktig fråga (plats 6). Det gjorde inte S-väljare (plats 18). Flyktingar/invandring fick endast toppplacering bland väljare som stödde Sverigedemokraterna (plats 1) eller FI (plats 3). Övriga partiers väljare tycker flyktingar/invandring är en mindre viktig fråga (plats 9 till 18). Jämställdhet placerades på plats 1 av Feministiskt Initiativs väljare. Bland M-väljare hamnade jämställdhet endast på 13:e plats. SD-väljare placerade jämställdheten ännu lägre – på rangplats 14.

Åsiktsröstningen i EU-parlamentsvalen kan illustreras än mer påtagligt om vi ser på sambanden mellan åsikt och partival i ett antal omdiskuterade sakfrågor. Ett exempel är svenska folkets inställning till EUs mer långsiktiga utveckling – om unionen skall bli en förbundsstat, ett Europas förenta stater, eller inte.

I Valustudierna i samband med folkomröstningarna 1994 och 2003 och Europaparlamentsvalen har vi frågat om väljarnas inställning till att EU eventuellt utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater. Det är inte en populär utveckling bland många svenskar. Opinionsövervikten har hela tiden varit på den negativa sidan, dock inte överväldigande negativ. I folkomröstningsstudien 1994 angav 43 procent att de var negativa till att EU utvecklades till ett Europas förenta stater mot 31 procent som angav att de var positiva (se tabell 5.14). Motsvarande resultat 2003 var 49 procent negativa mot 26 procent positiva. I EUP-valet 2009 var 45 procent negativa till ett Europas förenta stater medan 29 procent var positiva. Fem år senare i EUP-valet 2014 har opinionen blivit mycket mer skeptisk till tanken på ett federalt EU; nu är hela 56 procent negativa och endast 18 procent positiva.

Synen på EU:s framtid – hur mycket EU man vill ha – har ett mycket starkt samband med hur svenska väljare röstar i EU/Euro-

folkomröstningar, men också med hur man röstar i Europaparlamentsval. Andelen nej-röstare 2003 var enbart 5 procent bland personer med en mycket positiv inställning till ett Europas förenta stater (EFS) men hela 88 procent bland väljare med en mycket negativ åsikt om ett federalt EU; siffror som signalerar ett ovanligt starkt samband i samhällsvetenskapliga sammanhang. Motsvarande procentandelar för stödet till EU-skeptiska Sverigedemokraterna i valet 2014 visar på ett nästan lika imponerande samband. Bland personer med en mycket positiv åsikt om EFS röstar enbart 2 procent på SD (och 4 procent på V). Stödet för Sverigedemokraterna är klart starkare bland väljare med en mycket negativ syn på ett eventuellt Europas förenta stater, hela 13 procent röstar på SD (och ytterligare 18 procent på V).

Tabell 5.14 Inställning till EU som ett slags Europas förenta stater (procent)

fråga: ”Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?”

	Folk- omröstning		Europaparlamentsval				
	1994	2003	1995	1999	2004	2009	2014
mycket positivt	11	10	10	13	8	7	4
ganska positivt	20	16	20	21	16	22	14
varken eller	26	25	18	21	22	26	26
ganska negativt	22	21	22	19	23	24	29
mycket negativt	21	28	30	26	31	21	27
summa procent	100	100	100	100	100	100	100
andel positivt	31	26	30	34	24	29	18
andel negativt	43	49	52	45	54	45	56
andel uppgift saknas	6	3	2	3	3	3	3

Kommentar: Resultaten 1994 och 2003 är vägda för EU- respektive Eurorösten.

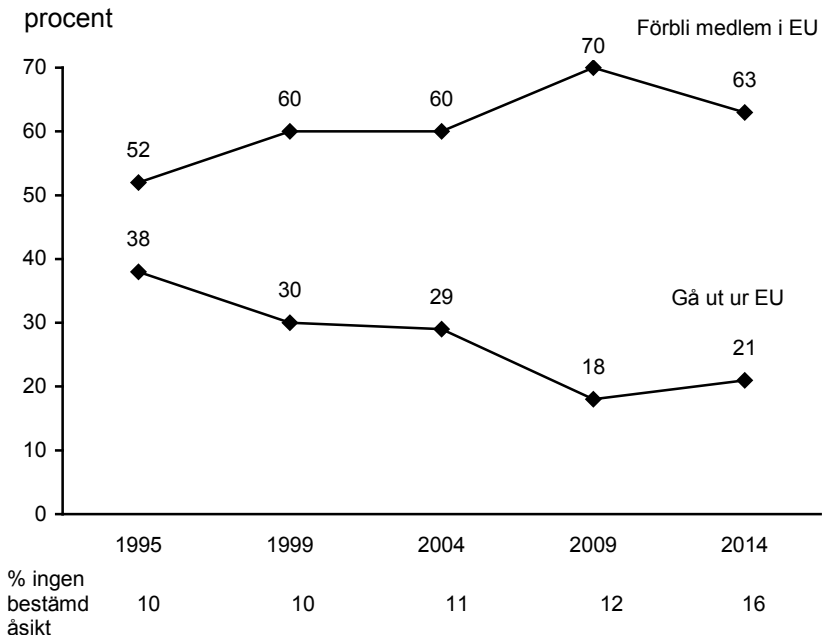
Bra nära en tredjedel (31 procent) av de mest EFS-skeptiska väljarna stödde alltså antingen SD eller V i EU-parlamentsvalet 2014. Bland de mest EFS-entusiastiska väljarna fick de två partierna endast 6 procent av rösterna.

Folkomröstningen 2003 liksom EUP-valen påverkas av hur väljarna ser på EU:s framtid. Personer som ville ha lite EU tenderar att rösta nej respektive på JL/V/SD. De som ville ha mycket EU röstade ja respektive på i första hand FP/M.

Samma typ av åsiktsröstning kan noteras för den något mer konkreta frågan om Sverige skall lämna EU eller inte. Valu:s resultat liksom andra mätningar visar att det sedan Sveriges inträde i EU inte har funnits någon opinionsmajoritet för att vi skall gå ut ur EU. Tvärtom har det i Valu:s resultat alltid varit en majoritet för att Sverige skall förbli medlem i unionen; en växande majoritet, som dock försvagats något efter eurokrisen/Greklandskrisen.

Figur 5.4 Att lämna eller inte lämna EU? (procent)

fråga: ”Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?”

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Procenten har beräknats bland personer som besvarat enkätfrågan, inklusive svarsalternativet ”ingen bestämd åsikt i frågan”.

EU-motståndet i Sverige var fram till 2006 bland det starkaste inom unionen. Men under senare år har Sverige klättrat uppåt i Eurobarometerns rankinglista för hur EU-positiva olika länders befolkningar är. I höstmätningar 2013/2014 hamnar den svenska EU-opinionen i mitten med rangplats kring 14 respektive 12 bland 28 länder.

Som resultaten i figur 5.4 och tabellerna 5.15 och 5.16 visar är det 2014 21 procent i Valu-studien som önskar att Sverige går ut ur EU, och de röstar inte på samma partier som den majoritet väljare som vill att Sverige förblir EU-medlem. EU-motståndarna röstar till 45 procent på Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Bland EU-anhängare fick samma två partier klart färre röster, enbart 6 procent. Väljare som vill ha Sverige kvar i EU stödjer i första hand de mer EU-positiva partierna, det vill säga Allianspartierna och Socialdemokraterna; 64 procent gjorde det 2014. Frågan om ett svenskt utträde ur EU eller inte gav med andra ord upphov till ett tydligt åsiktsröstande i EUP-valet. Miljöpartiet har övergivit sitt

Tabell 5.15 Att lämna eller inte lämna EU bland olika partiers väljare i EU-parlamentsvalet 2014? (procent)

	gå ut ur EU	förbli medlem i EU	ingen bestämd åsikt	summa procent
V	55	27	18	100
S	20	63	17	100
MP	12	69	19	100
C	8	81	11	100
FP	5	88	7	100
KD	12	77	11	100
M	6	86	8	100
SD	65	19	16	100
FI	16	55	29	100
PP	19	60	21	100
samtliga	21	63	16	100

krav på att Sverige skall lämna EU och de flesta MP-väljare håller med, 69 procent bland dem i Valu 2014 vill att Sverige förblir medlem i EU mot endast 12 procent som vill att Sverige lämnar EU. En majoritet av FI:s väljare vill också att Sverige förblir medlem i EU (55 procent).

Tabell 5.16 Åsikt om Sveriges EU-medlemskap påverkar röstandet i EUP-val (procent)

Parti i EUP-valet 2014	Åsikt om Sveriges medlemskap i EU:		
	gå ut ur EU	förbli medlem i EU	ingen bestämd åsikt
V	23	4	10
S	22	22	24
MP	11	20	23
C	3	8	4
FP	3	13	4
KD	3	6	4
M	3	15	5
SD	22	2	7
FI	6	7	15
PP	2	2	3
ÖVR	2	1	1
Summa procent	100	100	100

Kommentar: Frågans formulering redovisas i figur 5.4. Resultaten kommer från SVT/Valu i samband med EUP-valet 2014.

Analysen av väljarflödena mellan partipreferensen om det var riksdagsval till röstande i EUP-valet 2014 i tabell 5.17 visar att Socialdemokraterna, som gjorde ett svagt val, i första hand tappar väljare till Miljöpartiet. Moderaterna som också gjorde ett dåligt EUP-val förlorar främst röster till Folkpartiet. Sverigedemokraterna vinner relativt sett ungefär lika mycket röster från S som från Alliansen. Dock större delen av SD:s vinst kommer från tidigare icke-röstare/personer utan partipreferens för de sju ”gamla” etablerade partierna. Feministiskt Initiativ framgång uppvisar ett annorlunda mönster. Bakom FI:s stora valvinst ligger i första hand väljarbyten från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Övriga partier tappar förhållandevis få röster till FI.

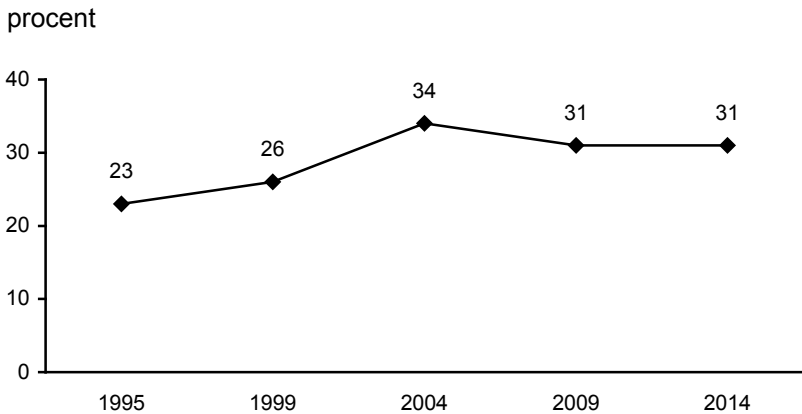
Ytterligare ett bevis på att det finns EU-relaterad åsiktsröstning i samband med EUP-valen är att många och allt fler väljare inte röstar på sina vanliga partier i Europaparlamentsvalen. I det senaste EU-parlamentsvalet 2014 stödjer 31 procent av de röstande ett annat parti i EUP-valet än vad de skulle ha gjort om det hade varit ett riksdagsval – upp från 26 procent 1999 och 23 procent

Tabell 5.17 Väljarflöden från partipreferens om det var riksdagsval idag till partival i EU-parlamentsvalet 2014 (procent)

parti om det var riksdagsval idag	parti i EU-parlamentsvalet 2014											summa procent	antal personer
	V	S	MP	C	FP	KD	M	PP	SD	FI	ÖVR		
V	60	7	15	0	1	0	0	2	1	14	0	100	910
S	4	72	12	1	3	1	1	1	2	3	0	100	2235
MP	1	3	80	1	3	1	0	3	0	8	0	100	962
C	0	1	9	75	4	3	3	3	1	1	0	100	348
FP	1	2	7	6	65	7	6	2	2	2	0	100	543
KD	0	4	6	5	7	70	4	1	1	1	1	100	281
M	0	2	8	8	16	7	56	1	1	1	0	100	1417
PP	0	0	2	0	2	0	0	95	1	0	0	100	59
SD	1	5	2	1	2	3	2	1	82	1	0	100	552
FI	4	3	13	1	3	0	1	1	0	73	1	100	463
Övriga	4	10	6	1	8	5	0	5	10	3	48	100	78

1995 (se figur 5.5). Väljarnas partival i Europaparlamentsvalen håller långsamt på att frigöra sig från partipreferenserna i de nationella valen.

Figur 5.5 Andel väljare som inte följer sin partipreferens vid riksdagsval när de röstar i EU-parlamentsval (procent)

Kommentar: Partipreferens när det gäller riksdagsval har mätts med hjälp av en fråga hur man skulle rösta om det var riksdagsval idag.

Den allmänt ökande rörligheten bland svenska väljare inklusive i EU-parlamentsvalen gör att alla framtida val blir mindre förutsägbara och mer svårtippade. Partiernas grepp om sina väljare har försvagats mycket påtagligt. Väljarna har blivit klart mer otrogna.

Partiledarna

Allt är dock inte ideologi och sakfrågor och partiförtroende på valdagen, speciellt inte i riksdagsvalen, men heller inte i EUP-valen. Även partiledare och andra ledande politiker spelar en roll. Det bästa sentida exemplet på det är Westerbergeffekten i valet 1985 då Folkpartiet nästan tredubblade sitt röststöd på bara några veckor i valspurten efter det att Bengt Westerberg framträtt med ett fräscht politiskt ansikte i TV. Marit Paulsen effekten i Europaparlamentsvalen 1999 och 2009 kan vara ett annat exempel även

om hon inte är partiledare. Att partiledarna har mycket olika dragningskraft på väljarna framgår av våra Valuresultat. I samband med riksdagsvalen sedan 1998 har vi frågat rakt upp och ned vilken betydelse partiledaren har för valet av parti. Andelen som svarar mycket stor betydelse varierar mycket klart mellan de olika partiledarna (se tabell 5.18).

Tabell 5.18 Partiledarnas betydelse för val av parti i riksdagsval (procent)

fråga: ”Vilken betydelse har partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?”

	procentandel bland egna partiets väljare som svarar ”mycket stor”				
	1998	2002	2006	2010	2014
1. Fredrik Reinfeldt (M)	-	-	31	45	45
2. Jimmie Åkesson (SD)	-	-	16	27	38
3. Gudrun Schyman (FI)	-	-	16	26	33
4. Alf Svensson (KD)	31	28	-	-	-
5. Carl Bildt (M)	26	-	-	-	-
6. Göran Häggglund (KD)	-	-	23	25	22
7. Maud Olofsson (C)	-	14	20	25	-
8. Göran Persson (S)	12	24	17	-	-
9. Stefan Löfven (S)	-	-	-	-	24
10. Annie Lööf (C)	-	-	-	-	22
11. Jan Björklund (FP)	-	-	-	20	19
12. Gudrun Schyman (V)	17	19	-	-	-
13. Jonas Sjöstedt (V)	-	-	-	-	19
14. Mona Sahlin (S)	-	-	-	19	-
15. Språkrör (MP)	7	6	13	18	14
16. Lars Leijonborg (FP)	7	16	11	-	-
17. Bo Lundgren (M)	-	14	-	-	-
18. Lars Ohly (V)	-	-	12	13	-
19. Lennart Daléus (C)	6	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Frågan innehöll också svarsalternativen ”ganska stor; varken stor eller liten; ganska liten; mycket liten”. Antalet svarspersoner är begränsat men Rick Falkvinge (PP) fick 13 procent bland PP:s väljare i riksdagsvalet 2010.

Vi har rangordnat partiledarnas bästa resultat bland de egna väljarna. Om en hög andel av det egna partiets väljare anger att partiledarens betydelse för valet av parti var mycket stort indikerar det att

vi kan ha att göra med ett dragplåster – en partiledare som personligen drar röster till sitt parti. Omvänt visar låga andelar bland egna väljare som utpekar partiledaren som mycket betydelsefull för partivalet att vi inte har att göra med en personligen röstdragande partiledare; däremot inte sagt att hon eller han nödvändigtvis är ett sänke som stöter bort väljare. Vår fråga mäter enbart i vilken utsträckning partiledaren kan vara dragplåster, inte i vad mån de är potentiella sänken.

Fredrik Reinfeldt (M) toppar listan över tänkbara dragplåster. Hela 45 procent av Moderaternas väljare både 2010 och 2014 utpekar partiledaren som mycket betydelsefull för partivalet. Han har stärkt sin dragkraft sedan valet 2006 då 31 procent av M-röstarna anger partiledarens betydelse som mycket stor. Tidigare M-ledare har haft svagare siffror. Carl Bildt (M) hade 26 procent 1998 och Bo Lundgren (M) bara 14 procent 2002. Men Bildts resultat ger honom dock en femte plats totalt på topplistan. För Lundgren blir det en plats mot botten av listan.

Socialdemokraternas partiledare hamnar mot mitten på topplistan med Göran Person (S) på plats åtta (24 procent i valet 2002, men låga 12 respektive 17 procent i valen 1998 och 2006) och Mona Sahlin (S) på plats fjorton med 19 procent 2010.

Längst ned på lista återfinns Lennart Daléus (C) på plats nitton med enbart 6 procent 1998 och Lars Ohly (V) på plats aderton med 13 procent 2010.

Den relativt låga placeringen för Miljöpartiets ledare måste tolkas med viss försiktighet. Frågan gäller betydelsen av partiledare, och MP kallar inte sina ledare för partiledare. De kallar dem språkrör. Dock hamnar Romson/Fridolin något lägre 2014 än Wetterstrand/Eriksson 2010.

Regeringsfrågan

Viktigare än partiledarna för väljarnas röstning är regeringsfrågan. Resultaten i tabell 5.19 demonstrerar mycket tydligt att de allra flesta väljare har en klar regeringspreferens, och att det är ”realistiska” blockregeringar som majoriteten vill ha (59 procent 2014). Blocköverskridande regeringar är inte lika populära, endast 13 procent stöd i valet 2014. Mer ”orealistiska” regeringar med SD eller FI som deltagare önskar sig 11 respektive 17 procent.

Tabell 5.19 Väljarnas önsker regering 2014 (procent)

fråga: ”Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val? Kryssa för ett eller flera partier.”

Partival 2014	Regering med partier enbart från V/S/ MP	Regering med partier enbart från C/FP/KD/M	Regering med partier från V/S/MP och C/FP/KD/M men inga andra partier	Någon form av regering där SD ingår	Någon form av regering där FI ingår
V	51	1	4	3	41
S	68	1	13	5	13
MP	44	1	18	1	36
C	2	67	23	2	6
FP	2	68	23	4	4
KD	2	76	14	5	3
M	1	75	14	8	3
SD	5	4	3	86	1
FI	5	0	0	0	92
samtliga	29	30	13	11	17

Mest renläriga i stödet för en regering bestående av enbart det egna blockets partier är S- respektive KD- och M-väljare. Bland S-väljare önskar sig 68 procent en Rödgrön regering. Motsvarande andelar bland KD/M-väljare som vill ha en Alliansregering är 76 och 75 procent. Entusiasmen för en Rödgrön regering är klart svagare bland V- och MP-väljare. Bland dem finns ett starkt stöd för att också inkludera Feministiskt Initiativ i regeringen. På den andra sidan är C- och FP-väljare något mer ljumma än KD- och M-väljare inför en Alliansregering. Center- och Folkpartiväljare uppvisar ett relativt starkt stöd (23 procent) för tanken på en blocköverskridande regering.

De allra flesta Sverigedemokrater önsketänker och vill ha med det egna partiet i regeringen (86 procent). Bland de SD-väljare som något mer ”realistiskt” plockar samman en regering är ungefär lika många som hoppas på en Rödgrön regering (5 procent) som vill se en fortsatt Alliansregering (4 procent).

Valu funkar mycket bra

Sammanfattningen av vår vandring bland alla Valutabeller kan göras enkel. Svenskt väljarbeteende enligt Valu ser inte annorlunda ut än svenskt väljarbeteende enligt andra mer beprövade undersökningsmetoder. Valudata är mycket användbara för sitt huvudändamål – analys av väljarbeteende och av varför val går som de går. Och Valu har en mycket väsentlig fördel. Resultaten finns tillgängliga när det som händer händer, det vill säga på själva valkvällen.

Det är svårt att tänka bort vallokalsundersökningar från nutida valvakor. En vaka utan Valu vore ett vakuum; som att återvända till de gamla valvakornas myckna spekulerande med mycket lite kött på benen. Med Valu blir valvakorna klart mer matiga och innehållsrika.

Kapitel 6

Att vikta eller inte vikta

När det är riksdagsval i Sverige stänger vallokalerna klocka 20 på kvällen. Då och först då publicerar Sveriges Television Valu:s prognos för hur valet har gått. Prognosen bygger på Valu:s råa insamlade uppgifter om väljarnas partival. Men resultaten vikta-/justeras för kända och slumpmässiga felkällor. På så sätt blir prognosen mer träffsäker än den annars skulle vara om vi enbart skulle använda de råa ovägda Valu-uppgifterna.

Men vägningen gäller bara prognosen för utfallet av valet. Alla andra Valu-resultat som SVT publicerar under valvakan redovisas i oviktad rådataform. Det gäller exempelvis hur olika sociala och demografiska grupper röstar, vilka frågor som väljarna anger som viktigast, hur betydelsefulla partiledarna är och hur olika partibytarströmmar ser ut. Om partifördelningen i Valu:s rådata avviker mycket från det verkliga valresultatet, som det gjorde 2014 med en klar underskattning av andelen sverigedemokrater, kan det få till följd att också andra Valu-resultat kan misstänkas avvika från det ”sanna” värdet. Vi kan få över- eller underskattningar av olika procentsiffror på grund av att det i Valu-materialet finns för många eller för få väljare från vissa partier.

SVT/Valu har hittills valt att presentera Valu-resultaten i rådataform. Det är mer transparent och partiavvikelserna från de verkliga valresultaten har inte varit besvärande. Valu-siffrorna används inte för att göra några mer exakta nivåskattningar. Analyserna gäller oftast relativa jämförelser och mönster i materialet. Lägg här till att SVT:s kommentatorer har varit underkunniga om att någon eller några procentenheters osäkerhet alltid vidlåder opinionssiffror. Och känt till att vissa partier, t ex Socialdemokraterna, brukar vara

något för svaga i Valu:s rådata, medan andra partier, t ex Vänsterpartiet, tvärtom brukar överskattas något.

Den kraftiga underskattningen av Sverigedemokraternas röstandel i Valu:s rådata vid riksdagsvalet 2014 (-4,9 procentenheter) aktualiserar dock frågan om vägningar av Valu:s alla siffror utöver vägningen för prognosen. På valkvällen innan valresultatet är känt skulle man kunna vikta för ”kända” variabler som kön, ålder, geografi mm. Det har vi provat med mycket magert resultat. De demografiskt/geografiska faktorerna är för svagt kopplade till parti valet för att vägningarna skall ge någon riktigt märkbar effekt.

Efter valet när vi vet hur det gick, kan man väga för det faktiska valresultatet. Då blir vägningseffekterna mer påtagliga, åtminstone 2014 när SD var klart underskattat i Valu:s rådata. I det följande skall vi ge några exempel på hur en dylik vägning mot det verkliga valutfallet kan modifiera Valu:s ovägda resultat. Analysen har genomförts med hjälp av siffror framtagna av Per Oleskog Tryggvason vid Valforskningsprogrammet i Göteborg.

En form av potentiellt effektiv viktning som kan göras redan på valkvällen är att väga alla publicerade resultat mot Valu:s prognos eller senare mot den första prognosen baserad på räknade röster. Eftersom prognoserna hittills alltid varit mer träffsäkra än Valu:s rådata bör en sådan viktning ge upphov till något mer ”sanna” resultat än de ovägda. Vägningar i enlighet med denna metod används i amerikansk TV när man redovisar exit polls.

Dock, all vägning rymmer potentiella felkällor. Och de som utför vägningarna – vägmästarna – blir viktiga. Deras skicklighet eller oskicklighet kommer att påverka vad som blir de publicerade resultaten. Viktning mot det faktiska valresultatet – som kan göras när allt är färdigräknat på valnatten – bygger på det förenklade antagandet att alla relevanta grupper, män och kvinnor, unga och äldre, arbetare och företagare, i lika mån är under- eller överrepresenterade i råmaterialet. Som en approximation kan ett sådant antagande vara användbart även om vi vet att det knappast kan vara helt riktigt. Men förenklingar av detta slag måste göras annars kan vi inte väga resultaten.

Resultaten i tabellerna 6.1 och 6.2 visar vilken skillnad en viktning av Valu-siffrorna kan göra. Vi ser på utfallet för två variabler med en medelstark respektive mycket stark koppling till hur människor

röstare. Variabeln med en medelstark koppling till partivalet är fackföreningsmedlemskap, där LO-medlemmar tenderar att rösta rödgrönt och Saco-medlemmar på Alliansen. När det gäller en variabel med ett mycket starkt samband med valet av parti finns ingen starkare än väljarnas subjektiva placering på vänster-höger-skalan. Väljare med en vänsterideologisk positionering röstar nästa alltid på något rödgröntrosa parti medan väljare till höger lika tydligt röstar på något alliansparti eller på Sverigedemokraterna.

Vägningen har gjorts mot det faktiska valresultatet i riksdagsvalet 2014. Varje partis andel enligt det officiella valresultatet har dividerats med partiets andel i Valu:s rådata. Det innebär exempelvis att personer som röstar på Sverigedemokraterna vägs upp med en faktor 1,61 (SD:s valresultat 12,9 dividerat med SD:s andel i Valu:s rådata 8,0) medan personer som röstar på Feministiskt Initiativ viktas ned med en faktor 0,53 (3,1/5,8). SD och FI är de två partier som uppvisar störst avvikelser mellan valutfallet och röstandelen i Valu:s rådata. För övriga partier är korrigeringsvikterna mindre – mellan 0,70 (V) till 1,08 (S).

När det gäller fackligt medlemskap, liksom när det gäller vänster-högerideologi, förändrar inte vägningen de grundläggande sambanden. Alla mönster ser likadana ut oavsett vägning eller ej. LO-medlemmar och personer med vänsterideologi röstar i allt väsentligt lika mycket rödgröntrosa, och Saco-anslutna liksom väljare till höger röstar på Alliansen eller på SD i ungefär samma utsträckning, oberoende av om resultaten är vikt-korrigerade eller ej. Men i några enstaka fall blir nivåskattningarna klart annorlunda i vägd form jämfört med i rådataform.

Om vi ser på de fall där en procentandel förändras mer än ± 3 enheter när vi jämför det vägda resultatet mot det ovägda, finner vi tre fall i analysen av sambanden mellan fackmedlemskap och röstning och åtta fall när det gäller kopplingen mellan vänster-högerpositionering och partival. Räknet i procent betyder det att 8 procent av de enskilda estimaten i fackanalysen och 16 procent i ideologianalysen uppvisar ”större” skillnader i nivåskattningarna beroende på om vi ser på de viktade eller på de oviktade resultaten.

Större avvikelser, än ± 3 procentenheter som i Valu:s fall omfattar 8-16 procent av relevanta nivåskattningar är inte försumbart, men

Tabell 6.1 Partiernas röststöd i Valu-studien vid riksdagsvalet 2014 bland väljare med olika facktillhörighet – rådataresultat/vägt resultat (procent)

	LO	TCO	SACO	Ej fackmedlem
Vänsterpartiet	10/7	9/7	8/6	7/5
Socialdemokraterna	51/53	29/32	20/23	20/22
Miljöpartiet	6/4	9/7	13/11	9/7
Centerpartiet	3/3	7/6	8/8	7/7
Folkpartiet	2/2	7/6	11/10	7/6
Kristdemokraterna	2/1	5/5	7/7	6/5
Moderaterna	10/10	22/24	20/23	28/30
Sverigedemokraterna	11/17*	6/9	4/6	9/14*
Feministiskt Initiativ	4/2	6/3	9/5*	6/3
Övriga partier	1/1	0/1	0/1	1/1
Summa procent	100/100	100/100	100/100	100/100

Kommentar: Vägningen har gjorts mot det faktiska valresultatet. Varje partis andel i det officiella valresultatet har dividerats med partiets andel i Valu. Se Per Oleskog Tryggvason *Vikten av vikter*. (Valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet, Rapport 2014:13.) Resultat där den vägda procentandelen avviker mer än ± 3 procentenheter från den ovägda procentandelen är utmärkta med en asterix (*)

Tabell 6.2 Partiernas röststöd i Valu-studien vid riksdagsvalet 2014 bland väljare med olika vänsterhögerideologi – rådataresultat/vägt resultat (procent)

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken eller	Något till höger	Klart till höger
Vänsterpartiet	30/24*	8/6	1/1	0/0	0/0
Socialdemokraterna	39/50*	56/62*	31/31	4/4	2/2
Miljöpartiet	10/9	18/14*	12/9	2/1	0/0
Centerpartiet	0/1	1/1	9/8	14/13	8/6
Folkpartiet	0/0	1/1	7/6	16/13	8/7
Kristdemokraterna	0/0	1/1	5/4	10/9	11/9
Moderaterna	1/1	2/2	15/15	44/46	60/59
Sverigedemokraterna	1/3	5/8	15/23*	8/13*	11/17*
Feministiskt Initiativ	18/11*	7/4	2/1	1/0	0/0
Övriga partier	1/1	1/1	3/2	1/1	0/0
Summa procent	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100

Kommentar: Se tabell 6.1. Resultat utmärkta med en asterix (*) anger en avvikelser på mer än ± 3 procentenheter mellan ovägda och vägda procentandelar.

inte heller väldigt bekymmersamt. I de allra flesta fall ger vägda och ovägda resultat samma utfall inom en osäkerhetsram på ± 3 procentenheter. Och alla väsentliga samband och mönster förblir desamma.

Men det är klart att för de enskilda estimat som uppvisar större skillnader är de vägda resultaten av speciellt intresse. Och särskilt så om man vill kunna uttala sig om storleken på olika specifika estimat. Sverigedemokraternas stöd bland LO-medlemmar kan vara ett bra exempel. En SD-andel på 17 procent bland LO-arbetare enligt det vägda resultatet är mer – och känns klart mer – än en andel på 11 procent enligt Valu:s rådata. Eller för att ta ett annat exempel, andelen S-väljare bland personer klart till vänster är ”bara” 39 procent i de ovägda resultaten, men hela 50 procent i de uppvägda siffrorna. Resultaten för överrepresenterade V- och FI-väljare, som främst återfinns klart till vänster, justeras ned när vi väger. Socialdemokraterna får ett något tydligare vänsterstöd bland väljarna när vi analyserar vägda resultat än när vi analyserar ovägda siffror. Kanske inte någon dramatisk skillnad, men dock en skillnad.

Men Valu 2014, med den tydliga felvisningen i rådata för framförallt Sverigedemokraterna men också för Feministiskt Initiativ, är ett avvikande fall. Underskattningen av SD i mätningen 2014 är den största som gjorts i någon Valu-studie. De avvikelser mellan rådata och vägda data vi ser i tabellerna 6.1 och 6.2 gäller alltså för den enskilda Valu-mätning som partimässigt och ovägt hamnat mest snett i förhållande till valresultatet. Tidigare ovägda Valu-studier – innan mätproblemet med SD – har landat mer rätt.

Det kan vi mycket tydligt visa genom att studera svenska väljares ideologiska vänster-högerpositionering över tid i Valu-mätningarna. Vi gör det genom att visa resultaten i både rådata-form och efter en vägning mot det slutliga valresultatet. Utfallet av en sådan analys redovisas i tabell 6.3.

I de allra flesta fall blir estimaten för andelen vänster- eller högerväljare desamma oavsett om resultaten är vägda eller ej. Avvikelserna är nästan alltid max ± 1 procentenhet. Alltså väl inom alla rimliga och acceptabla osäkerhetsmarginaler. Enda tydliga undantaget är 2014 och andelen personer klart till vänster som enligt rådata är 21 procent mot 18 procent efter vägningen, en differens

på 3 procentenheter. Här ser vi ”effekten” av överrepresentationen av V- och FI-väljare i Valu:s rådata. Motsvarande effekt av underrepresentationen av SD syns mer utspritt genom att andelen personer i mitten och något respektive klart till höger är underskattade med -1 procentandel vardera. Och så bör det bli eftersom SD:s väljare tenderar att placerar sig själva i mitten eller till höger på den ideologiska skalan; mer sällan till vänster.

Tabell 6.3 Väljarnas ideologiska vänster-högerposition i Valu-studierna vid riksdagsvalen 1991-2014 – rådataresultat/vägt resultat (procent)

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken eller	Något till höger	Klart till höger	Summa procent
1991	15/14	19/20	26/27	25/25	15/14	100/100
1994	17/17	24/25	25/26	21/20	13/12	100/100
1998	17/17	24/25	20/21	24/23	15/14	100/100
2002	19/18	25/24	22/22	22/23	12/13	100/100
2006	17/17	21/21	21/22	25/24	16/16	100/100
2010	19/18	19/19	19/19	26/26	17/18	100/100
2014	21/18	22/22	20/21	23/24	14/15	100/100

Kommentar: Se tabell 6.1. Största skillnaden mellan ett rådataresultat och ett vägt resultat är 3 procentenheter. Det återfinns 2014 bland personer klart till vänster. De utgör 21 procent av väljarna i rådata mot 18 procent efter vägningen mot det slutliga valresultatet.

En avvikelse på 3 procentenheter är naturligtvis inte dramatisk även om den är större än ett rent slumpfel. Men politiskt och tolkningsmässigt kan en skillnad på 3 procentenheter vara betydelsefull. I Valu:s rådata 2014 är andelen ideologiska vänsterväljare 43 procent mot endast 36 procent högerväljare; en klar vänsterövertikt med andra ord. Efter vägningen minskar andelen vänsterväljare till 40 procent och andelen högerväljare ökar till 39 procent – en fortsatt vänsterövertikt som i rådata, men en klart mindre sådan. Enligt de vägda siffrorna är det i huvudsak jämt mellan de två stora ideologiska blocken i riksdagsvalet 2014. Det är inte en klar vänsterövertikt och inte en klar vänsterseger.

Alltså, vägda Valu-resultat skiljer sig oftast mycket lite från ovägda, men ibland kan smärre skillnader noteras – som i Valu 2014 – och då kan statistiskt mindre sett avvikelser i de olika parti-

ernas ovägda röstandelar (± 3 eller 4 procentenheter) få betydelse för olika politiskt centrala nivåestimat.

Kapitel 7

Supervalår gav supervalu

Regeringsskifte eller inte? Opinionsmätningarna före riksdagsvalet i september pekade mot en rödgrön seger. Men sista veckorna före valet började Alliansen hämta in. Och hur stora skulle SD bli? Även FI verkade ha vinden i ryggen.

Exakt klockan 20 den 14 september ger programledaren för SVT:s valvaka Claes Elfsberg ett första svar. De fyra allianspartierna verkar förlora regeringsmakten. SD går starkt framåt och FI ligger på gränsen för att nå riksdagen. Det som presenteras är ett första resultat från Sveriges Televisions stora Vallokalsundersökning.

Claes Elfsberg

- Att få berätta för svenska folket hur dagens val har gått är det finaste uppdraget man kan ha som journalist säger Claes Elfsberg.

Även om denna första prognos – eller tendens – rymmer ett visst mått av osäkerhet vet alla att Valu hittills har lyckats tämligen väl. Jubel utbryter per omgående på de partiets valvaka där valvinden blåser åt rätt håll medan kommentarerna vid de vaka där det är motvind ofta går ut på att avvakta.

- Vi väntar med kommentarerna tills vi har ett tydligare resultat, brukar det heta.

Hålla spänningen uppe

Och en viss försiktighet med denna första indikation är förstås alltid lämplig.

- Då är konsten för en programledare att förklara för tittarna att det är just en prognos. Det gäller att försöka hålla spänningen vid liv säger Claes Elfsberg.

- Även om vi inte lyckas få in samtliga partier helt korrekt vet vi att det vi visar upp klockan 20 brukar ligga rätt.

- Jag är inte orolig för att det ska bli helt fel, vi har lång erfarenhet och har gjort det här så många gånger.

Bevakningen av och rapporteringen om de allmänna valen i Sverige, val till EU-parlamentet och valen till riksdag, landsting och kommuner är en av Sveriges Televisions viktigaste uppgifter.

Vid EU parlamentsvalet 2014, sände SVT sammanlagt 55 timmar med en genomsnittlig tittartid på 55 minuter. Båda siffrorna innebär en ökning i jämförelse med EU-parlamentsvalen 2004 och 2009.

Även besöken på webben SVT Nyheter ökade under våren och toppade med drygt 1,2 miljoner unika besökare under sista veckan före valet.

Kommentar: Sören Holmberg och programledare Camilla Kvartoft ger tittarna en valuanalys samtidigt som Lennart Claesson följer valuuppdateringarna på sin skärm

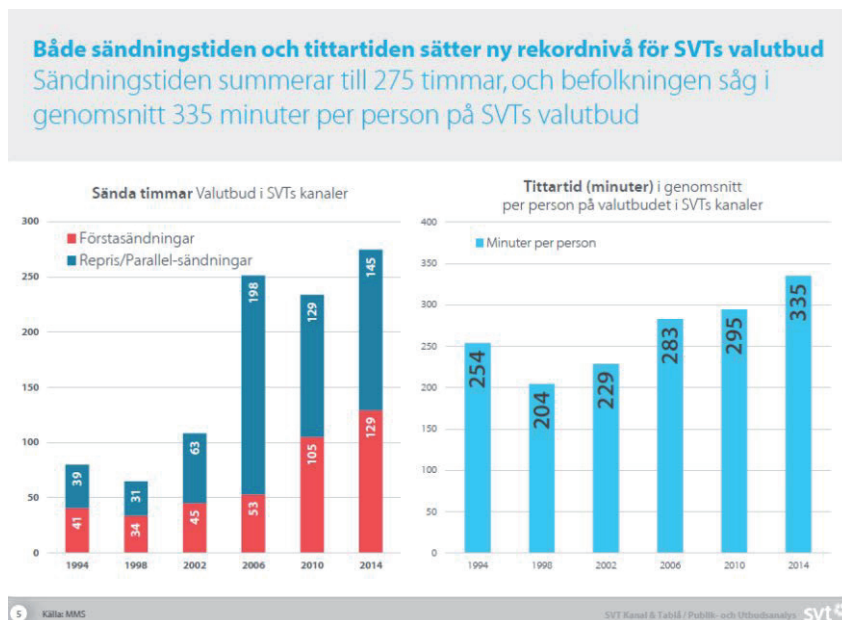
2014 – ett rekordår

Riksdagsvalet i september innebar en ny rekordnivå för SVT:s valutbud. Sammanlagd sändningstid var 275 timmar, varav 129 timmar var förstasändningar. Som en jämförelse sände SVT 1994 sammanlagt 80 timmar, varav 41 timmar var förstasändningar.

Riksdagsvalet 2014 var också nytt rekord för tittandet, i genomsnitt tittade svenskarna 335 minuter på SVT:s utbud. Tyngdpunkten i tittandet skedde under slutet av valrörelsen.

Även på webben slogs rekord. SVT Nyheter hade 3,1 miljoner unika besökare under valveckan i september och SVT:s valsajter hade 2 miljoner unika besökare. Som en jämförelse hade SVT:s valrelaterade sajter cirka 550 000 unika besökare under valveckan 2010.

Figur 7.1 Utbud och tittartid

Kommentar: Trendmässigt ökar både tittandet och utbudet från val till val.

Basen i SVT:s valutbud är ganska traditionellt och återkommer val efter val:

- * Utfrågning av partiledarna, eller som vid EU-parlamentsvalet, förstanamnen på valsedlarna

- * Duell mellan de två blockens statsministerkandidater

- * Ekonomi och jobbdebatt.

- * Slutdebatt

Till det kommer ett varierat utbud på webben men även där finns numera vissa traditionella inslag, till exempel valkompassen och partiernas ställningstagande i viktiga frågor – men också en del material producerat enbart för webben, t ex Samirs resa genom Sverige.

Ett av de mer uppmärksammade programmen - utöver basutbudet - som gjordes 2014, var en programserie där läkaren och psykoterapeuten Poul Perris intervjuade samtliga partiledare för riksdagspartierna. En annan nyhet i valet 2014 var satsningen på ”Din röst”. Ett försök att hitta väljarnas perspektiv på de viktigaste valfrågorna. Genom opinionsundersökningar hämtades väljarnas viktigaste frågor hem och nyhetsredaktionens specialreportrar fick uppdraget att belysa dessa frågor i reportage och nyhetsartiklar.

Förtroendetopp

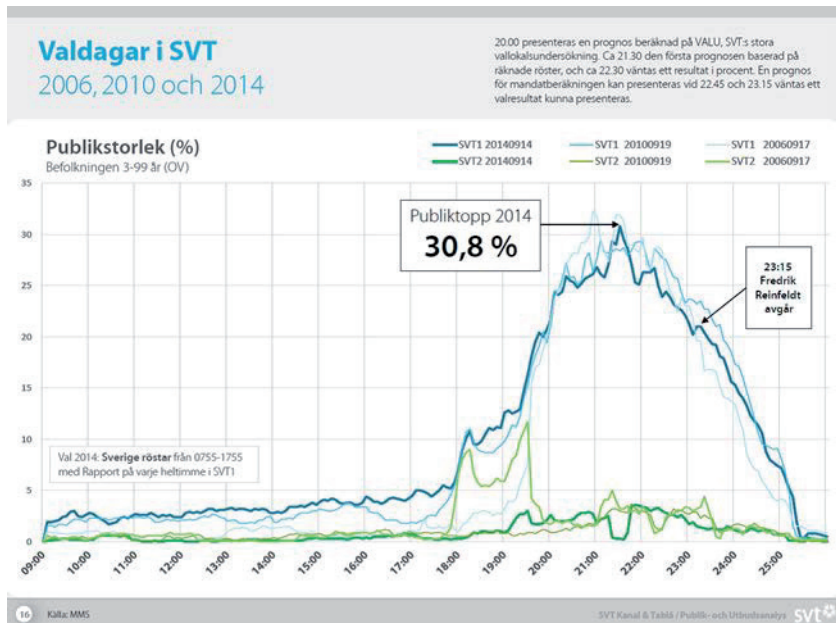
Förtroendet för SVT:s valutbud är också mycket högt. I en undersökning som Novus genomförde för SVT:s räkning i samband med valet ligger SVT i topp hos väljarna följt av Sveriges Radio. Men här finns ett undantag. Förtroendet för SVT bland SD:s väljare är betydligt lägre än i andra väljargrupper. Det kan vara en delförklaring till varför Valu i både EU-parlamentsvalet och i riksdagsvalet underskattade SD:s valframgång. SD-väljarnas bristande förtroende för SVT kan ha gjort att de valde bort att svara på vår Valuenkät.

Samma undersökning visar också att SVT är den kanal som flest svenskar (79 procent) använder för att informera sig om valet. Här kommer samtal med vänner och bekanta på andra plats. Även SVT:s internetsidor användes av väljarna för att informera sig om valet, 36 procent valde den vägen.

Det mest sedda valprogrammet under valrörelserna är förstås valvakorna. EU parlamentsvakan hade en genomsnittlig tittarandel på cirka tio procent och toppade strax efter 21.30 med dryga 1,2 miljoner tittare. Riksdagsvalets vaka hade en topp på nära tre miljoner tittare mellan 21.15 och 21.30. Det innebar i sin tur att nära 31 procent av svenska folket då följde vakan. I genomsnitt under kvällen låg tittandet på 1,9 miljoner eller 20,5 procent. Jämfört med valvakan 2010 är det en nedgång på knappa två procentenheter.

TV4:s valvaka vid riksdagsvalet sågs av i genomsnitt 470 000 personer eller 5,1 procent.

Figur 7.2 Valvaker i SVT

Kommentar: När Fredrik Reinfeldt meddelade sin avgång klockan 23:15 ökade intresset hos publiken.

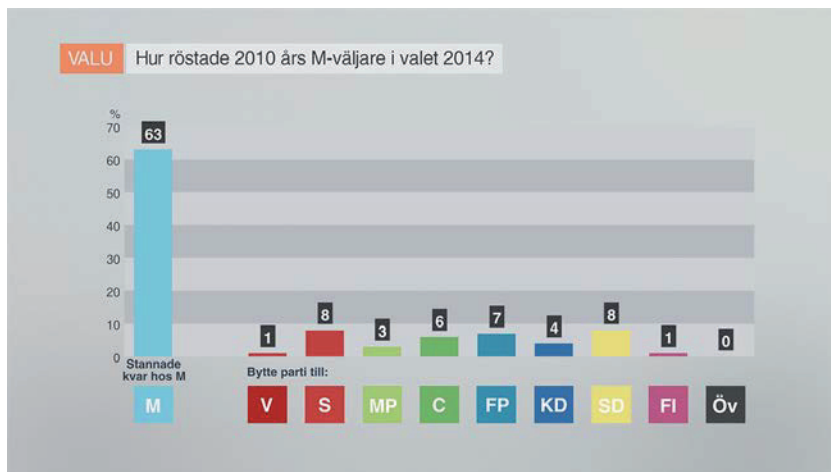
Den prognos SVT presenterar klockan 20 är förstås en av valvakornas många höjdpunkter.

- Samtidigt är prognosen bara en del av Valun. Minst lika viktigt är de analyser av valutgången som vi kan göra redan på valkvällen, säger Claes Elfsberg.

Valu – väljarnas röst

Under de många timmarnas väntan på ett valnattsresultat presenteras och kommenteras en rad resultat från dagens undersökning. Vid riksdagsvalvakan visades ett 20-tal grafikbilder med resultat från Valun, till exempel hur förstagångsväljarna röstade, skillnader mellan kvinnors och mäns partival och partiledarnas betydelse. Finessen med Valu är bland annat att den fångar de åsikter de röstande har på själva valdagen. Det är väljarna som talar i Valun – det är här vi kan berätta för tittarna varför väljarna röstade som de gjorde.

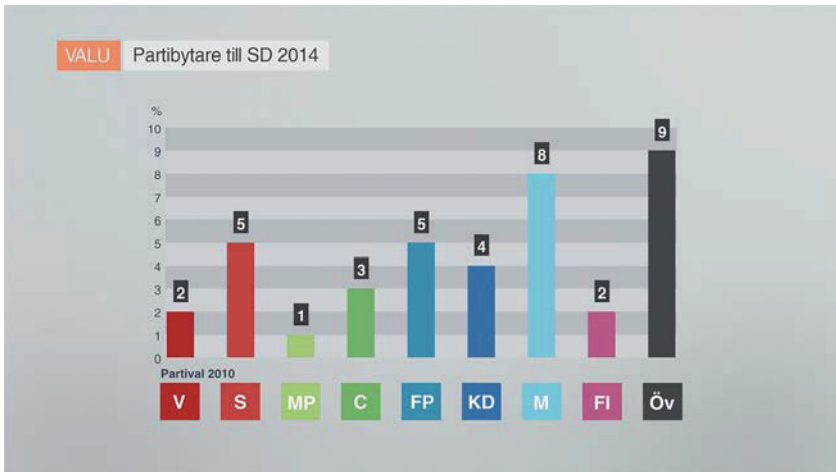
Figur 7.3 Hur röstade 2010 års M-väljare i valet 2014?

Kommentar: I valet 2010 fick Moderaterna rekordsiffror, i valet 2014 tappade partiet framförallt till SD och S, men också till FP.

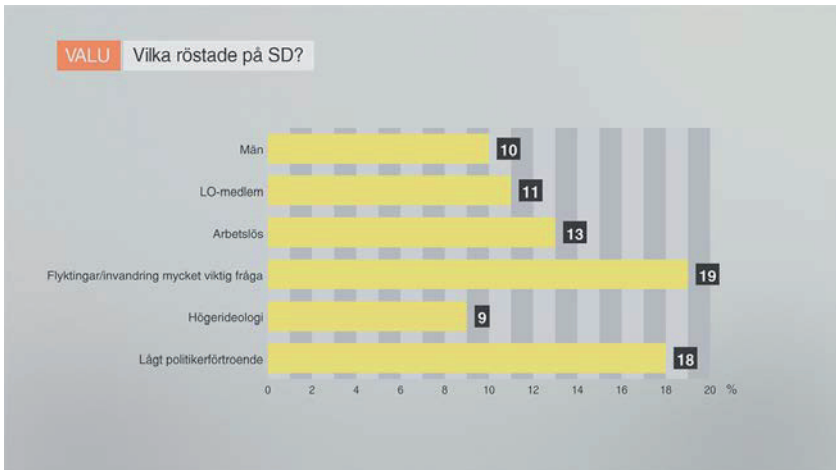
Det som tilldrog sig mest uppmärksamhet i samband med valen 2014 var SD:s stora framgångar i både EU-parlamentsvalet och riksdagsvalet. Med hjälp av Valun kunde vi redan på valkvällen ge

Figur 7.4 Partibytare till SD 2014

Kommentar. Var hämtade SD sina väljare 2014 – Valu gav svaret; de kom från ”övriga”, men också från M och S.

Figur 7.5 Vilka röstade på SD?

Kommentar. Utmärkande för SD väljare är att de främst är män och ser frågan om flyktingar/invandring som en mycket viktig fråga. De har också lågt förtroende för politiker.

en god bild av i vilka grupper och från vilka partier som SD hämtade sina väljare. Nästan lika stor uppmärksamhet fick Moderaternas stora tapp i riksdagsvalet och Valun svarade på frågan ”Hur röstade 2010 års moderatväljare”?

När det gäller analyserna har också SVT:s nya webbtjänst – SVT Pejll fyllt en viktig funktion. Genom olika typer av animationer har redaktionen kunnat åskådliggöra viktiga förändringar över tid inom valmanskåren. Redan ganska tidigt på valkvällen har dessa animationer legat framme och klickats flitigt. Dessa animationer med Valun som underlag erövrade en tid efter valet ett hedrande pris för sin användbarhet.

Valu i samhällsdebatten

Måndag, dagen efter valen, både för EU-parlamentsvalet och riksdagsvalet håller Valu presskonferens och presenterar resultaten mer i detalj. 2014 direktsändes båda presskonferenserna i SVT 2 inom ramen för SVT Forum. Presentationen följs noga av massmedier, partikanslier och debattörer, och resultaten får ofta stort genomslag i debatten. Fram till och med 5 maj 2015 hade riksdagsvalun citerats drygt 800 gånger av medier i Sverige. Motsvarande siffra för den Valu som genomfördes i samband med EU-parlamentsvalet var cirka 650.

Intresset för Valu har varit starkt ökande val för val. Efter valet 2006 citerades Valu vid ca 170 tillfällen, efter valet 2010 ca 900 gånger och efter valen 2014 totalt cirka 1450 gånger. Förutom de mer raka och redovisande nyhetsartiklarna om Valu är det främst på ledarplats och i kommentarer som Valu används.

Även i partiernas analysarbete används Valu flitigt. I de flesta av riksdagspartiernas eftervalsanalyser har Valu en viktig roll.

- Valu är förstås viktig men vi kompletterar också med egna undersökningar säger en av partiernas företrädare som lett sitt partis eftervalsanalys. Vi har också en känsla av att Valu till viss del ger ett storstadsperspektiv på de frågor som diskuterats i valrörelsen.

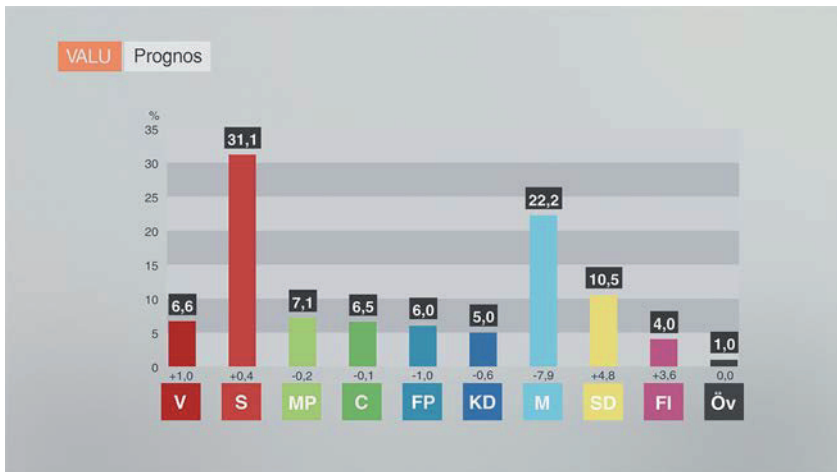
En annan värdeomätare på Valus betydelse i samhällsdebatten är de uttåg som görs av Valumaterialet från SND – Svensk Nationell

Datatjänst – dit Valumaterialet sänds kort tid efter valdagen. Där kan samhällsforskare ta del av Valus rådata och göra egna analyser. Efter 2010 års val gjordes 123 uttag och efter valen 2014 har det hittills gjorts 60 antal uttag fram till slutet av maj 2015.

På de följande sidorna redovisar vi ytterligare några av de bilder som visades upp under SVT:s valvaka vid riksdagsvalet 2014, bland annat partiledarnas betydelse för partivalet, skillnaderna mellan kvinnors och mäns partival och hur SD-väljarna placerar sig på vänster-högerskalan.

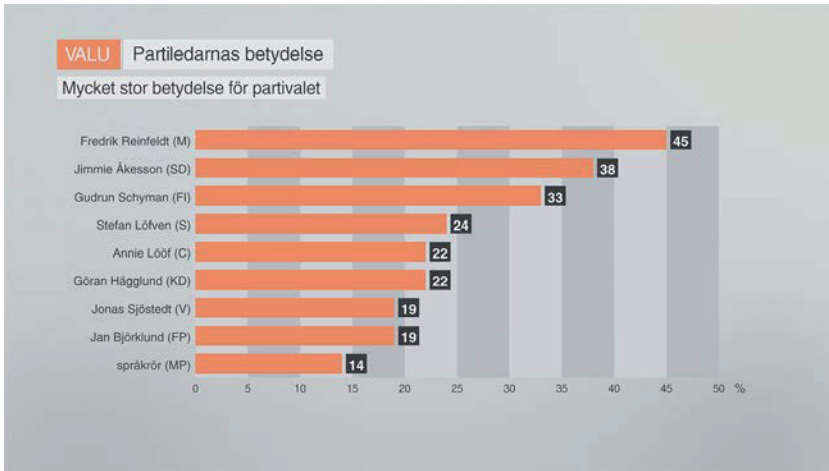
Spännande Valu-bilder från valvakan vid riksdagsvalet 2014

Figur 7.6 Valu-prognos

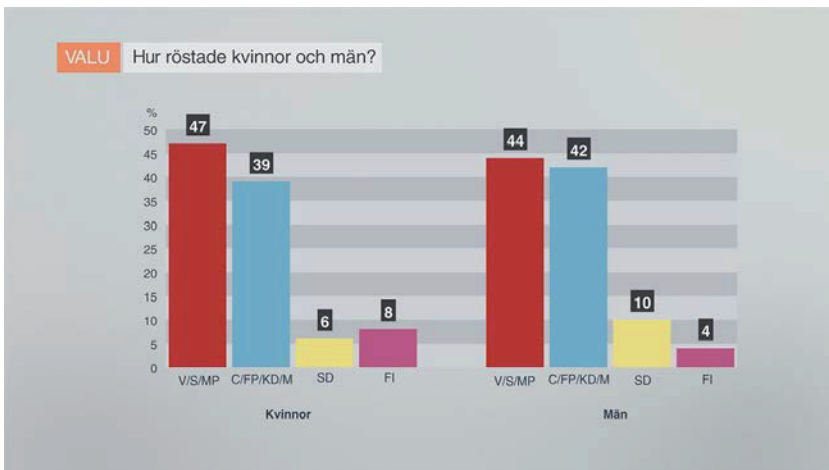
Kommentar: Redan vid prognosen klockan 20 stod det klart att SD skulle bli riksdagens tredje största parti, och under kvällen växte SD:s siffror ytterligare. FI pekades i prognosen ut som ett möjligt riksdagsparti, men siffran sjönk sedan något och blev utan representation i riksdagen. Moderaterna var valets stora förlorare i jämförelse med riksdagsvalet 2010. Kd klarade riksdagsspärren med någorlunda god marginal.

Figur 7.7 Partiledarnas betydelse

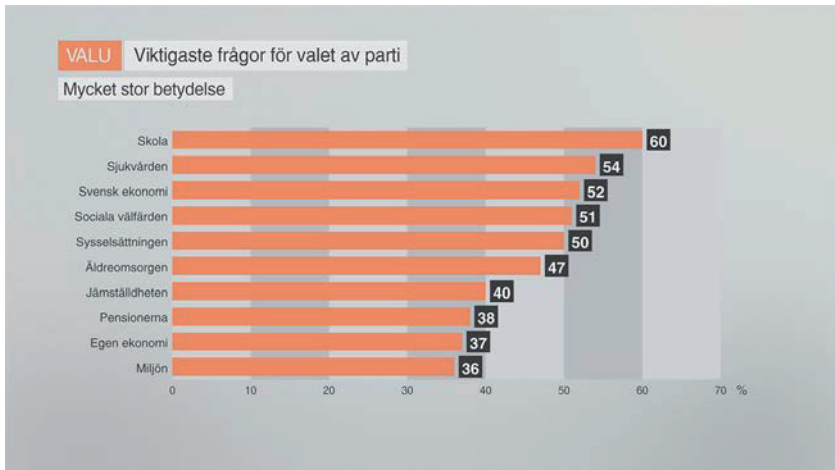
Kommentar: På frågan om vilka partiledare som hade mycket stor betydelse för partivalet låg Fredrik Reinfeldt i topp följt av Jimmy Åkesson och Gudrun Schyman

Figur 7.8 Hur röstade kvinnor och män?

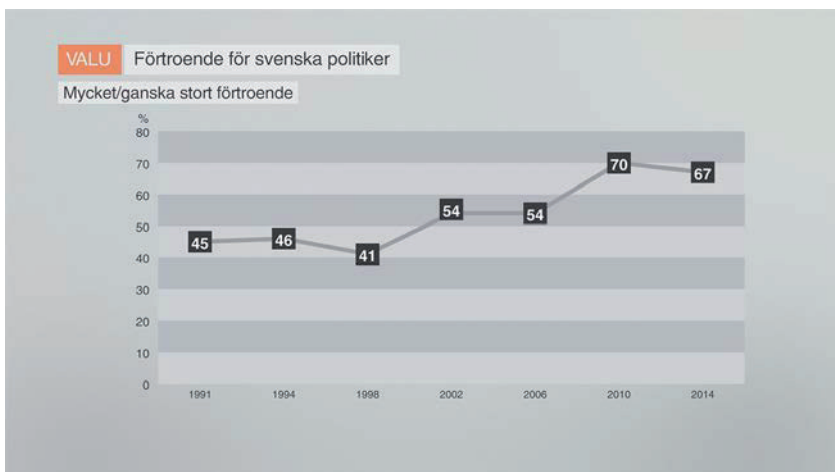
Kommentar: Allianspartierna och SD var större bland manliga väljare medan de Rödgröna och FI var störst bland kvinnliga.

Figur 7.9 Viktiga frågor för val av parti

Kommentar: 2014 års riksdagsval har ibland kallats ”Pisavalet”. Och den bilden bekräftas av att skolan toppar listan över vilka frågor som bland väljarna har haft mycket stor betydelse för val av parti.

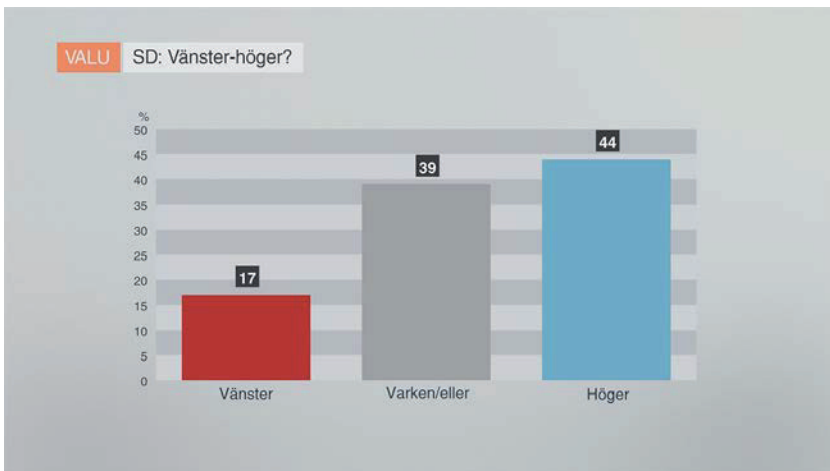
Figur 7.10 Politikerförtroende

Kommentar: Förtroendet för svenska politiker är fortsatt högt även om den uppåtgående trenden bröts i 2014 års riksdagsval.

Figur 7.11 Tidpunkt för beslut

Kommentar: Trenden med sent partival och allt viktigare valrörelser håller i sig. Dryga tredjedelen av väljarna hade inte bestämt sitt partival i 2014 års riksdagsval när sista veckan i valrörelsen inleddes.

Figur 7.12 SD väljares egen placering på vänster-högerskalan?

Kommentar: När det gäller SD:s väljare var det endast 17 procent som placerade sig till vänster. Resten i mitten eller flest till höger.

Appendix

**Frågeblanketter
1991 – 2014**

Riksdagsvalet 1991

Pa Sveriges Television vill vi att valvaknen i TV ska återseglja väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Din svar på detta papper. Skriv inte Diit namn eftersom Du skall vara anonym för oss. Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga. Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvalva i TV!

Fråga 1: Är Du kvinna eller man? Kvinnu ☐ 1 Man ☐ 2	Fråga 5: När bestämde Du Dig för äkrets riksdagsval? Idag ☐ 1 Under senaste veckan ☐ 2 Tidigare under valet ☐ 3 Visste sedan länge hur jag skulle rösta ☐ 4 Ej röstberättigad i riksdagsvalet ☐ 5	Fråga 9: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till? Tjänsteman ☐ 1 Tjänsteman med arbetsledande funktion ☐ 2 Tjänsteman i företagsledande funktion ☐ 3 Arbete ☐ 4 Arbete med arbetsledande funktion ☐ 5 Egenanställd arbetare ☐ 6	Fråga 13: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i statskyrkan eller någon frikyrka eller annan kyrka eller samfund eller lysna på radio- eller TV-gudstjänst eller sjukhusandakt? Minst en gång i månaden ☐ 1 Några gånger om året ☐ 2 Mera sällan ☐ 3 Aldrig ☐ 4
Fråga 2: Vilket år är Du född? År: - - - -	Fråga 6: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv? Klart till vänster ☐ 1 Något till vänster ☐ 2 Varken till vänster eller höger ☐ 3 Något till höger ☐ 4 Klart till höger ☐ 5	Fråga 10: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat (jämför Stalig Kommunal (även landsingskommunal) Privat Aldrig yrkesarbetat	Fråga 14-27: Hur viktiga var följande skäl för Diit val av riksdagsparti i årets val? Sär att bryss ☐ 1 Mycket viktigt ☐ 2 viktigt ☐ 3 skäl ☐ 4 Aldrig ☐ 5
Fråga 3: Vilket parti har Du röstat på idag i... Sär att kryss i riks-kommun-dags-fullmäktige valdet? valdet?	Fråga 7: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker? Mycket stort ☐ 1 Ganska stort ☐ 2 Ganska litet ☐ 3 Mycket litet ☐ 4	Fråga 11: Är Du medlem i någon fack-förening? Ja, LO-förbund ☐ 1 Ja, TCO-förbund ☐ 2 Ja, SACO-förbund ☐ 3 Nej ☐ 4	Fråga 15: Att partiet har en bra politisk ideologi ☐ 1 Att partiet har en bra partiledare ☐ 2 Partiets politik när det gäller: ☐ 3 16. Skatter ☐ 1 17. Miljö ☐ 2 18. Sysselsättning ☐ 3 19. Svensk ekonomi ☐ 4 20. Pensioner ☐ 1 21. Lag och ordning ☐ 2 22. Flyktningar ☐ 3 23. EG ☐ 1 24. Svensk utrikes- och säkerhetspolitik ☐ 2 25. Matpriser ☐ 3 26. Barnomsorg ☐ 4 27. Sjukvård ☐ 5
Fråga 4: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1988? Moderaterna ☐ 1 Centerpartiet ☐ 2 Folkpartiet ☐ 3 Socialdemokraterna ☐ 4 Vänsterpartiet ☐ 5 Miljöpartiet ☐ 6 Kds ☐ 7 Ny demokrati ☐ 8 Annat parti ☐ 9 Blankt ☐ 10 Röstade ej ☐ 11 Ej röstberättigad ☐ 12	Fråga 8: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu? Förvärsarbete ☐ 1 Har beredskapsarbete ☐ 2 Genomgår arbetsmarknadsutbildning ☐ 3 Arbetslös ☐ 4 Ålderspensionär ☐ 5 Föräldrapensionär ☐ 6 Hemarbete ☐ 7 Student ☐ 8	Fråga 12: Om de borgerliga partierna ska bilda regering, vem bör då bli statsminister? Carl Bildt ☐ 1 Olof Johansson ☐ 2 Ian Swenson ☐ 3 Ian Wachmeister ☐ 4 Bengt Westerberg ☐ 5	Tack för Din medverkan! V.g. lägg detta papper i den förseglade SVT-boksen!

Sid 1

På Sveriges Television vill vi att vaktanen i TV ska återseglta väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn efter som Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarar.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV!

Riksdagsvalet 1994

Fråga 1: Är Du kvinna eller man?
Kvinnor 1 Man 2

Fråga 2: Vilket år är Du född?

År

Fråga 3-4: Vilket parti har Du röstat på idag i ...

(3) Sätt ett kryss i riks-
dags-
valdet?
varadera spalten!
kommun-
fullmäktige-
valet?

Moderaterna 1 1
Centerpartiet 2 2
Folkpartiet 3 3
Kds 4 4
Socialdemokraterna .. 5 5
Vänsterpartiet 6 6
Ny Demokrati 7 7
Miljöpartiet 8 8
Annat parti 91 91
Blankt 92 92
Röstade ej 93 93
Ej röstberättigad 94 94

Fråga 5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4
Ej röstberättigad i riksdagsvalet... 5

Fråga 6: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1991?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kds 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Ny Demokrati 7
Miljöpartiet 8
Annat parti 91
Blankt 92
Röstade ej 1991 93
Ej röstberättigad 1991 94

Fråga 7: Hur tänker Du rösta i folkomröstningen om ett svenskt EU-medlemskap i november?

A. Jag tänker rösta ja 1
B. Jag tänker rösta nej 2
C. Jag tänker rösta blankt 3
D. Jag har inte bestämt mig 4
E. Jag tänker inte rösta i folkomröstningen 5
F. Jag är inte röstberättigad i folkomröstningen 6

Fråga 8: Om Du skulle rösta, vilket alternativ lutar Du närmast åt?
(besvaras av Dig som svarar D eller E på fråga 7)

Ja 1
Nej 2
Blankt 3

Fråga 9-10: Hur viktiga var följande skäl för Ditt val av riksdagsparti i årets val?

<i>Mycket viktigt</i>	<i>Ganska viktigt</i>	<i>Inte alls viktigt</i>
<i>skäl</i>	<i>skäl</i>	<i>skäl</i>

(9) Att partiet har en bra politisk ideologi 1 2 3
bra partiledare 1 2 3

(10) Att partiet har en bra politisk ideologi 1 2 3
bra partiledare 1 2 3

Fråga 11: Hur viktiga var följande frågor för Ditt val av parti i årets riksdagsval? Kryssa för de tre frågor som var viktigast för Dig.

Skatterna 1
Miljön 2
Sysselsättningen 3
Svenska ekonomin 4
Pensionerna 5
Europeiska Unionen (EU) 6
Lag och ordning 7
Flyktning- och invandrarpolitiken 8
Svensk utrikes- och säkerhetspolitik 91
Barnomsorgen 92
Sjukvården 93
Jämställdheten mellan män och kvinnor 94
Skol- och utbildningsfrågorna 95
Budgetunderskottet och statsskulden 96
Sociala tryggheten 97

Fortsätt på nästa sida →

Sid 2

Fråga 12: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger ... 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

Fråga 13: Allmänt sett, hur stort för-troende har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

Fråga 14: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förvärsarbetande 1
 Har beredskapsarbete/
 ALU/ungdomspraktik 2
 Genomgår arbets-
 marknadsutbildning 3
 Arbetslös 4
 Ålderspensionär 5
 Förtidspensionär 6
 Hemarbetande 7
 Studerande 8

Fråga 15: Vilken av de här yrkes-grupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med
 arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med
 företagsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med
 arbetsledande funktion 5
 Egenanställd arbetare 6
 Jordbrukare: ingen anställd 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda 8
 Företagare: ingen anställd 91
 Företagare: 1-9 anställda 92
 Företagare: 10 eller fler anställda .. 93
 Aldrig yrkesarbetat 94

Fråga 16: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal
 (även landstingskommunal) . 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

Fråga 17: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

Fråga 18-25: Vilket sammanfattande betyg skulle Du vilja ge de olika partiernas politik?

Sätt ett kryss för varje parti!

	Mycket bra	Bra	God-känd	Dålig	Mycket dålig
(18) Moderaterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(19) Centerpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(20) Folkpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(21) Kds	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(22) Socialdemokraterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(23) Vänsterpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(24) Ny Demokrati	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(25) Miljöpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Plats för dina eventuella kommentarer till denna enkät:

Tack för Din medverkan!

V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!

Välkommen att se Sveriges Televisions valvaka. Där redovisar vi resultat och analyser som bygger på denna undersökning!

Folkomröstningen 1994

Fråga 1: Är Du kvinna eller man?
Kvinnan 1 Man 2

Fråga 2: Vilket år är Du född?

År 19

Fråga 3: Vilket alternativ röstade Du på i folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU?

Jag röstade ja 1
Jag röstade nej 2
Jag röstade blankt 3

Fråga 4: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i folkomröstningen?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under folkomröstningskampanjen (efter riksdagsvalet 18 september) 3
Tidigare under 1994 4
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 5

Fråga 5: Tror Du att Ja-sidan eller Nej-sidan kommer att få flest röster i dagens folkomröstning?

Ja-sidan får flest röster 1
Nej-sidan får flest röster 2

Fråga 6: Tycker Du att folkomröstningen på det hela taget genomfördes på ett rättvis sätt eller gynnade något av alternativen?

Folkomröstningen genomfördes på ett rättvis sätt 1
Ja-sidan gynnades 2
Nej-sidan gynnades 3

Fråga 7-20: Vilken betydelse har följande frågor för hur Du röstade idag om ett svenskt EU-medlemskap?

	Mycket stor	Ganska stor	Varken stor eller liten	Ganska liten	Mycket liten
7: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
8: Ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
9: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
10: Jordbruket	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
11: Sociala tryggheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
12: Jämsställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
13: Den nationella säkerheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
14: Möjligheten att påverka utvecklingen i EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
15: Den nationella självständigheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
16: Kvaliteten på maten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
17: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
18: Demokratatin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
19: Offentlighetsprincipen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Fråga 21: Hur har Din inställning till ett svenskt EU-medlemskap förändrats under folkomröstningskampanjen (efter valet den 18 september)?

Hela tiden varit positiv till ett svenskt EU-medlemskap 1
Hela tiden varit negativ till ett svenskt EU-medlemskap 2
Hela tiden varit osäker om Sverige bör bli medlem i EU 3

Varit EU-negativ - men blivit EU-positiv 4
Varit osäker - men blivit EU-positiv 5

Varit EU-positiv - men blivit EU-negativ 6
Varit osäker - men blivit EU-negativ 7

Varit EU-positiv - men blivit osäker 8
Varit EU-negativ - men blivit osäker 9

Fortsätt
på nästa
sida

VALU-94 EU

Sid 1

På Sveriges Television vill vi att valvakorna i TV ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarar.

Om någon fråga är svår att svara på hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvakna i TV!

VALN-94EU

Sid 2

Fråga 22: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

- Mycket positivt 1
Ganska positivt 2
Varken positivt eller negativt 3
Ganska negativt 4
Mycket negativt 5

Fråga 23: Hur stort förtroende har Du för beslutsprocesserna i EU?

- Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

Fråga 24: Vad tycker Du om folkomröstningar i framtiden?

- Vi borde ha fler folkomröstningar i olika frågor 1
Vi skall vara sparsamma med folkomröstningar 2
Vi skall inte ha några alls utan överlåta åt riksdagen att fatta beslut utan folkomröstningar 3

Fråga 25: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger ... 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

Fråga 29: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förvärvsarbetande 1
Har beredskapsarbete/ALU/ungdomspraktik 2
Genomgår arbetsmarknadsutbildning 3
Arbetslös 4
Ålderspensionär 5
Förtidspensionär 6
Hemarbete 7
Studande 8

Fråga 30: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 11
Tjänsteman med arbetsledande funktion 12
Tjänsteman med företagsledande funktion 13
Arbetare 14
Arbetare med arbetsledande funktion 15
Egenanställd arbetare 16

- Jordbrukare: ingen anställd 17
Jordbrukare: en eller flera anställda 18
Företagare: ingen anställd 19
Företagare: 1-9 anställda 20
Företagare: 10 eller fler anställda 21
Aldrig yrkesarbetat 22

Fråga 31: Arbetar/arbete Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
Kommunal (även landstingskommunal) 2
Privat 3
Aldrig yrkesarbetat 4

Fråga 32: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i svenska kyrkan eller någon frikyrka eller annan kyrka eller samfund eller lyssna på radio- eller TV-gudstjänst eller sjukhusandakt?

- Minst en gång i månaden 1
Några gånger om året 2
Mera sällan 3
Aldrig 4

Fråga 33: Vilken sida tror Du kommer att få flest röster i den norska folkomröstningen om två veckor?

- Ja-sidan får flest röster 1
Nej-sidan får flest röster 2

**Tack för Din medverkan!
V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!**

I valburen i Kanal 1 och TV2 kommer vi att redovisa resultat från denna undersökning!

Europaparlamentsvalet 1995

Sid 1

1: Är Du kvinna eller man?

Kvinnan 1
Man 2

2: Vilket år är Du född?

År 19 _____

3: Vilket parti röstade Du på idag?

 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kds 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Annat parti 8
 Blankt 9

4: Vilken typ av valsedel röstade Du på?

 På en valsedel med en EU-positiv kandidat överst 1
 På en valsedel med en EU-negativ/ EU-kritisk kandidat överst 2
 På en valsedel utan kandidatnamn 3
 Vet inte 4

5: Unnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

 Ja 1
 Nej 2

6: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i EU-parlamentsvalet?

 Under senaste veckan 1
 Tidigare under valrörelsen 2
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 3
 Ingen bestämd åsikt i frågan 4

På Sveriges Television vill vi att valvakor i TV ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV!

7: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1994?

 Moderaterna 01
 Centerpartiet 02
 Folkpartiet 03
 Kds 04
 Socialdemokraterna 05
 Vänsterpartiet 06
 Miljöpartiet 07
 Annat parti 08
 Blankt 09
 Röstade ej 10
 Ej röstberättigad 1994 11

8: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?

 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kds 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Annat parti 8

9: Vilket alternativ röstade Du på i folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU?

 Jag röstade ja 1
 Jag röstade nej 2
 Jag röstade blankt 3
 Jag röstade inte 4
 Jag var inte röstberättigad 5

10: Är Du idag i huvudsak för eller emot det svenska medlemskapet i EU?

 I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU 1
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

11: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

 Mycket positivt 1
 Ganska positivt 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativt 4
 Mycket negativt 5

12: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU?

 Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

13: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

 Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

14: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

 Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

15: Är Du medlem i någon fackförening?

 Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

V.g.
fortsätt
på nästa
sida

Sid 2

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förärvsarbete..... 1
 Har beredskapsarbete/ALU/ungdomspraktik ... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning 3
 Arbetslös 4
 Ålderspensionär 5
 Förtidspensionär 6
 Hemarbete..... 7
 Studerande 8

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 01
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 02
 Tjänsteman med företagsledande funktion 03
 Arbetare 04
 Arbetare med arbetsledande funktion 05
 Egenanställd arbetare 06

- Jordbrukare: ingen anställd 07
 Jordbrukare: en eller flera anställda 08
 Företagare: ingen anställd 09
 Företagare: 1-9 anställda 10
 Företagare: 10 eller fler anställda 11
 Aldrig yrkesarbetat 12

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

Vilken betydelse har följande skäl för hur Du röstade idag i EU-parlamentsvalet?

- 19: Partiernas politik i EU-frågor
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 20: Partiernas insatser i svensk politik
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 21: Gammal vana/lojalitet med mitt parti
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 22: Kandidaterna på valsedlarna
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5

Och vilken betydelse har följande frågor för hur Du röstade idag?

- 23: Miljön
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 24: Ekonomin
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 25: Sysselsättningen
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 26: Jordbruket
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 27: Freden i Europa
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 28: Den nationella självständigheten
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 29: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 30: Demokratin
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 31: Valutifrågan
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5
- 32: Försvarsfrågan
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 Varken stor eller liten 4
 liten 5

Vad är Din åsikt om följande förslag som förekommit i debatten om EU?

- 33: Införa en gemensam EU-valuta
 Mycket bra 1
 bra 2
 Ganska bra 3
 Varken bra eller dåligt 4
 försäslag 5
- 34: Fortast möjligt uppta länder som Polen, Tjeckien och Ungern som medlemmar i EU
 Mycket bra 1
 bra 2
 Ganska bra 3
 Varken bra eller dåligt 4
 försäslag 5
- 35: Sverige skall delta fullt ut i EU:s försvarssamarbete
 Mycket bra 1
 bra 2
 Ganska bra 3
 Varken bra eller dåligt 4
 försäslag 5

Thank för Din medverkan!

V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!

I valvakan på söndag kväll med början kl 20.00 i Kanal 1 kommer vi att redovisa resultat från denna undersökning!

Riksdagsvalet 1998

Sid 1

Sveriges Television och Sveriges Radio vill att valbalken ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valbalk i TV och radio söndag kväll kl 20.00!

1: Är Du kvinna eller man?

Kvinn 1
Man 2

2: Vilket år är Du född?

År 1 | 9 | | | | | | | | |

3-4: Vilket parti har Du röstat på idag i...

Sätt ett kryss i <i>valderna spalten!</i>	(3)	(4)
	riks-	kommun-
	days-	fullmäktige-
	valet?	valet?
Moderaterna	☐ 1	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7	☐ 7
Annat parti	☐ 8	☐ 8
Blankt	☐ 91	☐ 91
Röstade ej	☐ 92	☐ 92
Ej röstberättigad	☐ 93	☐ 93

5-6: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

(5) I riksdagsvalet? Ja 1 Nej 2
(6) I kommunfullmäktigevalet? Ja 1 Nej 2

7: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4
Ej röstberättigad i riksdagsvalet 5

8: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1994?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Blankt 91
Röstade ej 1994 92
Ej röstberättigad 1994 93

9: Om det blir en folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU (gemensam valuta inom Europeiska Unionen), hur skulle Du rösta? Skulle rösta ja till ett svenskt medlemskap i EMU 1

Skulle rösta nej till ett svenskt medlemskap i EMU 2
Vet inte/Har ingen åsikt 3

10: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

11: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

12: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka?

Minst en gång i månaden 1
Några gånger om året 2
Mera sällan 3
Aldrig 4

13: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund 1
Ja, TCO-förbund 2
Ja, SACO-förbund 3
Nej 4

Fortsätt
på nästa
sida

Sid 2

14: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förärvsarbete 1
 Arbeta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi 3
 Genomgår utbildning med stöd av Kunskapslyftet 4
 Arbetslös 5
 Ålderspensionär 6
 Förtidspensionär 7
 Hemarbete 8
 Studerande 91

15: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Egensköld 6
 Jordbrukare: ingen anställd 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda 8
 Förtägnare: ingen anställd 91
 Förtägnare: 1-9 anställda 92
 Förtägnare: 10 eller fler anställda 93
 Aldrig yrkesarbetat 94

16: Arbetar/arbetade Du i stadlig, kommunal eller privat tjänst?

- Stadlig 1
 Kommunal 2
 Lärdsingskommunal 3
 Privat 4
 Aldrig yrkesarbetat 5

17: Vilken betydelse hade partiledaren för ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Mycket stor 5 Ganska stor 4 Varken stor eller liten 3 Ganska liten 2 Mycket liten 1

18-32: Och vilken betydelse hade följande frågor för ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
(18) Skatteerna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(19) Miljön	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(20) Sysselsättningen	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(21) Svenska ekonomin	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(22) Pensionerna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(23) Lag och ordning	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(24) Flyktingar/Invandring	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(25) EU/EMU	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(26) Sjukvården	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(27) Jämställdhet mellan kvinnor och män	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(28) Skola och utbildning	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(29) Företagens villkor	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(30) Energi och kärnkraft	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(31) Äldreomsorgen	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(32) Barnomsorgen	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1

33-39: Vilket sammanfattande betyg skulle Du vilja ge de olika

partiernas politik? Sätt ett kryss för varje parti!

	Mycket bra	Ganska bra	Ganska dålig	Mycket dålig
(33) Moderaterna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2
(34) Centerpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2
(35) Folkpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2
(36) Kristdemokraterna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2
(37) Socialdemokraterna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2
(38) Vänsterpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2
(39) Miljöpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2

40: Tycker Du att en så kallad sanningsskommission ska utreda IB-affären?

Ja... 1 Nej... 2 Vet inte/ingen åsikt... 3

Tack för Din
medverkan!

Vg. lägg detta
papper i den
försedlade boxen!

Sid 1

På Sveriges Television vill vi att valvakant i TV ska åter spegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV!

1: Är Du kvinna eller man?
Kvinn... 1 Man... 2

2: Vilket år är Du född?

År 1 | 9 | | | | |

3: Vilket parti röstade Du på idag?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Blankt 81
Blankt 82

4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?
Ja... 1 Nej... 2

5: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i EU-parlamentsvalet?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta. 4

6: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1998?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Blankt 81
Röstade ej 82
Ej röstberättigad 1998 84

Europaparlamentsvalet 1999

7: Vilket parti röstade Du på i EU-parlamentsvalet 1999?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Blankt 81
Röstade ej 82
Ej röstberättigad 1999 84
Minns ej säkert om/hur jag röstade 85

8: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8

9: Om det blir en folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU (gemensamt valuta inom Europeiska Unionen), hur skulle Du rösta?

Ja till svenskt medlemskap i EMU 1
Nej till svenskt medlemskap i EMU 2
Vet inte/Har ingen åsikt 3

10: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

Mycket positivt 1
Ganska positivt 2
Varken positivt eller negativt 3
Ganska negativt 4
Mycket negativt 5

11: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU? Sverige skall gå ut ur EU 1
Sverige skall förbli medlem i EU 2
Ingen bestämd åsikt i frågan 3

12: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

13: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

14: Hur stort förtroende har Du för beslutsprocesserna i EU?

Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

15: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka?

Minst en gång i månaden 1
Några gånger om året 2
Mera sällan 3
Aldrig 4

16: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund 1
Ja, TCO-förbund 2
Ja, SACO-förbund 3
Nej 4

V.g.
fortsätt
på nästa
sida

Sid 2

- 17: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?
 Förvärsarbete..... 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi..... 3
 Genomgår utbildning med stöd av Kungskapslyftet .. 4
 Arbetslös..... 5
 Ålderspensionär..... 6
 Förtidspensionär..... 7
 Hemarbetande..... 81
 Studerande..... 82
- 18: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?
 Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion..... 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Egenanställd arbetare..... 6
 Jordbrukare: ingen anställd..... 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 81
 Förtagare: ingen anställd..... 82
 Förtagare: 1-9 anställda..... 83
 Förtagare: 10 eller fler anställda..... 84
 Aldrig yrkesarbetat..... 85
- 19: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?
 Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

- 20: Partiernas politik i EU-frågor..... 1 2 3
 21: Partiernas insatser i svensk politik..... 1 2 3
 22: Gamml vana/lojalitet med mitt parti..... 1 2 3
 23: Kandidaterna på valsedlarna..... 1 2 3

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

- 24: Miljön..... 1 2 3
 25: Ekonomin..... 1 2 3
 26: Sysselsättningen..... 1 2 3
 27: Jordbruket..... 1 2 3
 28: Freden i Europa..... 1 2 3
 29: Den nationella självständigheten..... 1 2 3
 30: Ekonomiska och monetära unionen (EMU)..... 1 2 3
 31: Flyktningar/invandring..... 1 2 3
 32: Utvidgning av EU med nya medlemsländer..... 1 2 3
 33: Förtagens villkor..... 1 2 3
 34: Jämställdhet mellan kvinnor och män..... 1 2 3
 35: Förtagsfrågan i EU..... 1 2 3
 36: Demokratier i EU..... 1 2 3
 37: Social välfärd..... 1 2 3

38: På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar i Sverige?

Mycket nöjd..... 1 Ganska nöjd..... 2 Inte särskilt nöjd..... 3 Inte alls nöjd..... 4

39: På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar i den Europeiska Unionen?

Mycket nöjd..... 1 Ganska nöjd..... 2 Inte särskilt nöjd..... 3 Inte alls nöjd..... 4

Tack för Din medverkan!
V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!

I valvakan söndag 13 juni i SPTV visar vi resultat från denna undersökning

SVERIGES TELEVISION

Riksdagsvalet 2002

SVT

Vi på Sveriges Television vill att valvakan i TV ska spegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!

Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

SIDAN 1

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i ...
Sätt ett kryss för vardera valet

1: riksdagsvalet	2: kommunvalet
Moderaterna ☐ 1	☐ 1
Centerpartiet ☐ 2	☐ 2
Folkpartiet ☐ 3	☐ 3
Kristdemokraterna ☐ 4	☐ 4
Socialdemokraterna ☐ 5	☐ 5
Vänsterpartiet ☐ 6	☐ 6
Miljöpartiet ☐ 7	☐ 7
Annat parti ☐ 81	☐ 81
Blänt ☐ 82	☐ 82
Röstade ej ☐ 83	☐ 83
Ej röstberättigad ☐ 84	☐ 84

3-4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...

3: ...riksdagsvalet? Ja... ☐ 1 Nej... ☐ 2
4: ...kommunvalet? Ja... ☐ 1 Nej... ☐ 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag ☐ 1
Under senaste veckan ☐ 2
Tidigare under valrörelsen ☐ 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta ☐ 4

6: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

Kryssa för ett eller flera partier!

Moderaterna ☐ 1
Centerpartiet ☐ 2
Folkpartiet ☐ 3
Kristdemokraterna ☐ 4
Socialdemokraterna ☐ 5
Vänsterpartiet ☐ 6
Miljöpartiet ☐ 7
Ingen bestämd åsikt ☐ 81

7: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 1998?

Moderaterna ☐ 1
Centerpartiet ☐ 2
Folkpartiet ☐ 3
Kristdemokraterna ☐ 4
Socialdemokraterna ☐ 5
Vänsterpartiet ☐ 6
Miljöpartiet ☐ 7
Annat parti ☐ 81
Blänt ☐ 82
Röstade ej ☐ 83
Ej röstberättigad 1998 ☐ 84

8: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU ☐ 1
Sverige skall förbli medlem i EU ☐ 2
Ingen bestämd åsikt i frågan ☐ 3

9: Om det blir en folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU, hur skulle Du rösta?

Ja till svenskt medlemskap i EMU ☐ 1
Nej till svenskt medlemskap i EMU ☐ 2
Vet inte/Har ingen åsikt ☐ 3

10: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster ☐ 1
Något till vänster ☐ 2
Varken till vänster eller höger ☐ 3
Något till höger ☐ 4
Klart till höger ☐ 5

11: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort ☐ 1
Ganska stort ☐ 2
Ganska litet ☐ 3
Mycket lite ☐ 4

12: Är Du kvinna eller man?

Kvinna ☐ 1
Man ☐ 2

13: Vilket år är Du född?

1	9		
---	---	--	--

14: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller kyrka/religiöst samfund?

Minst en gång i månaden ☐ 1
Några gånger om året ☐ 2
Mera sällan ☐ 3
Aldrig ☐ 4

15: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund ☐ 1
Ja, TCO-förbund ☐ 2
Ja, SACO-förbund ☐ 3
Nej ☐ 4

Fortsett på
nästa sida

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärsarbetande..... 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi..... 3
 Arbetslös..... 4
 Ålderspensionär..... 5
 Förtidspensionär..... 6
 Hemarbete..... 7
 Studerande..... 81

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion..... 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Egenanställd arbetare..... 6
 Jordbrukare: ingen anställd..... 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 81
 Företagare: ingen anställd..... 82
 Företagare: 1-9 anställda..... 83
 Företagare: 10 eller fler anställda..... 84
 Aldrig yrkesarbetat..... 85

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

SIDAN 2

19: Vilken betydelse har partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Mycket stor 1 Ganska stor 2 Varken stor eller liten 3 Ganska liten 4 Mycket liten 5

20-34: Vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

	Mycket stor	Ganska stor	Varken stor eller liten	Ganska liten	Mycket liten
20: Skatterna.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
21: Miljön.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Sysselsättningen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Svenska ekonomin.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Svensk utrikes- och säkerhetspolitik.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Lag och ordning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Flyktningar/Invandring.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: EU/EMU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Sjukvården.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Skola och utbildning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Företagens villkor.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Energi och kärnkraft.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Äldreomsorgen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Barnomsorgen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

35-37: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- Sätt ett kryss i varje kolumn!*
	Du själv	Din far	Din mor
35: Ren landsbygd i Sverige.....	☐ 1	☐ 1	☐ 1
36: Mindre tätort i Sverige.....	☐ 2	☐ 2	☐ 2
37: Stad eller större tätort i Sverige.....	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg eller Malmö.....	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden.....	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa.....	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa.....	☐ 7	☐ 7	☐ 7

Tack

**för Din medverkan!
 Vänligen lägg detta papper
 i den försäglade boxen!**

Resultat från undersökningen visas i
 valvakans i Sveriges Television
 söndagen den 15 september!

svt

Folkomröstning 2003

SVT

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!
Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

SIDAN 1

1: Hur röstade Du idag i folkomröstningen om Sverige skall införa euro som valuta?

Sätt kryss
Jag röstade ja 1
Jag röstade nej 2
i rätt
ruta!
Jag röstade blankt 3

2: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i folkomröstningen?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under folkomröstning-
kampanjen (sedan 1 augusti) 3
Tidigare under 2003 4
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 5

3: Tror Du att Ja- eller Nej-sidan kommer att få flest röster i folkomröstningen?

Ja-sidan får flest röster 1
Nej-sidan får flest röster 2

4: Finns det någon förespråkare för ja-sidan eller nej-sidan som hade betydelse för hur Du röstade idag?

1 Ja, hans/hennes namn är:

2 Nej, ingen speciell förespråkare hade betydelse för hur jag röstade.

5: Tycker Du att folkomröstningen på det hela taget genomfördes på ett rättvist sätt eller gynnades något av alternativen?

Folkomröstningen genomfördes på ett rättvist sätt 1
Ja-sidan gynnades 2
Nej-sidan gynnades 3

6: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU 1
Sverige skall förbli medlem i EU 2
Ingen bestämd åsikt i frågan 3

7: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

Mycket positivt 1
Ganska positivt 2
Varken positivt eller negativt 3
Ganska negativt 4
Mycket negativt 5

8: Vad tycker Du om folkomröstningar i framtiden?

Vi bör ha fler folkomröstningar i olika frågor 1
Vi bör vara sparsamma med folkomröstningar 2
Vi bör inte ha några folkomröstningar, utan låta riksdagen fatta beslut 3

9: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?
Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Ej röstberättigad 82
Blankt 83
Röstade ej 84

10: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 2002?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Ej röstberättigad 82
Blankt 83
Röstade ej 84

11: Är Du kvinna eller man?
Kvinna 1
Man 2

12: Vilket år är Du född?

1	9		
---	---	--	--

13: Är du svensk medborgare?
Ja 1
Nej 2

14: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund 1
Ja, TCO-förbund 2
Ja, SACO-förbund 3
Nej 4

15: Har Du under de senaste 12 månaderna besökt något land där man har euro som valuta?

Ja, flera gånger 1
Ja, någon gång 2
Nej 3

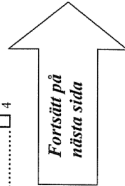
16: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerkala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

17: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

Fortsätt på
nästa sida

18: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förärvsarbetande 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Genomgått arbetsmarknadsutbildning i AMS regi 3
 Arbetslös 4
 Ålderspensionär/Avtalspensionär 5
 Förtidspensionär/Sjukpensionär 6
 Hemarbetande 7
 Studerande 81

19: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare: ingen anställd 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda 7
 Företagare: ingen anställd 81
 Företagare: 1-9 anställda 82
 Företagare: 10 eller fler anställda 83
 Aldrig yrkesarbetat 84

20: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

21: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
 Några gånger om året 2
 Mer sällan 3
 Aldrig 4

22-34: Vilken betydelse har följande frågor för hur Du röstade idag?

- Sätt ett kryss på varje rad!*
- 22: Svenska ekonomin 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 23: Sysselsättningen 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 24: Sociala välfärden 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 25: Företagens villkor 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 26: Flyktningar/Invandring 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 27: Demokratin 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 28: Möjligheten att påverka i EU 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 29: Möjligheten att i Sverige bestämma räntan 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 30: Priserna 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 31: Freden i Europa 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 32: Den nationella självständigheten 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 33: Jämsställdheten mellan kvinnor och män 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse
 34: Din egen ekonomi 1 2 3 4 5
 Mycket stor betydelse

35: Hur har Din inställning till att införa euro som valuta i Sverige förändrats under folkröstkampanjen (sedan 1 augusti)? Sätt endast ett kryss!

- Hela tiden varit positiv till att införa euro som valuta i Sverige .. 1
 Hela tiden varit negativ till att införa euro som valuta i Sverige .. 2
 Hela tiden varit osäker om euro bör införas i Sverige 3
 Varit positiv – men blivit negativ 4
 Varit positiv – men blivit osäker 5
 Varit negativ – men blivit positiv 6
 Varit negativ – men blivit osäker 7
 Varit osäker – men blivit positiv 81
 Varit osäker – men blivit negativ 82

36-38: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- Sätt ett kryss i varje kolumn!*
	36: Du själv	37: Din far	38: Din mor
Ren landsbygd i Sverige ..	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindre tätort i Sverige ..	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Stad eller större tätort i Sverige ..	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg eller Malmö ..	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden ..	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa ..	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa ..	☐ 7	☐ 7	☐ 7

svt

Tack
för Din medverkan!

Vänligen lägg
dessa papper i
den förseglade boxen!

Resultat från
undersökningen visas i
valvakn
i Sveriges Television
söndagen den 14 september!

Europaparlamentsvalet 2004

SVT

Vi på Sveriges Television vill att valvaken ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att krassa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss. Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat. Om någon fråga är svar att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!

Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

2004 SIDAN 1

1: Vilket parti röstade Du på idag?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Junilistan 8
 Annat parti 81
 Blankt 82
 Blankt 83

2: Unnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

- Ja 1
 Nej 2

3: När bestämdes Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i EU-parlamentsvalet?

- Idag 1
 Under senaste veckan 2
 Tidigare under valrörelsen 3
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

4: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Annat parti 81
 Ej röstberättigad 82

5: Hur röstade Du 2003 i folkomröstningen om Sverige skall införa euro som valuta?

- Jag röstade ja 1
 Jag röstade nej 2
 Jag röstade blankt 3
 Ej röstberättigad 4
 Röstade ej 5

6: Tycker Du att Sverige skall ha en folkomröstning om EU:s nya grundlag?

- Ja 1
 Nej 2
 Vet inte/Har ingen åsikt 3

7: Om det blir en folkomröstning om EU:s nya grundlag, hur skulle Du rösta?

- Ja till grundlagen 1
 Nej till grundlagen 2
 Vet inte/Har ingen åsikt 3

8: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

- Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

9: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

- Mycket positivt 1
 Ganska positivt 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativt 4
 Mycket negativt 5

Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

Sätt *ett* kryss i varje kolumn!

	10:	11:	12:
	Du	Din	Din
	själv	far	mor
Ren landsbygd i Sverige	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindre tätort i Sverige	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Stad eller större tätort i Sverige	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg, Malmö	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa	☐ 7	☐ 7	☐ 7

13: Är du svensk medborgare?

- Ja 1
 Nej 2

14: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

15: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

16: Är Du kvinna eller man?

- Kvinnor 1
 Man 2

17: Vilket år är Du född?

Skriv Ditt födelseår!

1	9		
---	---	--	--

18: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

Fortsätt på nästa sida

19: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärvsarbete..... 1
 Arbeta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi 3
 Arbetslös..... 4
 Alderspensionär/Avslspensionär..... 5
 Förtidspensionär/Sjukpensionär..... 6
 Hemarbetande..... 7
 Studerande..... 81

20: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion..... 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Jordbrukare: ingen anställd..... 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 7
 Förtäggare: ingen anställd..... 81
 Förtäggare: 1-9 anställda..... 82
 Förtäggare: 10 eller fler anställda..... 83
 Aldrig yrkesarbetat..... 84

21: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

22: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiös samfund?

- Minst en gång i månaden..... 1
 Några gånger om året..... 2
 Mer sällan..... 3
 Aldrig..... 4

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

Sätt ett kryss på varje rad!

- 23: Partietnas politik i EU-frågor..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 24: Partietnas insatser i svensk politik..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 25: Gammal vana/lojalitet med mitt parti..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 26: Kandidaterna på valsedlarna..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

Sätt ett kryss på varje rad!

- 27: Miljön..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 28: Ekonomin..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 29: Sysselsättningen..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 30: Frågan om jordbruksstödet i EU..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 31: Freden i Europa..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 32: Den nationella självständigheten..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 33: Frågan om Sverige skall införa euron som valuta..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 34: Flyktningar/invandring..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 35: Utvidgning av EU med nya medlemsländer..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 36: Företagens villkor..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 37: Jämsställdheten mellan kvinnor och män..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 38: Försvarsfrågan i EU..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 39: Demokratien i EU..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 40: Sociala välfärden..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5
- 41: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)..... 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Ganska liten betydelse 5 Mycket liten betydelse 5

På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar....

- 42:i Sverige?..... 1 Mycket nöjd 2 Ganska nöjd 3 Inte särskilt nöjd 4 Inne alls nöjd 4
- 43:i Europeiska unionen?..... 1 Mycket nöjd 2 Ganska nöjd 3 Inte särskilt nöjd 4 Inne alls nöjd 4

svt

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!
 Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television

2004
SIDAN 2

Riksdagsvalet 2006

Vi på Sveriges Television vill att valvakan i TV ska spegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kräva för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!

Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

--	--

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i ...

1: Satt ett kryss för variera valet	riksdagsvalet	1:	2: kommunvalet
Moderaterna	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7	☐ 7	☐ 7
Feministiskt initiativ	☐ 81	☐ 81	☐ 81
Junilistan	☐ 82	☐ 82	☐ 82
Sverigedemokraterna	☐ 83	☐ 83	☐ 83
Pensionärspartiet (SPT)	☐ 84	☐ 84	☐ 84
Spukvårdspartiet	☐ 85	☐ 85	☐ 85
Annat parti	☐ 86	☐ 86	☐ 86
Blankt	☐ 87	☐ 87	☐ 87
Röstade ej	☐ 88	☐ 88	☐ 88
Ej röstberättigad	☐ 89	☐ 89	☐ 89

3-4: Umyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel 1...

3: ... riksdagsvalet? Ja 1 Nej 2
4: ... kommunvalet? Ja 1 Nej 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag	☐ 1
Under senaste veckan	☐ 2
Tidigare under valrörelsen	☐ 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta	☐ 4

6: Hur bra överensstämmer Dina åsikter med det parti Du röstade på i riksdagsvalet?

Mycket bra	☐ 1
Ganska bra	☐ 2
Varken bra eller dåligt	☐ 3
Ganska dåligt	☐ 4
Mycket dåligt	☐ 5

7: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2002?

Moderaterna	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7
Annat parti	☐ 81
Blankt	☐ 82
Röstade ej	☐ 83
Ej röstberättigad 2002	☐ 84

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

Kryssa för ett eller flera partier!

Moderaterna	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7
Ingen bestämd åsikt	☐ 81

9: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU	☐ 1
Sverige skall förbli medlem i EU	☐ 2
Ingen bestämd åsikt i frågan	☐ 3

10: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-höger skala. Var skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster	☐ 1
Något till vänster	☐ 2
Varken till vänster eller höger	☐ 3
Något till höger	☐ 4
Klart till höger	☐ 5

11: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort	☐ 1
Ganska stort	☐ 2
Ganska litet	☐ 3
Mycket litet	☐ 4

12: Är Du kvinna eller man?

Kvinna	☐ 1
Man	☐ 2

13: Vilket år är Du född?

1	9		
---	---	--	--

14: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

Måst en gång i månaden	☐ 1
Några gånger om året	☐ 2
Mera sällan	☐ 3
Aldrig	☐ 4

15: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund	☐ 1
Ja, TCO-förbund	☐ 2
Ja, SACO-förbund	☐ 3
Nej	☐ 4

Fortsett på
nästa sida

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förärvsarbete (även sjukskrivna, föräldraledig) ... 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder ... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi ... 3
 Arbetslös ... 4
 Ålderspensionär/Avsläpensionär ... 5
 Förtidspensionär/Sjukpensionär ... 6
 Hemarbete ... 7
 Studerande ... 81

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman ... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion ... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion ... 3
 Arbetare ... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion ... 5
 Jordbrukare: ingen anställd ... 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda ... 7
 Företagare: ingen anställd ... 81
 Företagare: 1-9 anställda ... 82
 Företagare: 10 eller fler anställda ... 83
 Aldrig yrkesarbetat ... 84

18: Arbetar/arbete Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig ... 1
 Kommunal (även landstingskommunal) ... 2
 Privat ... 3
 Aldrig yrkesarbetat ... 4

19: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

- Mycket stor ... 1
 Ganska stor ... 2
 Varken stor eller liten ... 3
 Ganska liten ... 4
 Mycket liten ... 5

20-35: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Stätt ett kryss på varje rad!

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
20: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
21: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Svensk utrikes- och säkerhetspolitik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Flyktningar/Invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: EU/EMU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Jämställdhet mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Äldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Barnomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

36-38: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

Stätt ett kryss i varje kolonn!

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindre tätort i Sverige	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Stad eller större tätort i Sverige	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa	☐ 7	☐ 7	☐ 7

Tack

för Din medverkan!
 Vänligen lägg detta papper
 i den försäglade boxen!

Resultat från undersökningen visas
 i valvagn i Sveriges Television
 söndagen den 17 september!

Europaparlamentsvalet 2009

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1: Vilket parti röstade Du på idag?
 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Junilistan 8
 Feministiskt initiativ 9
 Piratpartiet 10
 Sverigedemokraterna 11
 Annat parti 12
 Blankt 13

2: Utryttade Du möjligheten att personen röstas genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?
 Ja 1 Nej 2

3: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i Europaparlamentsvalet?
 Idag 1
 Under senaste veckan 2
 Tidigare under valrörelsen 3
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

4: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?
 Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

5: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval i dag?
 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Junilistan 8
 Feministiskt initiativ 9
 Piratpartiet 10
 Sverigedemokraterna 11
 Annat parti 12
 Ej röstberättigad 13

6: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?
 Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

7: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?
 Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

8: Allmänt sett, vilken är Din inställning till EU?
 Mycket positiv 1
 Ganska positiv 2
 Varken positiv eller negativ 3
 Ganska negativ 4
 Mycket negativ 5
 Ingen uppfattning 6

9: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?
 Mycket positivt 1
 Ganska positivt 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativt 4
 Mycket negativt 5

10: Är Du kvinna eller man?
 Kvinna 1 Man 2

11: Vilket år är Du född?
 Skriv Ditt födelsedr!

1 9

12: Är Du svensk medborgare?
 Ja 1 Nej 2

Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?
 13: Du själv 14: Din far 15: Din mor

Ren landsbygd i Sverige 1
 Mindre tätort i Sverige 2
 Stad eller större tätort i Sverige 3
 Stockholm, Göteborg, Malmö 4
 Annat land i Norden 4
 Annat land i Europa 5
 Land utanför Europa 7

16: Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på Dig.

Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 1
 Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 2
 Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 3
 Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 4
 Färdig gymnasial utbildning, ej högskola 5
 Studier/examen från högskola/universitet 6
 Studier/examen från forskarutbildning 7

På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar?

Mycket nöjd 1
 Ganska nöjd 2
 Inte särskilt nöjd 3
 Inte alls nöjd 4

17: I Sverige? 1
 18: I Europeiska unionen? 1

Fortsätt på nästa sida

19: Ar betrar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

20: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärsbetande (även sjukskrivna, föräldralöslig) 1
 Arbete/utbildning i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetslös 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hemarbete 6
 Studerande 7

21: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/ hörd Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-verksamhetsledande funktion 3
 Arbetsare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare: ingen anställd 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda 7
 Företagare: ingen anställd 8
 Företagare: 1-9 anställda 9
 Företagare: 10 eller fler anställda 10
 Aldrig yrkesarbetat 11

22: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

23: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
 Några gånger om året 2
 Mer sällan 3
 Aldrig 4

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet? Sätt ett kryss på varje rad!

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
24: Partiernas politik i EU-frågor.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Partiernas insatser i svensk politik.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Gemensamt vana/förhållande med mitt parti.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Kandidaterna på valsedlarna.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet? Sätt ett kryss på varje rad!

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
28: Miljön.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Ekonomin.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Sysselsättningen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Frågan om jordbruksstödet i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Freden i Europa.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Den nationella självständigheten.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Om Sverige skall införa euron som valuta.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Flyktningar/invandring.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Turkiets medlemskap i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Företagens villkor.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Jämställdheten mellan kvinnor och män.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Försvarsfrågan i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
40: Demokratin i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
41: Sociala välfärden.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
42: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc).....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
43: Fackföreningarnas ställning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
44: Brottsbekämpning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
45: Frågan om fildelning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
46: Energi och kärnkraft.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
47: EU:s utrikespolitik.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakans i Sveriges Television den 7 juni klockan 21.00.

Riksdagsvalet 2010

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultatet ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i...

- 1: Sätt ett kryss för riksdagsvalet
- 2: Sätt ett kryss för kommunvalet
- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 8
- Feministiskt initiativ 9
- Öpartiet 10
- Annat parti 11
- Blankt 12
- Röstade ej 13
- Ej röstberättigad 14

3-4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...

- 3: riksdagsvalet? ..Ja 1 Nej 2
- 4: kommunvalet? ..Ja 1 Nej 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag 1

Under senaste veckan 2

Tidigare under valrörelsen 3

Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

6: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2006?

- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 8
- Annat parti 9
- Blankt 10
- Röstade ej 11
- Ej röstberättigad 2006 12

7: Allmänt sett, hur stort förbetroende har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
- Ganska stort 2
- Ganska litet 3
- Mycket litet 4

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

- Kryssa för ett eller flera partier!
- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 8
- Ingen bestämd åsikt 9

9: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala.

- Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?
- Klart till vänster 1
- Något till vänster 2
- Varken till vänster eller höger 3
- Något till höger 4
- Klart till höger 5

10: Är Du kvinna eller man? ..Kvinna 1 Man 2

11: Vilket år är Du född? ..1 9

Skriv Ditt födelseår!

12-14: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- 12: Du själv 13: Din far 14: Din mor
- Ren landsbygd i Sverige 1
- Mindre tätort i Sverige 2
- Stad eller större tätort i Sverige 3
- Stockholm, Göteborg, Malmö 4
- Annat land i Norden 5
- Annat land i Europa 6
- Land utanför Europa 7

15: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
- Några gånger om året 2
- Mer sällan 3
- Aldrig 4

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvänsarbete (även sjukskriven, föräldraledig) 1
 Arbetsutbildning i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetslös 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hemarbete 6
 Studerande 7

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare: ingen anställd 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda 7
 Företagare: ingen anställd 8
 Företagare: 1- 9 anställda 9
 Företagare: 10 eller fler anställda 10
 Aldrig yrkesarbetat 11

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

19: Är Du medlem i någon tacksförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

20: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet i dag?

- Mycket stor 1
 Ganska stor 2
 Varken stor eller liten 3
 Ganska liten 4
 Mycket liten 5

21-39: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

- Sätt ett kryss på varje rad!
	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
21: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Din egen ekornoll	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Svensk utrikes- och säkerhetspolitik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Flyktningar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: EU/euro	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Äldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Barnomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Frågan om svensk militär närvaro i Afghanistan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

40-47: Vilket block tycker Du har bäst politik när det gäller...

	De rödgröna V/SMP	Alliansen C/FP/KD/M	Ingen uppställning
40: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3
41: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3
42: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3
43: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3
44: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3
45: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3
46: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3
47: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den försäglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television söndagen den 19 september 20.00!

Europaparlamentsvalet 2014

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Resultaten ska bara redovisas som siffror.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1: Vilket parti röstade Du på idag?

- Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Piratpartiet 8
Sverigedemokraterna 8a
Feministiskt initiativ 8b
Junilistan 8c
Annat parti 8d
Blankt 8e

2: Umyttjade Du möjligheten att person- rösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

- Ja 1 Nej 2

3: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i Europaparlamentsvalet?

- Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

4: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

5: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval i dag?

- Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Piratpartiet 8
Sverigedemokraterna 8a
Feministiskt initiativ 8b
Junilistan 8c
Annat parti 8d
Ej röstberättigad 8e

6: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
Ganska stort 2
Mycket litet 3
Ingen bestämd åsikt i frågan 4

7: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

- Sverige skall gå ut ur EU 1
Sverige skall förbli medlem i EU 2
Ingen bestämd åsikt i frågan 3

8: Allmänt sett, vilken är Din inställning till EU?

- Mycket positiv 1
Ganska positiv 2
Varken positiv eller negativ 3
Ganska negativ 4
Mycket negativ 5
Ingen upplåttnings 6

9: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklats till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

- Mycket positivt 1
Ganska positivt 2
Varken positivt eller negativt 3
Ganska negativt 4
Mycket negativt 5

10: Är Du kvinna eller man?

- Kvinnor 1 Man 2

11: Vilket år är Du född? Skriv Ditt födelseår.

12: Är Du svensk medborgare?

- Ja 1 Nej 2

13-15: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- 13: Du själv 14: Din far 15: Din mor
Ren landsbygd i Sverige 1
Mindre tätort i Sverige 2
Stad eller större tätort i Sverige 3
Stockholm, Göteborg, Malmö 4
Annat land i Norden 5
Annat land i Europa 6
Land utanför Europa 7

16: Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på Dig.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 1
Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 2
Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 3
Eftergymnasial utbildning, ej högskola 4
Studier/examen från högskola/universitet 5
Studier/examen från forskartutbildning 6

17-18: På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar?

Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
- 17: i Sverige?
18: i Europeiska unionen?
Mycket nöjd 1
Ganska nöjd 2
Inte särskilt nöjd 3
Inte alls nöjd 4

Fortsätt på nästa sida →

19: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

20: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Fonvårskare (även sjukskriven, föräldraledig) 1
 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetlös 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär 3
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 4
 Hemarbetande 8
 Studerande 7

21: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/ hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare 6
 Förtagare: ingen anställd 7
 Förtagare: minst en anställd 81
 Aldrig yrkesarbetat 82

22: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

23: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
 Några gånger om året 2
 Mera sällan 3
 Aldrig 4

24-27: Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Sätt ett kryss på *sägge rad!*

- 24: Partiernas politik i EU-frågor 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 25: Partiernas insatser i svensk politik 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 26: Gammal vana/lojalitet med mitt parti 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 27: Kandidaterna på valsedlarna 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5

28-47: Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Sätt ett kryss på *sägge rad!*

- 28: Miljön 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 29: Ekonomin 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 30: Sysselsättningen 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 31: Frågan om jordbruksstödet i EU 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 32: Freden i Europa 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 33: Den nationella självständigheten 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 34: Om Sverige skall införa euron som valuta 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 35: Flyktningar/invandring 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 36: Företagens villkor 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 37: Jämnställheten mellan kvinnor och män 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 38: Försvarsfrågan i EU 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 39: Demokratier i EU 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 40: Sociala välfärden 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 41: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc) 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 42: Brottsbekämpning 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 43: Energi och kärnkraft 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 44: EU:s utrikespolitik 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 45: Matkvaliteten 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 46: Rövjurspolitik 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5
 47: Rörligheten på arbetsmarknaden i EU 1 Mycket stor betydelse 2 Ganska stor betydelse 3 Varken stor eller liten betydelse 4 Mycket liten betydelse 5

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!
 Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television den 25 maj.

Riksdagsvalet 2014

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i...

- Sätt ett kryss för vardagsvalet
- 1: riksdagsvalet
- 2: kommunvalet
- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 81
- Sverigedemokraterna 81
- Feministiskt initiativ 82
- Annat parti 83
- Blankt 84
- Röstade ej 85
- Ej röstberättigad 86

3-4: Utryttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...

- 3: riksdagsvalet? ... Ja 1 Nej 2
- 4: kommunvalet? ... Ja 1 Nej 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

- Idag 1
- Under senaste veckan 2
- Tidigare under valrörelsen 3
- Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

6: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2010?

- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 81
- Feministiskt initiativ 82
- Annat parti 83
- Blankt 84
- Röstade ej 85
- Kommer inte ihåg/minns inte 86
- Ej röstberättigad 2010 87

7: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

- Muycket stort 1
- Ganska stort 2
- Ganska litet 3
- Muycket litet 4

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

- Kryssa för ett eller flera partier!
- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 81
- Feministiskt initiativ 82
- Ingen bestämd åsikt 83

9: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
- Något till vänster 2
- Varken till vänster eller höger 3
- Något till höger 4
- Klart till höger 5

10: Är Du kvinna eller man? Kvinna 1 Man 2

11: Vilket är Du född?

Skriv Ditt födelseår!

12-14: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- 12: Du själv 1 7
- 13: Din far 1 7
- 14: Din mor 1 7
- Ren landsbygd i Sverige 1
- Mindre tätort i Sverige 2
- Stad eller större tätort i Sverige 3
- Stockholm, Göteborg, Malmö 4
- Annat land i Norden 5
- Annat land i Europa 6
- Land utanför Europa 7

15: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
- Några gånger om året 2
- Mera sällan 3
- Aldrig 4

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärsarbetande (även sjukskrivnen, föräldraledig) 1
 I arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetslös 3
 Ålderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hembetande 6
 Studerande 7

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare 6
 Företagare: ingen anställd 7
 Företagare: minst en anställd 8
 Aldrig yrkesarbetat 82

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

19: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

20: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet i dag?

- Mycket stor 1
 Ganska stor 2
 Varken stor eller liten 3
 Ganska liten 4
 Mycket liten 5

21-39: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

- Sätt ett kryss på varje rad!
	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
21: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Försvarsfrågan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Flyktningar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Aldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Bostadsfrågan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Frågan om vinster i välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

40-51: Vilket parti tycker Du har bäst politik när det gäller...

- Sätt ett kryss på varje rad!
	M	C	FP	KD	S	V	MP	SD	FI	Ingen upplämnning
40: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
41: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
42: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
43: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
44: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
45: Flyktningar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
46: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
47: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
48: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
49: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
50: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
51: Frågan om vinster i välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen.
 Resultat från undersökningen visas i valvakan i
 Sveriges Television söndagen den 14 september.

Så tycker väljarna

Valu är namnet på Sveriges Televisions Vallokalsundersökning som sedan 1991 genomförs med väljare utanför vallokaler vid riksdagsval, EUP-val och folkomröstningar. Valu ger väljarna en röst i SVT:s valvaka.

Syftet med Valu är tvåfaldigt – att ge underlag för analyser av hur och varför väljare röstar som de gör redan på valkvällen och att göra det möjligt att redovisa en tidig prognos som visar hur valet kan gå.

Valu:s resultat bygger på ett representativt urval av väljare som har röstat. Utanför ett 140-tal röstningslokaler över hela landet får de utvalda väljarna anonymt besvara en enkät med 35–40 frågor. Resultaten publiceras sedan samma kväll i SVT:s riksvakavaka.

Det går inte att tänka bort vallokalsundersökningar från nutida valvaker. En vaka utan Valu vore ett vakuum – som att återvända till gamla valvakors myckna spekulerande med lite kött på benen. Med Valu blir valvakorna mer matiga.

